

Inventarisatie watersportsector Noord-Holland

Eindrapport

OPGESTELD IN OPDRACHT VAN:



OPGESTELD DOOR:



Adres: Valkenburgerstraat 212
1011 ND Amsterdam
Telefoon: 020 - 67 00 562
Fax: 020 - 47 01 180
E-mail: info@decisio.nl
Website: www.decisio.nl



TITEL RAPPORT:

Inventarisatie watersportsector Noord-Holland

STATUS RAPPORT:

Eindrapport

DATUM:

3 januari 2012

OPDRACHTGEVER:

Provincie Noord-Holland; ir. J.L.T. Hendriksen

PROJECTTEAM DECISIO:

Gerwin van der Meulen (g.vandermeulen@decisio.nl)

Dorien Blikman

John Pertijs

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond en aanleiding	1
1.2	Vraagstelling	1
1.3	Aanpak	2
1.4	Leeswijzer.....	4
2	Omvang, waarde, trends & ontwikkelingen watersportsector	5
2.1	Inleiding waterrecreatie en -toerisme	5
2.2	Kusttoerisme.....	7
2.2.1	Huidige stand van zaken	7
2.2.2	Trends en ontwikkelingen.....	9
2.2.3	Economische betekenis.....	10
2.3	Pleziervaart (motor- zeilboten en jachthavens).....	11
2.3.1	Huidige stand van zaken	11
2.3.2	Trends en ontwikkelingen.....	13
2.3.3	Economische betekenis.....	15
2.4	Cruise- en chartervaart.....	18
2.4.1	Huidige stand van zaken	18
2.4.2	Trends en ontwikkelingen.....	22
2.4.3	Economische betekenis.....	25
2.5	Watersporten (surf- en hengelsporten, zwemmen, waterskiën en sportduiken)	28
2.5.1	Huidige stand van zaken	28
2.5.2	Trends en ontwikkelingen.....	33
2.5.3	Economische betekenis.....	36
2.6	Kleine recreatievaart	38
2.6.1	Huidige stand van zaken	38
2.6.2	Trends en ontwikkelingen.....	41
2.6.3	Economische betekenis.....	42
2.7	Maatschappelijke waarde	44
2.8	Samenvatting.....	47
3	Beleid, wet- en regelgeving	51
3.1	Europees beleid	51
3.2	Nationaal beleid.....	51
3.3	Provinciaal beleid.....	57
3.4	Regionale overheden (gemeenten en waterschappen).....	60
3.5	Analyse	60
3.6	Samenvatting.....	62

4	Overzicht en analyse stakeholders watersport Noord-Holland	64
4.1	Belangenverenigingen.....	64
4.2	Ondernemers.....	65
4.3	Natuur, landschap en beheer.....	66
4.4	Overheid.....	67
4.5	Recreatie.....	69
4.6	Kennis.....	70
4.7	Promotie toerisme & recreatie.....	70
4.8	Stakeholdersanalyse.....	71
4.9	Samenvatting.....	73
5	Wensbeelden voor de toekomst	76
5.1	Toegankelijkheid/bereikbaarheid.....	76
5.2	Aanbod faciliteiten/infrastructuur.....	78
5.3	Promotie.....	80
5.4	Coördinatie, regelgeving en handhaving.....	81
5.5	Natuur & duurzaamheid.....	82
5.6	Financiering.....	83
5.7	Marktkansen.....	83
5.8	Samenvatting.....	85
6	SWOT-analyse	88
6.1	Sterkten (strenghts).....	88
6.2	Zwakten (weaknesses).....	88
6.3	Kansen (opportunities).....	89
6.4	Bedreigingen (threats).....	90
6.5	Confrontatiematrix.....	91
6.6	Samenvatting.....	93

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

De Provincie Noord-Holland is van oudsher nauw verbonden met het water en heeft onder meer een cruciale rol gespeeld bij de ontwikkeling van Nederland als zeevarende natie. Gelet op het enorme wateroppervlakte zowel in als rondom de provincie, zijn er van oudsher in de provincie veel watergebonden activiteiten ontplooid. Het betreft hier niet alleen de nautische maakindustrie (scheeps- en jachtbouw), de (zee)havens, marine en de visserij, maar ook allerlei vormen van waterrecreatie en –toerisme die veel economische kansen en groeimogelijkheden betekenen voor de ondernemers in de provincie en daarnaast op positieve wijze bijdragen aan de *quality of life* factor. Deze factor is niet alleen relevant voor de levenskwaliteit van de inwoners van Noord-Holland, maar draagt bijvoorbeeld ook bij aan het aantrekken van kenniswerkers voor de kenniseconomie in de provincie.

De afgelopen jaren heeft de provincie verschillende activiteiten ontplooid om de watersportvoorzieningen in de regio te verbeteren; door bijvoorbeeld te investeren in bestaande vaarroutes en ligplaatscapaciteit in jachthavens en de regio aantrekkelijk te maken voor riviercruise- en (motor)chartervaartschepen. Instrumenten hiervoor waren de agenda's Recreatie en Toerisme (2004 - 2007 en 2008 - 2011) en het programma Water als Economische Drager (WED).

Ook de komende jaren wil de provincie zich blijven inzetten om een voorname watersportprovincie van Nederland te blijven, zoals onder meer blijkt uit de ambities in het Coalitieakkoord 2011 - 2015. Verder heeft de watersportsector als beleidsthema een prominente plek in de Nieuwe Economische Agenda 2012-2015.

1.2 Vraagstelling

Ter continuering en ter versterking van de voorname positie als watersportprovincie en ter realisering van de ambities op het gebied van waterrecreatie en –toerisme wil de provincie antwoord op de volgende centrale vraag:

Wat is de huidige stand van zaken op het gebied van waterrecreatie en –toerisme in Noord-Holland en welke kansen en knelpunten liggen de provincie Noord-Holland voor?

Voor de beantwoording van deze centrale vraag voor de watersportsector in Noord-Holland heeft de provincie Noord-Holland economische onderzoeks- en adviesbureau Decisio te Amsterdam gevraagd hiernaar een onderzoek te verrichten.

In het onderzoek stonden de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Wat is de omvang en waarde van de waterrecreatie en –toerismesector in Noord-Holland?
2. Wat zijn de internationale, nationale en regionale trends en ontwikkelingen (op economisch en maatschappelijk gebied) waarmee de watersportsector in Noord-Holland te maken krijgt?
3. Wat zijn de relevante (beleids-)vraagstukken, en wet-/regelgeving die de waterrecreatie en –toerismesector in Noord-Holland raken?
4. Hoe ziet het wensbeeld van de waterrecreatie en –toerisme er voor de korte en lange termijn uit?
5. Hoe ziet de SWOT-analyse voor de waterrecreatie en –toerismesector eruit?
6. Welke kansen en knelpunten liggen de provincie Noord-Holland voor?

1.3 Aanpak

Uitgevoerde onderzoeksactiviteiten

Decisio heeft het onderzoek naar de watersportsector in Noord-Holland uitgevoerd aan de hand van de volgende onderzoeksactiviteiten:

1. *Deskresearch*: voor het inzicht en de omvang van de waterrecreatie – en toerisme in Noord-Holland zijn diverse, uiteenlopende (overwegend) schriftelijke bronnen geraadpleegd.
2. *Interviews en groepsessie*: verder zijn in het kader van het onderzoek negen ‘live’ interviews uitgevoerd met sleutelpersonen uit de sector. Daarnaast is een (interne) groepsessie gehouden met alle terzake deskundige en verantwoordelijke ambtenaren van de provincie Noord-Holland.
3. *Telefonische belronde*: voor een meer uitvoerige consultatie van de watersportsector is een telefonische belronde uitgevoerd; met name om een breed beeld te krijgen van de trends, ontwikkelingen, sterkten, zwakten, kansen, bedreigingen van/voor de sector. De belronde is uitgevoerd onder contactpersonen actief in de watersportsector of van een gemeente in Noord-Holland.
4. *Expertmeeting*: tot slot is in het kader van het onderzoek een expertmeeting georganiseerd. De expertmeeting had ten doel om de conceptresultaten van het onderzoek te presenteren aan een brede groep contact- en sleutelpersonen die betrokken zijn bij de Noord-Hollandse watersportsector.

Overzichten van geraadpleegde publicaties en geraadpleegde personen via de interviews, groepsessie, belronde en expertmeeting zijn opgenomen in bijlagen bij dit rapport.

Inhoudelijke afbakeningen: gehanteerde definities

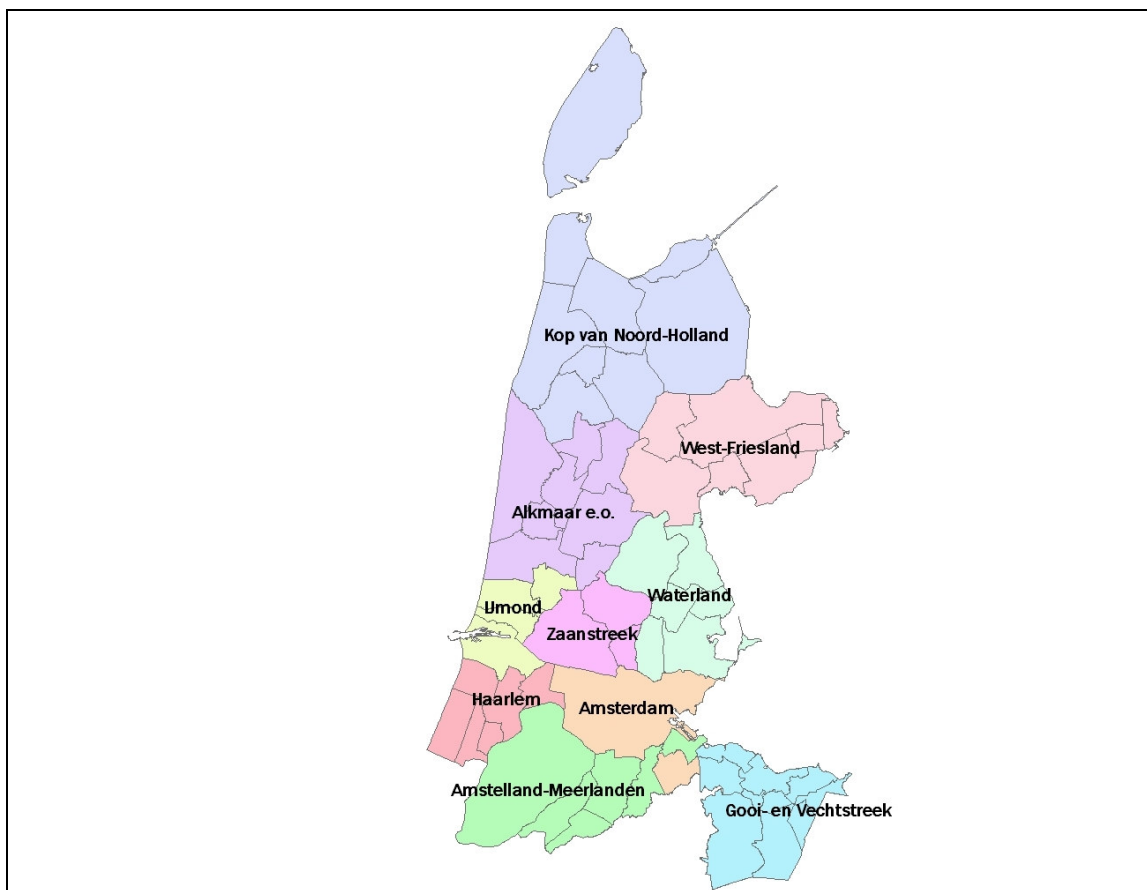
Voor de inhoudelijke afbakening van het onderzoek is de volgende definitie gehanteerd voor de waterrecreatie- en toerisme in Noord-Holland. *Waterrecreatie* behelst activiteiten zoals kleine recreatievaart (kanoën, roeien, sloepvaren, fluisterboten), surfen, zwemmen, waterskiën, hengelsport en sportduiken. *Watertoerisme* behelst activiteiten zoals grotere motor- en zeilboten (is grote recreatievaart), jachthavens, zeecruises, riviercruisevaart, (motor)chartervaart (bruine vloot), boat & bike vakantie en kusttoerisme (strandbezoek en watergerelateerde activiteiten op en langs het strand).

Cijfers in de Economische Agenda Noord-Holland 2012-2015

De in dit rapport opgenomen cijfers voor waterrecreatie en -toerisme kunnen op onderdelen afwijken van de gepresenteerde cijfers in de Economische Agenda Noord-Holland 2012-2015. De verklaring hiervoor is dat voor de Economische Agenda cijfers zijn gebruikt (o.a. voor de werkgelegenheid in de watersportsector) uit LISA-bestanden. LISA-gegevens zijn afkomstig uit regionale databronnen/registers, die het niet mogelijk maken op het in dit onderzoek gewenste detailniveau cijfers te presenteren. Derhalve zijn hiervoor diverse, andere bronnen benut of zijn cijfers door Decisio berekend.

Geografische afbakening

De onderzoeksvragen zijn – waar nodig en relevant – beantwoord op verschillende geografische schaalniveaus. Voor de provincie als geheel, maar ook op basis van een indeling naar tien economische regio's, namelijk:



Verder is een regionaal onderscheid aangehouden voor wat betreft het Noordzeekustgebied, het Waddenzeegebied en het IJsselmeergebied.

1.4 Leeswijzer

Dit rapport is verder als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2: dit hoofdstuk biedt een uitgebreid inzicht in de omvang en de waarde van de watersportsector in Noord-Holland. Zowel de aanbod- als de vraagzijde van de sector worden aan de orde gesteld. Daarnaast wordt ingegaan op relevante trends en ontwikkelingen.
- Hoofdstuk 3: biedt een actueel overzicht en analyse van de belangrijkste beleidsontwikkelingen en relevante wet- en regelgeving in relatie tot de watersportsector.
- Hoofdstuk 4: geeft een overzicht en analyse van alle stakeholders voor de watersportsector in Noord-Holland.
- Hoofdstuk 5: biedt inzage in de belangrijkste wensbeelden binnen de watersportsector (waaronder exploitanten, gemeenten, waterschappen etc.).
- Hoofdstuk 6: geeft het beeld van de belangrijkste sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen (SWOT-analyse).

2 Omvang, waarde, trends & ontwikkelingen watersportsector

De zeventien te onderzoeken activiteiten op het gebied van waterrecreatie en watertoerisme hebben we ingedeeld in vijf groepen/categorieën die worden behandeld in volgorde van economische omvang:

1. Kusttoerisme (strandrecreatie en strandtoerisme).
2. Pleziervaart/watertoerisme (zeil- en motorboten en jachthavens)
3. Cruise- en chartervaart (zee- en riviercruises, chartervaart/bruine vloot, boat & bike)
4. Watersporten (surfsporten, zwemmen, waterskiën, hengelsport en duiksport)
5. 'Kleine' recreatievaart (kanoën, roeien, sloep- en fluistervaren)

Na een algemene inleiding (paragraaf 2.1) over de belangrijkste trends en ontwikkelingen in de waterrecreatie en -toerisme, gaan we in dit hoofdstuk op basis van bovenstaande groepsindeling in op de huidige stand van zaken (kwantitatief). de belangrijkste trends en ontwikkelingen van iedere groep en ten slotte de economische (maatschappelijke) betekenis per groep.

2.1 Inleiding waterrecreatie en -toerisme

Watersport en -recreatie in nationaal perspectief

De ontwikkelingen in de watersport- en recreatiesector worden beïnvloed door verschillende trends. Zo neemt de welvaart, de vrije tijd en de mobiliteit toe in Nederland wat een impuls geeft aan de vrijetijdseconomie. In 2009 voorzag de vrijetijdseconomie in ongeveer 400.000 banen (arbeidsovereenkomsten), ruim 5 procent van het totaal aantal banen in Nederland in 2009¹. Ook de vrijetijdseconomie op en aan het water heeft groeimogelijkheden die versterkt worden door deze maatschappelijke trends. De vergrijzing in Nederland heeft ook effect op de watersport- en waterrecreatiesector. De gemiddelde leeftijd van toervaarders is bijvoorbeeld gestegen in de afgelopen 10 jaar van 45 naar 50 jaar. De vergrijzing kent een piek in de komende twee decennia, maar zet op de lange termijn door vanwege de stijgende levensverwachting, waardoor het aandeel ouderen in de maatschappij structureel zal toenemen².

Daarnaast is er een groeiende bewustwording van de waarde van water voor de ruimtelijke kwaliteit in het algemeen. De belevingswaarde van water krijgt inmiddels een hoge belevingswaarde toegerekend, wat zich vertaalt in bijvoorbeeld hogere woningprijzen. Water wordt ook steeds vaker weer teruggebracht in de stad, zoals het terugbrengen van water in de gedempte gracht van Zaandam, om de leefbaarheid van steden te waarborgen.

¹ Bron: Werkgelegenheid; geslacht, dienstverband, kenmerken baan, cao-sector. CBS, 2011 / VVV en VNG Symposium Vrijetijdseconomie: route naar de toekomst. VNG, 2009.

² Bron: Betekenis en ontwikkeling nautische bedrijvigheid in de Zaanstreek. Decisio, 2011. / Demografie van de vergrijzing. CBS, Joop Garssen, 2011.

Het tekort aan recreatiemogelijkheden in de Randstad is groot en daar is de afgelopen 25 jaar weinig verandering in gekomen. Vanwege programma's als 'Ruimte voor de Rivier' zal het aanbod aan buitenwater toenemen. Verder worden er in Nederland steeds meer waterbergingsgebieden aangewezen waar overstroming wordt toegestaan en meer natte natuur wordt ontwikkeld. Daarnaast wordt door de klimaatveranderingen naar verwachting het weer zachter en het watersportseizoen langer. Ook wordt het weer extremer met meer droge en zeer natte periodes³.

Ondanks dat het Noord-Hollandse wateroppervlak met als hoofdfunctie een recreatieve functie in de periode 1989-1996 met 17,5 procent is gegroeid⁴, wordt het steeds drukker op het water en komt de waterveiligheid toenemend onder druk te staan. Daarnaast maken steeds meer functies aanspraak op het water, zoals recreatie, vervoer over water, wonen aan het water, etc. Een andere trend is de opkomst van buitenlandse vakantiebestemmingen vanwege goedkope vliegvluchten. Hierdoor krimpt de markt voor watersportvakanties in Nederland omdat mensen hun heil op exotischer plaatsen zoeken. Deze krimp vormt echter nog geen bedreiging. Watersport groeit gemiddeld met 1 procent per jaar en is in de afgelopen jaren crisisproof gebleken⁵.

Watersport en recreatie als lifestyle

Ondertussen zet de beleveniseconomie door waarbij emoties een belangrijke rol spelen. Er is vraag naar authenticiteit en 'eigen' belevenissen, maar wel belevenissen die makkelijk toegankelijk zijn. Plaatselijke en tijdelijke evenementen zijn daardoor sterk in populariteit gestegen. Ook is er een stijging te zien van meer thematische activiteiten waarbij een compleet arrangement wordt geboden en is er meer belangstelling voor duurzaamheid, natuur en rust. Daarnaast krijgen meer uitjes en korte vakanties meer een sociaal karakter omdat ze in groepsverband plaatsvinden. Mensen willen hun vrije tijd vaker doorbrengen met familie en vrienden. De komst van social media heeft er ook aan bijgedragen dat mensen meer op ad hoc basis beslissen hoe ze hun vrije tijd indelen. De keuze voor activiteiten wordt dan ook mede afhankelijk van informatie op internet (polls, recensies) en social media. Ten slotte is zorgtoerisme (mede vanwege de vergrijzing) en toerisme met een wellness-karakter in opkomst, waarbij gezondheid, gezond eten en bewegen centraal staan.

In het kader van bovengenoemde trends wordt varen steeds meer een lifestyle waaruit een behoefte aan luxe en grotere motorboten naar voren komt. Varen versterkt het imago van de levensgenieter. In algemene zin neemt het bootbezit dan ook toe. In het vervolg van het hoofdstuk wordt nader ingegaan op de stand van zaken van de verschillende sectoren binnen de watersport en waterrecreatie en de trends en ontwikkelingen die zich binnen deze sectoren afspelen.

³ Bron: Verkenning Waterrecreatie; Bouwstenen voor het Nationale Waterplan en de Strategische Dialoog Recreatie. Stichting Recreatie, 2008.

⁴ Van 552,5 hectare naar 649,3 hectare Bron: Bodemgebruik in Nederland: 1989, 1993, 1996. CBS, 2005.

⁵ Bron: Verkenning Waterrecreatie; Bouwstenen voor het Nationale Waterplan en de Strategische Dialoog Recreatie. Stichting Recreatie, 2008.

2.2 Kusttoerisme

Onder kusttoerisme vallen zowel verblijfsrecreanten als binnen- en buitenlandse kusttoeristen. Om dubbeltelling te voorkomen worden strandporten zoals surfen en zeevissen niet meegenomen in deze inventarisatie.

Topdrukte in Zandvoort, Bloemendaal en Scheveningen



2.2.1 Huidige stand van zaken

“De Nederlandse kust is een belangrijke trekker van zowel binnen- als buitenlandse toeristen. Ongeveer 21 procent van de binnenlandse en 26 procent van de buitenlandse overnachtingen in hotels, campings, pensions, bungalowparken en vakantiehuizen vindt plaats in de kustgebieden”⁶. In de vier kustprovincies vindt bijna de helft van alle toeristische overnachtingen plaats aan zee⁷. Volgens het CBS maken Nederlanders jaarlijks circa 6,5 miljoen dagtochten naar het strand. Inclusief verblijfsrecreanten zijn er jaarlijks ruim 24 miljoen recreanten op het strand te vinden. Dat dit hoogstwaarschijnlijk een zware onderschatting is, blijkt alleen al uit het gegeven dat volgens de gemeente Den Haag er jaarlijks alleen al 12 miljoen mensen het strand van Scheveningen bezoeken en de veel kortere kustlijn van België tussen de 16 en 19 miljoen dagbezoekers ontvangt⁸.

De provincie Noord-Holland kent tien strandgemeenten langs de Noordzeekust en heeft daarmee de langste kuststrook van alle provincies in Nederland. Qua aantal dagtochten en strandpaviljoens wordt Noord-Holland wel overtroffen door de provincie Zuid-Holland (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1 Kerngegevens strandrecreatiegebieden Nederland

Indicatoren	Zeeland	Zuid-Holland	Noord-Holland	Friesland	Nederland	% NH
Aantal strandpaviljoens:	60	147	123	18	348	35%
Aantal overnachtingen logiesaccommodaties*:	7,6 mln	8,3 mln	18,9 mln	5,1 mln	40,0 mln	47%
Aantal dagtochten strand (CBS 2006/2007):	873.000	3,2 mln	2,2 mln	237.000	6,5 mln	33%

Bron: Decisio (2011), *CBS (2009).

Gegevens over het daadwerkelijke gebruik van het strand (het totaal aantal strandrecreanten) zijn beperkt aanwezig (zie onderstaand kader).

⁶ Bron: Ruimte voor recreatie aan het strand; Onderzoek naar een ‘recreatiebasiskustlijn’. Decisio, 2011.

⁷ Bron: Idem.

⁸ Bron: Waarde (kust)recreatie. RIKZ, 2007 en Dagtoeristen aan de kust. Strandlopers. Westtoer, 2010.

DISCLAIMER: Beschikbare cijfers strandrecreatie

Gegevens over het daadwerkelijke gebruik van het strand zijn beperkt voorhanden. De enige bron (voor zover bekend) die op nationale schaal onderzoek heeft gedaan naar strandbezoek is de studie “Waarde (kust)-recreatie intensiteit, bestedingen en werkgelegenheid in relatie tot toerisme en recreatie aan de Nederlandse kust” door NRIT in opdracht van het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ). Daarnaast zijn er voor Velsen, Zandvoort en Bloemendaal lokale tellingen verricht. Een vergelijking met de cijfers van NRIT/RIKZ toont aan dat de lokale tellingen veel hoger uitvallen dan die van NRIT/RIKZ, met name voor stranden met veel dagtoerisme.

Op basis van NRIT/RIKZ⁹ cijfers uit 2004, aangevuld met beschikbare regiospecifieke cijfers, schatten wij het aantal strandrecreanten in op circa 12,5 miljoen voor Noord-Holland. Het grootste deel hiervan gaat of naar de regio Haarlem (Zandvoort en Bloemendaal) of naar de Kop van Noord-Holland (zie tabel 2.2).

Tabel 2.2 Aantal strandrecreanten per strandgemeente in Noord-Holland

Regio	Gemeente/regio:	Aantal strandrecreanten	% strandrecreanten	Aantal strand paviljoens	% strandpaviljoens
Haarlem	Zandvoort:	4.600.000*	40%	36	32%
	Bloemendaal:	300.000**	3%	9	8%
IJmond	Velsen:	1.230.000***	2%	9	8%
	Heemskerk:	134.000	1%	1	1%
	Beverwijk:	87.000	1%	9	8%
Alkmaar e.o.	Castricum:	505.000	4%	6	5%
	Bergen:	1.168.000	10%	19	17%
Kop van Noord-Holland	Zijpe:	943.000	8%	9	8%
	Den Helder:	444.000	4%	3	3%
	Texel:	3.089.000	27%	13	11%
Totaal	Prov. Noord-Holland	12.500.000	100%	114	100%

Bron: NRIT (2004)¹⁰ *Gemeente Zandvoort **Strabo/Decisio (2011)¹¹, ***Gemeente Velsen (2011)¹²

In kaart 2.1 zijn de stranden in Noord-Holland in kaart gebracht met hun hoofdfunctie.

⁹ Bron: Waarde (kust)recreatie Intensiteit, bestedingen en werkgelegenheid in relatie tot toerisme en recreatie aan de Nederlandse kust. NRIT, 2004 in opdracht van RIKZ. In Ruimte voor Recreatie op het Strand; Onderzoek naar een 'recreatiebasiskustlijn'. Decisio, 2011.

¹⁰ Bron: Waarde (kust)recreatie Intensiteit, bestedingen en werkgelegenheid in relatie tot toerisme en recreatie aan de Nederlandse kust. NRIT, 2004 in opdracht van RIKZ. In: Ruimte voor recreatie op het strand. Onderzoek naar een 'recreatiebasiskustlijn'. Decisio, 2011.

¹¹ Passantenonderzoek en functionele analyse. Strabo en Decisio, 2011.

¹² Cijfers beschikbaar gesteld door de gemeente Velsen op basis van een nog niet gepubliceerd rapport.

Kaart 2.1 Recreatieve stranden Noord-Holland



Bron: Decisio, 2011 (rapport recreatiebasiskustlijn) *BKL is Basiskustlijn

2.2.2 Trends en ontwikkelingen

Binnen de provincie Noord-Holland vindt 60 procent van alle overnachtingen van binnenlandse toeristen plaats in de kustgemeenten. In de periode 2002-2008 varieerde dit aandeel tussen de 47 en 63 procent. Het aandeel in de overnachtingen ten opzichte van Nederland als geheel bleef wel vrijwel gelijk. Door het ontbreken van betrouwbare cijfers door de jaren heen (zie kader 'beschikbare cijfers strandrecreatie') is het echter moeilijk een betrouwbaar beeld te schetsen van de ontwikkeling in het aantal strandbezoeken in Noord-Holland.

Wel zijn er verschillende trends in de strandrecreatie zichtbaar die ook in Noord-Holland effect hebben op zowel korte als lange termijn. Zo komt er steeds meer 'jaarrondexploitatie'. In verschillende gemeenten langs de Noordzeekust in Noord-Holland wordt inmiddels toegestaan dat strandpavil-

joens het hele jaar blijven staan en open zijn. Hierdoor wordt het strandseizoen verlengd, omdat het strand in het voor- en naseizoen ook nog aantrekkelijke faciliteiten biedt aan bezoekers. Daarnaast biedt de 'jaarrondexploitatie' mogelijkheden om andere doelgroepen te bereiken. Zo is er een trend richting meer groepsactiviteiten zoals bedrijfsuitjes op en aan het strand. Ook worden er steeds meer evenementen aan het strand georganiseerd, waardoor meer bezoekers worden aangetrokken. Bijvoorbeeld een kampioenschap beachvolleybal, of concerten en andere optredens.

Niet alleen wordt er een bredere groep strandbezoekers aangesproken door 'jaarrondexploitatie' en evenementen, maar ook het gedrag van de strandrecreant zelf is in de afgelopen jaren veranderd. Waar tien jaar geleden strandbezoekers nog 's ochtends kwamen en tot het begin van de avond bleven, komen er inmiddels meer strandbezoekers later op de dag, eten een hapje aan het strand en gaan pas laat op de avond naar huis¹³. Daarnaast is er een groep strandbezoekers die pas laat op de avond komt om uit te gaan in paviljoens waar feesten worden georganiseerd. Dit laatste is voornamelijk in Bloemendaal en Zandvoort actueel¹⁴.

Strandpaviljoens bieden ook in toenemende mate arrangementen aan op gebieden zoals wellness en/of sport of ze bieden faciliteiten aan als kinderopvang. Hierdoor is sprake van functieverbreiding van strandpaviljoens.

2.2.3 Economische betekenis

De recreatieve functie van het Noordzeestrand vertegenwoordigt een grote economische waarde en het kusttoerisme vormt een voorname bron van inkomsten voor Noord-Hollandse badplaatsen als Zandvoort, Bloemendaal, Wijk aan Zee, Egmond, Bergen en Callantsoog. Dit uit zich ook in de "zeer hoge" mate van specialisatie in de vrijetijdsindustrie in gebieden als Texel, Alkmaar e.o. en Zandvoort¹⁵.

In totaal kan volgens de Provincie Noord-Holland op basis van de uitkomsten van het rapport 'Noordzeekust Bezoekersprofiel 2009' worden uitgegaan van 1,1 miljard euro omzet aan de Noordzeekust¹⁶. Hier hangen circa 10.600 banen mee samen.

Tabel 2.3 Overzicht economische kengetallen kustrecreatie Noord-Holland

	Bestedingen (€ mln.)	Aantal banen (FTE)
Omzet strandrecreatie:	1.100	10.600
Totale opbrengsten/banen:	1.100	10.600

¹³ Bron: Ruimte voor recreatie op het strand. Onderzoek naar een 'recreatiebasiskustlijn'. Decisio, 2011.

¹⁴ Bron: Bezoekersonderzoek Bloemendaal. Strabo, 2011.

¹⁵ Bron: Ruimtemonitor.nl, PBL, 2007.

¹⁶ Bron: Provincie Noord-Holland. Website: <http://www.noord-holland.nl/web/Themas/Cultuur-vrije-tijd-en-media/Toerisme-en-vrije-tijd/Tonen-op-toerisme/Relevante-cijfers-over-Toerisme-en-Recreatie.htm>

2.3 Pleziervaart (motor- zeilboten en jachthavens)

Deze paragraaf gaat in op de huidige stand van zaken binnen de pleziervaart (motor- en zeilboten en jachthavens), de bijbehorende trends en ontwikkelingen en de economische betekenis voor de provincie Noord-Holland.

Boten in Jachthavens en een jachtbouwlocatie



2.3.1 Huidige stand van zaken

De HISWA Vereniging telde in 2010 1.100 jachthavens in Nederland, waarvan 535 commerciële jachthavens, 450 verenigingsjachthavens en 82 overheidshavens. Het totaal aantal ligplaatsen in Nederland is 178.000 met een gemiddelde bezettingsgraad van 98 procent¹⁷. Volgens recente tellingen van Waterrecreatie Advies zijn er in de Provincie Noord-Holland 312 jachthavens met ruim 35.200 ligplaatsen. Van de 312 jachthavens hebben er 189 een commercieel karakter en zijn er 82 verenigingshavens en 40 overheidshavens¹⁸. De gemiddelde bezettingsgraad van Noord-Hollandse jachthavens lag in 2007 op 94,0 procent (zie tabel 2.4 voor een overzicht).

Tabel 2.4 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren jachthavens

Indicatoren	Nederland*	Noord-Holland**	% Noord-Holland
Aantal jachthavens:	1.100	312	28%
Aantal commerciële jachthavens:	535	189	35%
Totaal aantal ligplaatsen:	178.000	35.254	20%
Gemiddelde bezettingsgraad:	98% (2010)	94% (2007)	n.v.t.

Bron: *HISWA Vereniging (2010), **Waterrecreatie Advies (2010)

Verder zijn er in Noord-Holland 2.742 passantenplaatsen waar jaarlijks ruim 240.000 passanten-jachten langskomen¹⁹. Het aantal ligplaatsen is het hoogste in de Gooi- en Vechtstreek, Amsterdam en Amstelland-Meerlanden (zie tabel 2.5). Noord-Holland heeft 3 jachthavens direct aan de Waddenzee en 3 direct aan de Noordzeekust. Verder liggen er in Noord-Holland circa 45 jachthavens aan Marker- en IJmeer en nog eens 25 jachthavens aan het IJsselmeer.

¹⁷ Bron: Hiswa Vereniging in Toekomstvisie Waterrecreatie 2025. Boer & Croon, 2011.

¹⁸ Bron: Ontwikkeling watersport IJsselmeergebied. Waterrecreatie Advies, 2010.

¹⁹ Bron: Idem.

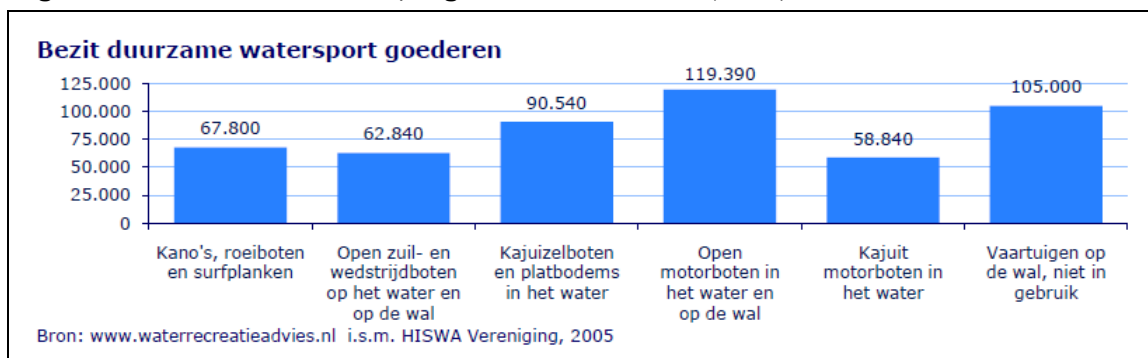
Tabel 2.5 Jachthavens en ligplaatsen in Noord-Holland per economische regio

	Aantal jachthavens	% totaal	Aantal ligplaatsen	% totaal
Kop van Noord-Holland	29	9%	2.660	8%
West-Friesland	20	6%	3.840	11%
Alkmaar e.o.	17	5%	1.030	3%
IJmond	6	2%	1.850	5%
Waterland	22	7%	3.320	9%
Zaanstreek	25	8%	2.290	6%
Amsterdam	62	20%	4.890	14%
Haarlem	15	5%	1.130	3%
Amstelland/Meerlanden	48	15%	4.310	12%
Gooi- en Vechtstreek	68	22%	9.950	28%
Totaal Noord-Holland	312	100%	35.270	100%
<i>Totaal Nederland</i>	<i>1.100</i>		<i>178.000</i>	

Bron: Decisio o.b.v. Waterrecreatie Advies 2011

Waterrecreatie Advies deed in 2005 onderzoek naar de omvang van de Nederlandse pleziervaart. Uit deze inventarisatie kwam naar voren dat er in totaal ongeveer 0,5 miljoen vaartuigen in bezit zijn in Nederland, waarvan ongeveer 105.000 op de wal liggen en niet meer in gebruik zijn. Het grootste deel van de in gebruik zijnde vaartuigen bestaat uit kajuitjachten (zie figuur 2.1).

Figuur 2.1 Bezit duurzame watersportgoederen in Nederland (2005)



Het aantal pleziervaartuigen in Noord-Holland lag volgens de HISWA Vereniging in 2010 op 34.000.

Tabel 2.6 Vaartuigen in het water bij havens en bedrijven in Nederland, 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Noord-Holland	32.000	33.000	34.000	34.000	34.000
Zuid-Holland	32.000	33.000	33.000	33.000	33.000
Friesland	25.000	26.000	27.000	28.000	28.000
Nederland	162.000	171.000	174.000	176.000	176.000

Bron: HISWA Vereniging²⁰

Uit een inventarisatie van Waterrecreatie Advies in 2008 naar de ontwikkeling van de watersport in Noord-Holland gedurende de periode 2000 – 2007 blijkt dat het percentage zeilboten op 48 procent ligt en het percentage motorboten op circa 50 procent. In Noord-Holland varen dus circa 16.000 kajuitzeilboten rond en circa 17.000 kajuitmotorboten. Daarnaast zijn er nog ongeveer 11.000 open zeilboten en wedstrijdboten in Noord-Holland.

2.3.2 Trends en ontwikkelingen

Internationale en nationale trends in de jachtbouw

Er zijn enkele belangrijke internationale en nationale trends in de jachtbouw die momenteel of op korte termijn ook raken aan de jachtbouw in Noord-Holland:

- Vanwege de crisis is er momenteel een stagnerende groei in de jachtbouw na een sterke groeiperiode in 2006-2008. De verkoop van nieuwe schepen is door de economische crisis sterk gedaald, het aanbod van tweedehands boten is gestegen, maar vaak hoog geprijsd.
- Jachthavens merken relatief weinig van de crisis en zien zelfs een opleving van de verhuurmarkt. De verhuurmarkt biedt dan ook kansen voor de toekomst.
- Het aantal boten neemt toe en eveneens de omvang van de jachten, ondanks dat er minder gevaren wordt met de jachten²¹. Omdat er minder gevaren wordt en de jacht in toenemende mate als optionele verblijfsplaats wordt gezien zullen jachthavens in de toekomst steeds meer transformeren naar een verblijfsplaats.
- Toenemende internationale concurrentie die voor een lagere vraagprijs boten op de markt brengt.
- Groeiend tekort aan gekwalificeerd personeel zoals timmermannen, installateurs, etc. En het tekort aan vakpersoneel neemt in Nederland steeds meer toe²².

Belangrijk voor de jachthavens en jachtvaart is de toegankelijkheid van het routenetwerk. Er zijn in de afgelopen jaren veel initiatieven ontwikkeld om de toegankelijkheid van routes in kaart te brengen (Staande Mastroutes). Daarnaast zijn er kansen om betere aansluitingen te realiseren met vaarwegnetwerken in België, Frankrijk en Duitsland.

²⁰ Bron: Concept Economische Agenda. Provincie Noord-Holland, 2011.

²¹ Interviewronde belangrijke stakeholders in de watersportrecreatie.

²² Bron: Betekenis en ontwikkeling nautische bedrijvigheid in de Zaanstreek. Decisio, 2011.

Regionale trends en ontwikkelingen

MRA - De meeste jachtbouw in Noord-Holland bevindt zich in de Metropoolregio Amsterdam, kortom de regio's Amsterdam, Amstelland-Meerlanden, IJmond, Haarlem en Gooi- en Vechtstreek. De nadruk van jachtbouw ligt in de IJmond gemeenten en de Haarlemmermeerpolder. De jachtbouw in de MRA heeft voornamelijk te maken met de nationale trends zoals hiervoor beschreven, waarbij het personeelstekort een lange termijntrend is. In Noord-Holland worden met name tekorten verwacht in personeel op MBO-3 niveau in de technische en verzorgende beroepen.

MIJ-kust - In de provincie Noord-Holland langs de Markermeer-IJmeer kust (MIJ-kust) en in Amsterdam zijn er momenteel 7.577 ligplaatsen voor jachten. De huidige plannen voorzien op termijn in 950 additionele ligplaatsen in Amsterdam en 1.800 additionele ligplaatsen voor jachten aan de Noord-Hollandse MIJ-kust. Dat is een uitbreiding van 36 procent van het ligplaatsenaanbod voor jachten. De afgelopen decennia is het aantal schepen en ligplaatsen in de MIJ-kust gestaag gegroeid. In 2007 is berekend dat desondanks in de MIJ-kust tot 2030 een extra capaciteit nodig is van 3.000 ligplaatsen (op basis van bevolkingsgroei, bezettingsgraden en wachtlijsten). Er zijn bij Amsterdam ongeveer 100 ligplaatsen gerealiseerd, waardoor de overblijvende opgave voor de komende twintig jaar rond de 2.900 ligplaatsen ligt. Dat er ondanks de crisis nog druk op de markt zit, blijkt uit de hoge bezettingsgraad in het Noord-Hollandse deel van de MIJ-kust (namelijk 96 procent). Daarnaast staan er nog circa 2.000 schepen op de wachtlijst voor een ligplaats. De totale uitbreidingsplannen van 4.200 ligplaatsen zijn echter vrij hoog²³.

IJsselmeer - Sinds 1965 is het aantal ligplaatsen in het IJsselmeer toegenomen van circa 5.000 naar ruim 35.000 in 2008. Er worden steeds langere tochten gemaakt doordat de lengte van schepen is toegenomen en de technische ontwikkelingen het varen makkelijker maken. Daarnaast worden steeds meer jachten zeewaardig. Door deze ontwikkeling is er een potentiële vraag naar mogelijkheden voor kustvaart. Het aantal passanten groeit echter niet zo hard als het aantal ligplaatsen, waaruit op te maken is dat men minder dagen vaart en langer verblijft in de jachthavens. Ook gaan steeds meer mensen met hun inmiddels zeewaardige jachten de zee op waardoor er minder gevaren wordt op binnenwateren²⁴. De verblijftijd in de havens in de Kop van Noord-Holland en in West-Friesland is dan ook relatief laag, omdat veel bootvaarders doorvaren naar het IJsselmeer, de Waddenzee of de Noordzee. Al met al komt in deze regio het aantal overnachtingen op een zeilboot of motorjacht in 2010 uit op 565.000.

Waddenzee - Algemeen geldt dat knelpunten als capaciteitsgebrek en onvoldoende diepgang ervoor kunnen zorgen dat er een verschuiving van vaarbewegingen tussen en naar jachthavens ontstaat. Andere havens dan gebruikelijk worden in de loop der tijd vaker aangedaan, omdat de havens met capaciteitsgebrek of onvoldoende diepgang niet of niet goed schepen kunnen ontvangen. De verschuiving van 'populaire' havens in de kust van het Waddengebied kan afgeleid worden van de sluispassages door de toegangssluisen naar de Waddenzee. Den Helder en Den Oever hebben in de

²³ Bron: Markttoets en economische impact toerisme & recreatie Markermeer-IJmeer. LAgrou, 2011.

²⁴ Bron: Havenvisie Wadden; Verantwoord Varen op het Wad. Oranjewoud, 2010.

periode 1982-2007 een flinke groei gekend aan sluispassages. Den Helder van 24.000 passages in 1982 naar 38.000 passages in 2007 en Den Oever van 11.000 naar 33.000 passages. De overige sluisen kenden slechts een kleine groei²⁵.

Hollandse Meren - In het gebied Hollandse Meren (Haarlemmermeer, De Ronde Venen, Wijdmeren, etc) neemt het aantal jachthavens af. Alleen de grote jachthavens met meer dan 500 plekken nemen toe. Het aantal vaste verhuurde zomerligplaatsen voor zeilboten is aanzienlijk afgenomen, maar daar staat tegenover dat het aantal zomerligplaatsen voor motorboten aanzienlijk is toegenomen²⁶.

Aandachtspunten voor de toekomst van de pleziervaart zijn onder andere het continu op diepte houden van vaarwegen en de brugbediening. Beiden zijn van belang voor de bevaarbaarheid van vaarwateren, waarbij de verschillende bedieningsregimes voor de brugbediening aansluitende brugpassages moeilijk maakt. Met name de toenemende drukte op het water maakt deze vraagstukken actueel en urgent. 7 dagen in de week 24-uurs bediening (zoals op de Staande Mastroutes) en zelfbedieningsmogelijkheden kunnen het knelpunt verminderen. Zowel provincie als gemeenten werken hier inmiddels aan.

Uit de interviews komen kansen naar voren voor de verhuur van boten, vanwege de flexibiliteit die dit met zich mee brengt en de hoge vaste lasten waar de eigenaar van een jacht aan vast zit. Daarnaast signaleert de sector een toenemend combinatiebezoek aan jachthavens met caravan/camper en boot op de trailer achter het voertuig. Dit leidt tot meer vraag naar stallingmogelijkheden en kampeerplekken voor caravans en campers nabij jachthavens. Doordat havens hierdoor steeds meer transformeren naar verblijfsplaatsen komen er in de toekomst ook andere behoeften zoals Wifi-verbinding, faciliteiten voor kinderen, etc. De andere kant van deze ontwikkeling is dat passantenhavens onder druk staan.

2.3.3 Economische betekenis

De economische betekenis van de 'grote' recreatievaart wordt uitgewerkt aan de hand van de volgende drie categorieën:

1. Exploitatieopbrengsten jachthavens
2. Opbrengsten voor nautische bedrijvigheid
3. Consumptieve bestedingen dagtochten en vakanties

Ad. 1 Exploitatieopbrengsten jachthavens

Jachthavens verdienen hun geld in essentie met de verhuur van ligplaatsen voor pleziervaartuigen. Volgens een monitor van de Rabobank²⁷ genereert ruim driekwart van de jachthavens daarnaast nog inkomsten uit aanverwante diensten zoals winkel- of horecadiensten, de reparatie en het onderhoud van jachten, de verhuur of bemiddeling van jachten en het bieden van winterstalling.

²⁵ Bron: Havensvisie Wadden; Verantwoord Varen op het Wad. Oranjewoud, 2010.

²⁶ Bron: Hollandse Meren, het Waterrecreatie Hart van de Randstad. Provincie Noord-Holland, 2010.

²⁷ Bron: Cijfers & trends; Ondernemersupdate: Jachthavens. Rabobank en HISWA Vereniging, 2009.

De omzet per ligplaats ligt volgens de Rabobank monitor tussen de 800 en 1.100 euro en een arbeidsproductiviteit per FTE tussen de 148.000 en 153.000 euro²⁸. Uitgaande van de ruim 32.000 ligplaatsen in Noord-Holland betekent dit een omzet tussen de 25 en 36 miljoen euro en een bijbehorende werkgelegenheid tussen de 170 tot 230 (FTE) banen. Dit is inclusief de ligplaatsen in jachthavens die in beheer zijn van een gemeente of provincie.

Ad. 2 Opbrengsten voor nautische bedrijvigheid

De verkoop van motor- en zeilboten is een aanzienlijke inkomstenbron voor jachthandelaren en jachtbouwers. De jachtbouw is een technisch geavanceerde bedrijfstak. Naast de jacht- en scheepswerven zijn er echter in de provincie Noord-Holland allerlei gespecialiseerde toeleveranciers en dienstverleners actief. Voorbeelden hiervan zijn de gespecialiseerde groot- en detailhandels, zeilmakerijen, botenstallers, installateurs, ingenieurs, et cetera. Daarnaast zijn er allerlei bedrijven actief op het gebied van jachtverhuur, verkoopbemiddeling en opleidingen.

Landelijk gezien bestaat de totale watersportindustrie uit 4.145 ondernemingen die een omzet realiseren van 2,5 miljard euro (direct en indirect) en daarbij werkgelegenheid bieden aan ruim 17.000 full time banen. Op basis van inschattingen van Scheepsbouw Nederland en de HISWA Vereniging vindt 15 tot 20 procent van de nautische bedrijvigheid plaats in Noord-Holland²⁹. Dit impliceert een omzet van tussen de 375 en 500 miljoen euro en tussen de 6.400 en 8.500 arbeidsjaren (FTE).

Ad. 3 Consumptieve bestedingen dagtochten en vakanties

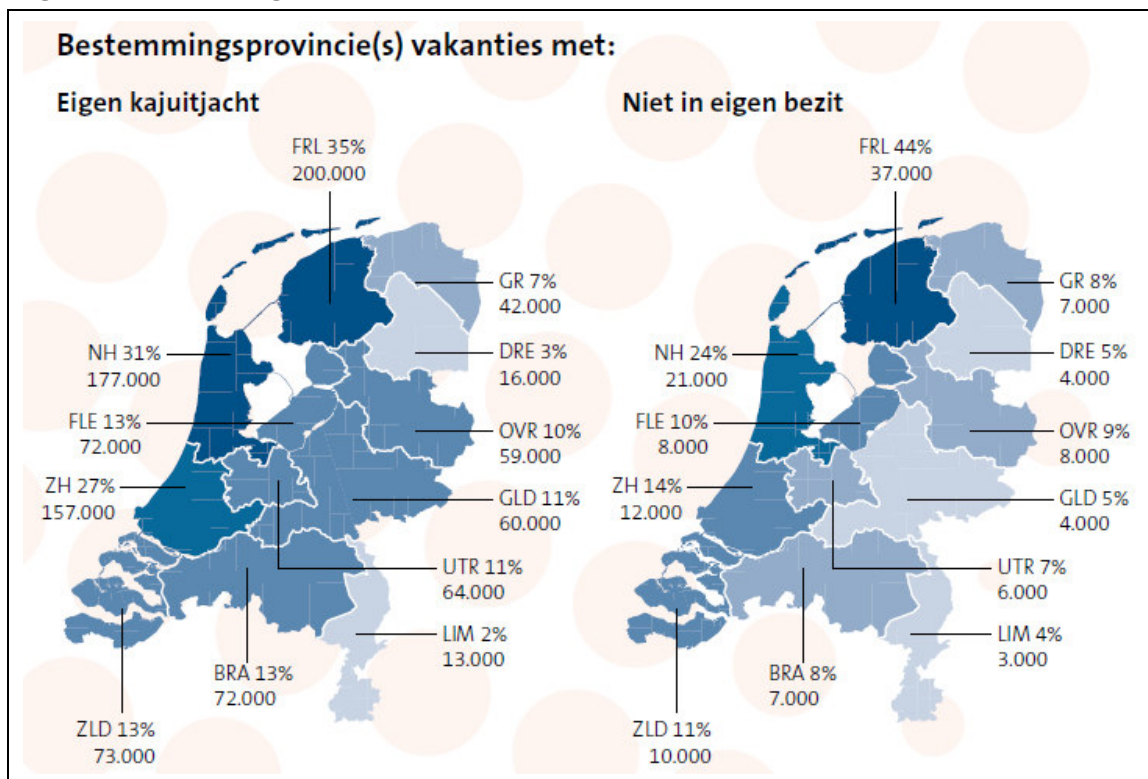
In 2010 zijn volgens het CVTO 6,1 miljoen vaartochten ondernomen in Nederland met een motorboot/jacht en daar bovenop nog eens 2,8 miljoen zeilactiviteiten. In Noord-Holland zijn (afgerond) 1,7 miljoen dagtochten ondernomen met een motorboot en (afgerond) 1,1 miljoen zeildagtochten. Volgens CVTO bedragen de gemiddelde totale kosten van iedere activiteit (exclusief vaste kosten, vervoerskosten, abonnementen, contributie e.d.) 15,97 euro per persoon. De bijbehorende totale bestedingen aan pleziervaartochten bedragen daarmee jaarlijks afgerond 43 miljoen euro.

Uit een onderzoek naar het vaargedrag van Nederlanders blijkt dat er in 2009 576.000 vakanties zijn ondernomen met een eigen kajuitjacht en 94.000 met een gehuurde kajuitjacht. Na Friesland zijn Noord- en Zuid-Holland de meest bezochte provincies om doorheen te varen (zie figuur 2.2).

²⁸ Bron: Idem.

²⁹ Bron: Betekenis en ontwikkeling nautische bedrijvigheid in de Zaanstreek. Decisio, 2011.

Figuur 2.2 Bestemmingsprovincie(s) kajuitjachtvakanties (2009)



Bron: NBTC-NIPO Research, botenpanel

Een gemiddelde bootvakantie heeft een duur van 7,9 dagen. De totale bestedingen die worden gedaan tijdens bootvakanties bestaan uit:

- Boodschappen (ca. 31%);
- Horeca (ca. 27%);
- Brandstof (ca. 12%);
- Recreatief winkelen (ca. 12%);
- Havengelden, brug- en sluisgelden (ca. 11%);
- Overige (ca. 7%).

In totaal bedragen de bestedingen in Nederland voor vakanties met een eigen kajuitjacht 76 miljoen euro. Dit is afgerond 132 euro per verblijf en 17 euro per dag. Voor vakanties met een gehuurde kajuitjacht bedragen de bestedingen 20,5 miljoen euro. De gemiddelde bestedingen per verblijf met een kajuitboot die niet in eigen bezit is, liggen met afgerond 218 euro per verblijf dus aanzienlijk hoger.

Op basis van het aantal vakantiebestemmingen met een eigen of gehuurde kajuitjacht in Noord-Holland bedragen de bestedingen in de provincie (excl. vaste kosten) afgerond 29 miljoen euro³⁰. Dit is inclusief de bestedingen door vakantiegangers op een kajuitjacht die niet in eigen bezit is.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de economische kengetallen voor de grote recreatievaart:

Tabel 2.7 Overzicht economische kengetallen pleziervaart Noord-Holland

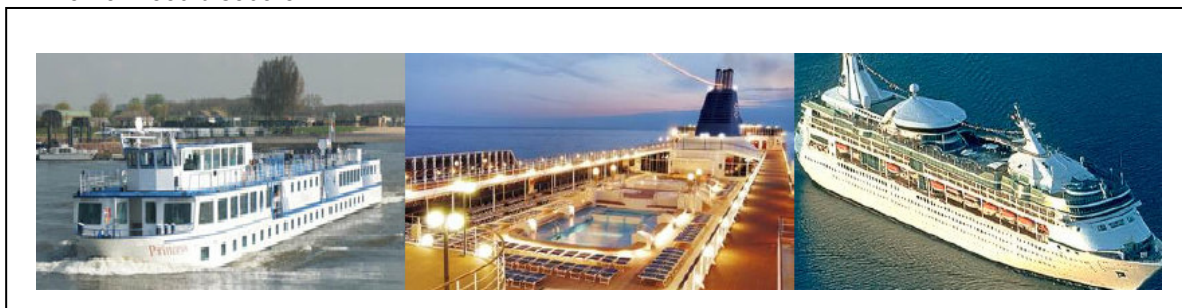
	Bestedingen (€ mln.)	Aantal banen (FTE)
Exploitatieopbrengsten jachthavens:	25 - 36	170 - 230
Opbrengsten nautische bedrijvigheid:	375 - 500	6.400 - 8.500
Consumptieve bestedingen dagtochten:	44	400
Consumptieve bestedingen vakanties:	29	260
<i>Totale opbrengsten/banen:</i>	<i>473 - 609</i>	<i>7.230 - 9390</i>

2.4 Cruis- en chartervaart

De cruise- en chartervaart bestaat uit de categorieën:

- Zeecruises
- Riviercruises
- Motorchartervaart
- Boat & Bike

Rivier- en zeecruiseboten



Bron: ZKA (2009)

2.4.1 Huidige stand van zaken

Zeecruises

Bij zeecruisevaart gaat het om tochten van gemiddeld 8,34 dagen met zeewaardige schepen met een lengte tot circa 300-350 meter en een passagierscapaciteit die oploopt tot over de 4.000 per-

³⁰ Berekening is op basis van 31% van 177.000 vakanties met een eigen kajuitjacht en 24% van 21.000 vakanties met een kajuitjacht die niet in eigen bezit is.

sonen³¹. In de cruisevaart wordt onderscheid gemaakt tussen ‘turnaround’ calls en ‘transit’ calls. De eerstgenoemde zijn cruiseschepen die in een haven passagiers laten in- en ontschepen. De passagiers op deze schepen tellen dubbel mee omdat ze twee maal een betreffende stad aandoen. Transits zijn schepen die aanleggen voor een kort bezoek.

Uit voorlopige cijfers van Amsterdam Cruise Port (ACP) komt het volgende naar voren (zie tabel 2.8):

Tabel 2.8 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren zeecruises (2011)*

	Amsterdam	IJmuiden	Totaal
Aantal transit calls:	66	18	84
Aantal transit passagiers:	60.134	9.015	69.329
Aantal turnaround calls:	55	6	61
Aantal turnaround passagiers:	179.848	15.614	195.462
Totaal aantal passagiers zeecruises:	240.162	24.629	264.791

Bron: ACP (2011). *Voorlopige cijfers

In 2011 deden ruim 240.000 passagiers Amsterdam aan en ruim 24.000 passagiers IJmuiden³². Amsterdam ontving in 2011 (naar verwachting) 55 turnaround calls en 66 transit calls. IJmuiden ontving 6 turnaround calls en 18 transit calls.

Naast de zeecruisvaart is er ook nog de ferryvaart in de haven van IJmuiden waar in 2008 ruim 478.000³³ passagiers zijn afgehandeld en in 2011 ruim 500.000 (zie tabel 2.9).

Tabel 2.9 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren ferrycruises (2011)*

Indicatoren	Amsterdam	IJmuiden	Totaal
Aantal passagiers Ferryvaart (2011):	0	500.000	500.000

Bron: gemeente Velsen (2011) *Voorlopige cijfers

Zeecruiseactiviteiten in Noord-Holland vinden voor ruim 90 procent plaats in de regio Amsterdam. De ferryvaart vindt enkel plaats in de regio IJmond. In de regio IJmond is onlangs een tweede terminal in gebruik genomen speciaal voor zeecruiseschepen.

Volgens het ZKA-onderzoek is er binnen Nederland een beperkte concurrentie voor zeecruises vanuit Rotterdam waar in 2008 10 cruiseschepen de haven hebben aangedaan. Wel voert Rotterdam een actief beleid ten aanzien van cruiseschepen en wordt in Scheveningen een nieuwe zeecruisehaven overwogen, aldus ZKA.

³¹ Bron: Economische betekenis cruise- en ferryvaart in het Noordzeekanaalgebied. ZKA, 2009.

³² Bron: Cijfers ACP (2011).

³³ Bron: Economische betekenis cruise- en ferryvaart in het Noordzeekanaalgebied. ZKA, 2009.

Riviercruises

Bij riviercruisevaart gaat het om tochten van 1 à 2 weken over de Europese binnenwateren, waaronder de Rijn, Moezel, Donau, et cetera. De schepen hebben een lengte tot 135 meter en een passagierscapaciteit van gemiddeld 110-115 personen³⁴.

Stichting Amsterdam Cruise Port (ACP) houdt het aantal calls bij van riviercruiseschepen en de motorchartervaart voor de Noord-Hollandse steden die meedoen aan het stimuleringsprogramma 'Riviercruise- en Motorchartervaart Noord-Holland'. In tabel 2.10 wordt het aantal aanlopen van riviercruisschepen weergegeven voor deze steden:

Tabel 2.10 Overzicht economische kengetallen pleziervaart Noord-Holland

	Aanloopcijfers 2010
Den Helder (Kop van Noord-Holland)	43
Enkhuizen (West-Friesland)	193
Hoorn (West-Friesland)	342
Medemblik (West-Friesland)	10
Alkmaar (Alkmaar e.o.)	108
IJmond	0
Purmerend (Waterland)	Geen registratie
Waterland	1
Zaanstad (Zaanstreek)	124
Amsterdam	1.195
Haarlem	0
Totaal (afgerond):	2.000

Bron: ACP (2011)

In totaal hebben in 2010 circa 2.000 riviercruiseschepen bovenstaande Noord-Hollandse steden aangedaan. Duidelijk is dat het zwaartepunt van de riviercruisevaart in de regio's Amsterdam (59%) en West-Friesland (27%) ligt. Voor de overige Noord-Hollandse steden (zoals Volendam en de regio Amstelland-Meerlanden) in Noord-Holland zijn geen cijfers over het aantal riviercruises beschikbaar (zie onderstaande disclaimer).

DISCLAIMER: Beschikbare cijfers riviercruises Noord-Holland

Bovenstaande cijfers over riviercruises zijn niet volledig omdat bijvoorbeeld geen cijfers voor Volendam-Edam en Purmerend bekend zijn en ook geen gegevens beschikbaar zijn over het aantal riviercruises in de regio's Amstelland-Meerlanden en de Gooi- en Vechtstreek.

Wat betreft het aantal passagiers zijn alleen voor Amsterdam cijfers bekend voor 2008 (184.000) en 2011 (naar schatting 280.000)³⁵. Voor de overige steden zijn geen gegevens gepubliceerd over het

³⁴ Bron: Idem.

aantal passagiers³⁶. Op basis van beschikbare gegevens over de capaciteit per boot, de gemiddelde bezettingsgraad en het aantal calls in Amsterdam kan een voorzichtige schatting worden gegeven voor de overige steden in Noord-Holland die varieert tussen de 100 en 130 duizend³⁷.

Chartervaarten

Onder chartervaart worden de ongeveer 500 traditionele zeil- en motorschepen (gemiddelde lengte ruim 30 meter) in Nederland verstaan waarmee vakanties worden gemaakt variërend van 1 dag tot meer dan 4 weken³⁸. De BBZ onderscheidt drie categorieën:

1. Binnenvaart zeil (aantal: 337)
2. Binnenvaart motor (aantal: 60)
3. Zeevaart zeil (aantal: 75)

Alle categorieën worden gebruikt voor dagtochten, maar voornamelijk als hotelschepen (circa 85 procent). In 2010 telde de Nederlandse 'bruine vloot' 472 schepen met 9.281 kooien en 1,4 miljoen overnachtingen per jaar³⁹. Het gemiddelde aantal opvarenden in 2010 was 23 voor de hotelboten en 59 voor de dagtochtschepen.

In een onderzoek van Amsterdam Cruise Port (2005) wordt uitgegaan dat 50 procent van de omzet van de 'bruine vloot' in de provincie Noord-Holland wordt gerealiseerd, vooral rondom het IJsselmeergebied. Dit betekent dat circa 0,7 miljoen overnachtingen in Noord-Holland plaatsvinden. Het aantal charterschepen met Noord-Holland als uitvalshaven is onbekend. Naar eigen inschatting is dit ongeveer de helft van het totaal aantal schepen (zie tabel 2.11 voor een overzicht).

Tabel 2.11 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren charterschepen

Indicatoren	Nederland	Noord-Holland
Aantal charterschepen (2010):	472	236*
Aantal kooien/slaapplaatsen (2010):	9.281	n.b.
Aantal overnachtingen (2010):	1,4 mln.	0,7 mln.*

Bron: BBZ (2011), *Decisio o.b.v. schatting ACP (2005)

³⁵ Bron: Cijfers ACP (2011). Bij de raming van het aantal passagiers wordt rekening gehouden met het type calls (transit of turn-over) en de gemiddelde bezettingsgraad.

³⁶ ACP gaat vanaf 2012 gegevens publiceren over het aantal riviercruise-passagiers bij alle aan het stimuleringsprogramma deelnemende steden in Noord-Holland.

³⁷ Het aantal passagiers is moeilijk in te schatten omdat er geen gegevens beschikbaar zijn over het aantal turn-around calls, waarbij het aantal passagiers dubbel wordt geteld omdat passagiers in deze steden op en afstappen.

³⁸ Bron: Kerncijfers BBZ, 2011.

³⁹ Idem.

Boat & Bike vakanties

Boat & Bike vakanties is een concept waarbij fietsen en varen wordt gecombineerd en waarbij meestal 7 tot 10 dagen lang wordt overnacht op een schip. Cijfermatig valt deze categorie eigenlijk onder de categorie motorchartervaart (als conceptvariant).

Regio's en plaatsen in Noord-Holland die regelmatig worden aangedaan zijn Texel, Den Helder, Haarlem, Enkhuizen, Volendam, Alkmaar en Amsterdam. De vakanties worden in de periode april – oktober aangeboden en de prijs ligt ongeveer op 600 tot 700 euro per persoon voor een zevendaagse tocht. Er zijn ongeveer 23 aanbieders die reizen in Nederland aanbieden, inclusief de regio Noord-Holland.

2.4.2 Trends en ontwikkelingen

Zeecruises

Het aantal zeecruises in Noord-Holland kende in de periode 2003-2011 een groei van 127 procent (zie tabel 2.12). De groei tussen 2011 en 2008 bedroeg 13 procent.

Tabel 2.12 ontwikkeling aantal passagiers zeecruises in Noord-Holland (2003 – 2011)

	2003	2008	2009*	2010*	2011*
Amsterdam:	95.500	227.531	180.000	198.530	240.162
IJmuiden:	21.100	7.387	5.615	4.125	24.629
Totaal:	116.610	234.918	185.615	202.655	264.791

Bron: ZKA (2009) en *ACP (2011) cijfers 2011 zijn voorlopig

De forse groei van het aantal passagiers in IJmuiden in 2011 (233%) kan deels verklaard worden door de recentelijke opening van de tweede terminal die geschikt is voor grote zeecruiseschepen. Het aantal turnaround calls is in de periode 2008-2011 gestegen van 59 naar 61 en het aantal transit calls van 72 naar 84⁴⁰.

In 2008 was Amsterdam de 8^{ste} stad binnen Noord-Europa op basis van het aantal zeecruise passagiers. Door de groei in het aantal zeecruises moesten schepen in 2008 af en toe uitwijken naar andere kades dan de kade van de Amsterdam Passenger Terminal. Dit is niet ideaal omdat zeecruise-rederijen dan mogelijk afhaken (vanwege beperkte faciliteiten, onaantrekkelijkheid van het gebied of afstand tot het centrum). Dit kan in potentie betekenen dat er duizenden passagiers minder naar Amsterdam komen en is daarmee een knelpunt voor de toekomst.

Zeecruises groeien om meerdere redenen:

- Zeecruises worden steeds betaalbaarder en daardoor voor een breder publiek toegankelijk.
- Marketing en promotie van zeecruises is sterker geworden.

⁴⁰ Bron: Economische betekenis cruise- en ferryvaart in het Noordzeekanaalgebied. ZKA, 2009 en ACP (2011), en ACP (2011)

- Zeecruisereederijen bieden telkens nieuw aanbod en aantrekkelijke all-inclusive reizen⁴¹.

De verwachting is dat de zeecruisemarkt blijft groeien, maar dat dit zich uit in een groei van het aantal passagiers en in mindere mate in een groei van het aantal schepen, omdat deze steeds groter worden en een grotere capaciteit kunnen herbergen. Over het algemeen geldt dat als de economie groeit ook de zeevaartcruisemarkt groeit. Dit blijkt ook uit de recente cijfers van Amsterdam Cruise Port (ACP), dat het aantal aanlopen in de zeecruisevaart in IJmuiden en Amsterdam in 2010 en 2011 weer is gestegen ten opzichte van 2009⁴².

De concurrentiepositie van Amsterdam/ IJmuiden in de zeecruisevaart is afhankelijk van routepatronen. Deze hebben zich de afgelopen jaren gunstig ontwikkeld met de route van Zuid-Europa over de Atlantische Oceaan richting het Noorden. Amsterdam en IJmuiden liggen gunstig op deze route. Ook is er potentie voor 3-4daagse cruises naar bijvoorbeeld Londen-Antwerpen-Amsterdam.



De cijfers van Passenger Terminal Amsterdam laten zien dat de trend is dat er relatief minder cruiseschepen komen, maar met meer opvarenden. Waren er in 2009 nog 93 cruisschepen met in totaal 180.000 passagiers, in 2011 doen naar verwachting 121 cruiseschepen de terminal aan met in totaal 250.000 passagiers. Het aantal schepen is gegroeid met 29 procent tegenover een groei van 39 procent in het aantal passagiers. Het aantal Nederlanders die een zeecruise hebben geboekt is in drie jaar tijd met 35 procent gestegen van een kleine 49.000 naar 65.500⁴³.

Riviercruises

Nationaal - Evenals de zeecruisevaart groeit ook de riviercruisevaart. Dit is mede te danken aan de start van het speciale stimuleringsprogramma 'Riviercruise- en Motorchartervaart' in 2008 waardoor het aantal aanlopen van riviercruiseschepen in Noord-Holland met 20 procent is gestegen in de periode 2008-2010 (van 1.355 naar 1.623). Deze groei op korte termijn is voornamelijk gerealiseerd door betere samenwerking tussen de provincie, deelnemende gemeenten, regionale ondernemers, touroperators en rederijen. Het aanbod aan riviercruises is mede hierdoor verbreed waar-

⁴¹ Turn-arounds zijn schepen die in een haven passagiers laten in- en ontschepen. Transits zijn schepen die aanleggen voor een bezoek.

⁴² Bron: Zeecruises Amsterdam en IJmuiden op de weg terug. Amsterdam Cruiseport, 2011.

⁴³ Bron: Presentatie perslunch Dutch Cruise Control, 2011.

door nieuwe doelgroepen zijn aangesproken. Ook voor de komende jaren tot 2013 is er een groei-verwachting van 10 procent per jaar in zowel de riviercruises als de motorchartervaart⁴⁴.

Provincie Noord-Holland - Ten opzichte van 2003 is het aantal passagiers voor de riviercruisevaart in 2009 in Amsterdam toegenomen van 130.000 naar 184.000. In 2009 hebben bijna 1.000 riviercruiseschepen Amsterdam aangedaan. Het aantal riviercruiseschepen dat Amsterdam aandeed is met ruim 50 procent gegroeid in de periode 2003 tot 2009. Door deze groei stond in 2009 de kwaliteit van Amsterdam als bestemming onder druk, doordat de ligplaatsen allemaal maximaal werden gebruikt. De bestedingen in Amsterdam van passagiers van de riviercruisevaart zijn tussen 2003 en 2009 sterker gestegen dan het aantal passagiers, namelijk met 69 procent (van 26 miljoen naar 44 miljoen euro).

De groei van de riviercruisemarkt is sterk afhankelijk van de capaciteit. In de piekperiodes wordt de huidige capaciteit al volledig benut, waardoor groei van het aantal riviercruises in deze periode nauwelijks mogelijk is. De piekperiode is het voorjaar, omdat vanwege de bloemen de meeste toeristen in het voorjaar willen komen. Seizoensverlening is om deze reden maar voor een beperkte groep een optie binnen de riviercruisevaart.

In Noord-Holland zijn de belangrijkste aanloopplaatsen voor de riviercruises: Amsterdam (1.000 aanlopen in 2009), Enkhuizen (260 aanlopen in 2009) en Hoorn (245 aanlopen in 2009)⁴⁵. Uitbreiding van het aantal aanloopplaatsen wordt volgens plannen gerealiseerd met een aanloopsteiger in Enkhuizen en een aanloopsteiger in Volendam. In Enkhuizen en Volendam is het aantal aanlopen in de periode 2008-2009 ondanks de crisis gegroeid met 36 procent. Andere regio's waar de riviercruisevaart groeit zijn de Zaanstreek, Alkmaar en richting Den Helder.

Riviercruises trekken voornamelijk oudere toeristen, vanwege de vergrijzing in Nederland een groeiende doelgroep. Ook worden riviercruises vaak gecombineerd met zorgconcepten, waardoor deze vakantieform in de toekomst vanwege de vergrijzing kan rekenen op een groot potentieel klantenbestand.

Chartervaarten

Nationaal - De chartervaart bestaat pas sinds 1960 en nam tot 1985 een grote vlucht, waarna de groei stabiliseerde. Eind jaren negentig liet de groei een dalende trend zien. Momenteel laat de motorchartervaart evenals de riviercruisevaart een jaarlijkse groei zien, ondanks de crisis. Deze groeiende trend zal zich naar verwachting doorzetten, waarbij het streven is een groei te halen van 10 procent in de periode 2010-2013 door middel van het inzetten van lokale ondernemers, betere benutting van aanlegfaciliteiten, het organiseren van workshops en sales missies⁴⁶.

⁴⁴ Bron: Riviercruise- en motorchartervaart in de lift. Amsterdam Cruiseport, 2011.

⁴⁵ Bron: Markttoets en economische impact toerisme & recreatie Markermeer-IJmeer. LAgrou, 2011.

⁴⁶ Bron: Riviercruise- en motorchartervaart in de lift. Amsterdam Cruiseport, 2011.

De boten krijgen steeds meer capaciteit en maken meer vaardagen per jaar⁴⁷. Gemiddeld worden er namelijk langere vakanties in de chartervaart georganiseerd. Verder wordt het voorseizoen langer hetgeen leidt tot meer seizoensspreiding. Het veranderende klimaat is hier deels oorzaak van. Het varen wordt steeds minder de recreatieactiviteit op zich, maar wordt meer en meer ingezet om naar toeristische attracties te gaan, waarvoor de chartervaart zeer geschikt is. Passagiers brengen dan ook steeds meer tijd aan wal door. De bestedingen aan de wal van toerwaarttoeristen nemen hierdoor toe⁴⁸. Een andere trend is dat de chartervaart steeds vaker wordt ingezet voor bedrijfsuitjes of een dagje weg met collega's, familie of vrienden.

Regionaal - In Marken zijn plannen om naast het huidige aanbod van 5.020 ligplaatsen voor pleziervaart in de MIJ-kust van Noord-Holland 50 extra ligplaatsen te creëren als thuishaven of opstapplaats voor de chartervaart. Bij Zeevang zijn plannen voor het aanleggen van enkele plaatsen als passantenplaats⁴⁹. Enkhuizen kent het grootste aantal ligplaatsen voor de motorchartervaart (90), gevolgd door Amsterdam (30)⁵⁰. Monnickendam kent ook een sterke vertegenwoordiging in de motorchartervaart.

2.4.3 Economische betekenis

Zeecruises

De totale bestedingen door zeecruisetoeristen in Amsterdam en IJmuiden bedroegen volgens ZKA (2009) circa 62,5 miljoen euro in 2008. Voor 2011 zijn geen gegevens bekend over de economische bestedingen. Op basis van de 13 procent groei gaan wij uit echter van circa 70,5 miljoen euro aan bestedingen in 2011 (zie tabel 2.13).

Tabel 2.13 Bestedingen zeecruisevaart Amsterdam en IJmuiden (2011)

In mln. €	Amsterdam	IJmuiden	Totaal
<i>Totale bestedingen zeecruisevaart</i>	64,0	6,5	70,5

Bron: Decisio op basis van cijfers ZKA (2009) en ACP (2011)

Passagiers en bemanningsleden die in- of uitstappen in Amsterdam besteden hun geld aan hotels, vliegtickets, excursies, vervoer, horeca en retail. Transitpassagiers besteden hun geld voornamelijk aan horeca, retail en excursies. De bestedingen van rederijen bestaan voornamelijk uit brandstof (= 90 procent), proviandering en overige bestedingen (havendiensten, afval, etc.)⁵¹.

⁴⁷ Bron: Cijfermateriaal boven water; Inventarisatie feiten en cijfers waterrecreatie. Stichting Recreatie, 2001

⁴⁸ Bron: Hollandse Meren, het Waterrecreatie Hart van de Randstad. Provincie Noord-Holland, 2010.

⁴⁹ Bron: Markttoets en economische impact toerisme & recreatie Markermeer-IJmeer. LAGroup, 2011.

⁵⁰ Bron: Brochure De Haven. BBZ: Vereniging voor Beroepschartervaart, 2010.

⁵¹ Bron: Impactanalyse Cruisemarkt 2008, ZKA, 2009.

Ferryvaart

De totale bestedingen als gevolg van de ferryvaart in IJmuiden bedroegen circa 31 miljoen euro in 2008 op basis van 478.000 passagiers⁵². Op basis van 500.000 passagiers in 2011 bedragen de bestedingen in 2011 naar schatting 32,4 miljoen euro (zie tabel 2.14).

Tabel 2.14 Bestedingen ferryvaart IJmuiden/Amsterdam e.o. (2008)

In mln. €	Totaal
Totale bestedingen ferryvaart	32,4

Bron: Decisio op basis van cijfers ZKA (2009) en ACP (2011)

De passagiers besteden vooral hun geld aan musea, horeca en retail (inclusief in de winkels aan bood), maar ook aan hotelovernachtingen. Rederijen kopen brandstof, proviand en overige haven-diensten in⁵³. De bijbehorende werkgelegenheid voor de zeecruise- en ferryvaart bedraagt:

Tabel 2.15 Directe en indirecte werkgelegenheid zeecruise/ferryvaart 2011 (in FTE)

	Direct	Indirect	Totaal
Zeecruisevaart Amsterdam:	455	168	624
Zeecruisevaart IJmuiden:	47	17	64
Ferryvaart IJmuiden:	281	104	385
Totaal:	783	290	1.073

Bron: Decisio op basis van ZKA (2009) en ACP (2011)

Riviercruises

De totale bestedingen door riviercruisetoerisme in Amsterdam bedroegen volgens ZKA (2009) circa 43,7 miljoen euro in 2008, inclusief de bestedingen van bemanningsleden, havengelden en de betaalde fees door rederijen. Dit is gemiddeld circa 44.000 euro aan bestedingen per call. Met een bandbreedte van 10 procent zou dit op basis van 1.195 calls in 2010 een totale consumptieve besteding impliceren die tussen de 47 en 58 miljoen euro ligt (zie tabel 2.16).

Voor de overige steden in Noord-Holland zijn alleen cijfers over bestedingen uit 2003 bekend en die bedroegen in totaal 3,8 miljoen euro op basis van 1.100 calls in de toen nog 12 deelnemende Noord-Hollandse steden⁵⁴. Voor 2010 zijn 821 calls geregistreerd, maar hierbij zijn niet alle steden meegenomen. Om deze reden gaan we op basis van extrapolatie voor 2010 uit van bestedingen die liggen tussen de 5 en 6 miljoen euro (zie tabel 2.16).

⁵² Bron: Idem.

⁵³ Bron: Idem.

⁵⁴ Bron: ACP (2005). Noord-Holland: "Cruisen op kwaliteit". Uitvoeringsprogramma voor de riviercruisevaart en de motorchartervaart.

Tabel 2.16 Bestedingen riviercruisevaart Amsterdam en rest Noord-Holland (2010)

In mln. €	Amsterdam	Rest Noord-Holland*	Totaal
Bestedingen	47 - 58 mln	5 - 6 mln	52 - 64 mln
<i>Totaal</i>	<i>47 - 58 mln</i>	<i>5 - 6 mln</i>	<i>52 - 64 mln</i>

Bron: ZKA (2009) en *Decisio

Op basis van de toeristische als maritieme bestedingen is de werkgelegenheid berekend voor de riviercruisevaart. De totale directe werkgelegenheid (FTE) ligt tussen de 400 en 500 (zie tabel 2.17).

Tabel 2.17 Directe en indirecte werkgelegenheid riviercruisevaart (in FTE)

	Direct	Indirect	Totaal
Riviercruisevaart Amsterdam:	356 - 440	132 - 163	488 - 603
Riviercruisevaart rest Noord-Holland*:	38 - 46	14 - 17	52 - 63
<i>Totaal:</i>	<i>394 - 486</i>	<i>146 - 180</i>	<i>540 - 666</i>

Bron: Decisio o.b.v gegevens ACP (2005, 2011) en ZKA (2009)

Chartervaart

De totale omzet van de Nederlandse charterbranche bedroeg 63,5 miljoen euro in 2010, waarvan 49,5 miljoen euro bestedingen door de gasten. De samenhangende werkgelegenheid bedroeg 1.223 mensjaren⁵⁵. Aangenomen dat ongeveer de helft van de omzet in de charterbranche in de regio Noord-Holland wordt gerealiseerd⁵⁶, bedroegen de totale Noord-Hollandse bestedingen van passagiers 25 miljoen euro met een gerelateerde werkgelegenheid van 610 arbeidsjaren (FTE).

Tabel 2.18 Bestedingen chartervaart 2010

In mln. €	Nederland	Noord-Holland*
Bestedingen gasten:	49,5	25
Bestedingen chartermaatschappen	24,0	12
<i>Totaal:</i>	<i>63,5</i>	<i>37</i>

Bron: BBZ (2011) en *Decisio o.b.v. inschatting BBZ en ACP (2005)

Totaaloverzicht

In tabel 2.19 staan de totale bestedingen en werkgelegenheidcijfers voor de zee- en ferryvaart, de riviercruises en de chartervaart.

⁵⁵ Bron: Kerncijfers. BBZ, 2011

⁵⁶ Bron: Cruisen op kwaliteit Amsterdam Cruise Port, 2005 en informatie van BBZ.

Tabel 2.19 Overzicht economische kengetallen cruise- en chartervaart Noord-Holland

	Bestedingen (€ mln.)	Aantal banen (direct, FTE)
Opbrengsten zee-cruisetoerisme:	70,5	783
Opbrengsten ferryvaart:	32,4	281
Opbrengsten riviercruisetoerisme:	52 - 64	394 - 486
Opbrengsten chartervaart:	36,8	610
<i>Totale opbrengsten/banen:</i>	<i>192 - 204</i>	<i>2.068 - 2.160</i>

De totale bestedingen in de cruise- en chartervaart bedragen 214,0 miljoen euro en het aantal hiermee direct samenhangende arbeidsjaren is circa 2.100.

2.5 Watersporten (surf- en hengelsporten, zwemmen, waterskiën en sportduiken)

2.5.1 Huidige stand van zaken

Surfsporten

Landelijk zijn er volgens het CBS 115 surfverenigingen actief, waarvan 15 in Noord-Holland⁵⁷. De regio Haarlem kent 4 surfverenigingen en Amsterdam en Amstelland-Meerlanden ieder 3. Verder zijn er volgens de site van surfsport.nl circa 34 surfspots in de provincie met een lichte regionale concentratie in de Kop van Noord-Holland en West-Friesland, Waterland en de Gooi- en Vechtstreek.

Het aantal surfdagtochten in Nederland bedraagt jaarlijks ruim 0,9 miljoen, waarvan 340.000 met bestemming Noord-Holland⁵⁸. Er zijn geen gegevens beschikbaar over het aantal surfactiviteiten dat wordt ondernomen tijdens vakanties voor Noord-Holland⁵⁹.

Er bestaan geen exacte cijfers over het aantal surfplanken in Nederland. Begin deze eeuw werd het aantal surfplanken nog op circa 250.000 ingeschat. Een inventarisatie van Waterrecreatie Advies⁶⁰ uit 2005 toont aan dat er circa 30.000 surfplanken zijn in Nederland die met enige regelmaat worden gebruikt (de rest van de surfplanken ligt ergens verstopt in een garage of op zolder). De regionale toedeling van het aantal surfplanken in Noord-Holland is bepaald op basis van het aandeel in surfdagtochten, het aantal surfverenigingen en het bevolkingsaandeel. Op basis van deze toedeling zijn er circa 7.600 surfplanken in gebruik in Noord-Holland.

⁵⁷ Het aantal leden is niet bekend, maar het gemiddelde aantal leden van een vereniging is volgens het CBS 125.

⁵⁸ Bron: CVTO, 2010.

⁵⁹ Voor heel Nederland zijn er dit 49.000 (CVO, 2010).

⁶⁰ Bron: Onderzoek aantal recreatievoertuigen in Nederland. Waterrecreatie Advies, 2005.

Tabel 2.20 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren surfsporten

Indicatoren	Nederland	Noord-Holland	% Noord-Holland
Totaal aantal surfverenigingen:	115	15	13%
Aantal surfspots**:	n.b.	34	n.b.
Aantal surfdagtochten (CVO, 2010):	0,9 mln.	0,3 mln.	36%
Aantal surfdagtochten tijdens toeristische vakanties (CVTO, 2010):	49.000	n.b.	n.b.
Aantal surfplanken (regelmatig in gebruik):	30.000*	7.600	25%

Bron: *Waterrecreatie Advies (2005), **Surfspot.nl

De regionale verdeling van surfactiviteiten in de provincie Noord-Holland is vastgesteld op basis van de regionale verdeling van surfverenigingen, surflocaties en de regionale bevolkingsaandelen. Uit deze toerekening komt naar voren dat er bovengemiddeld veel gesurft wordt in de regio's Amsterdam, Haarlem, Amstelland-Meerlanden en West-Friesland. Het aantal surfactiviteiten ligt onder het gemiddelde in de Zaanstreek, Alkmaar e.o., de IJmond en Waterland (zie de Factsheets voor een overzichtskaart).

Zwemmen

Landelijk zijn er circa 600 zwemlocaties (in de open lucht), waarvan 63 in de provincie Noord-Holland. De 63 zwemlocaties in Noord-Holland tellen 120 zwemplekken en bezitten een capaciteit van ruim 610.000 personen. Tellen we de zwemlocaties aan het kustgebied niet mee dan resteren er 93 zwemplekken met een capaciteit van circa 74.000.

Verder zijn er in Nederland volgens het CVTO-onderzoek ruim 16,7 miljoen zwemdagtochten ondernomen in 2010, waarvan 1,8 miljoen in de provincie Noord-Holland. Daarnaast worden er jaarlijks ruim 5,1 zwemactiviteiten ondernomen tijdens vakanties in Nederland, waarvan 393.000 in Noord-Holland⁶¹ (zie tabel 2.21 voor een overzicht).

Tabel 2.21 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren zwemmen

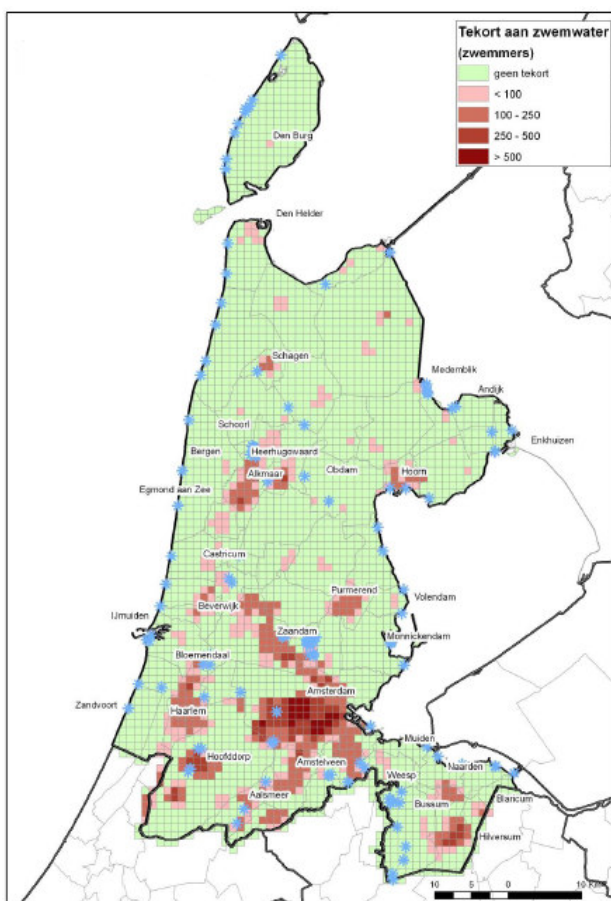
Indicatoren	Nederland	Noord-Holland	% Noord-Holland
Totaal aantal zwemlocaties:	600*	63**	11%
Totale capaciteit zwemlocaties:	n.b.	610.000**	n.b.
Capaciteit zoetwater locaties:	n.b.	74.000**	n.b.
Aantal zwemdagtochten (CVTO, 2010):	16,7 mln.	1,8 mln.	11%
Aantal zwemactiviteiten tijdens toeristische vakanties (CVO, 2010):	5,1 mln.	0,4 mln.	8%

Bron: *Stichting Recreatie (2008b), **DHV (2010)

⁶¹ Ter vergelijking: In Friesland worden 271.000 zwemactiviteiten ondernomen tijdens vakanties (Bron: CVO, 2010).

Tijdens een DHV-studie⁶² naar de beschikbaarheid en capaciteit van bestaande zwemwaterlocaties en de vraag naar zwemwater in de provincie Noord-Holland zijn locaties aangewezen in de provincie waar een 'tekort' aan zwemcapaciteit is vastgesteld (zie figuur 2.3).

Figuur 2.3 Tekortenkaart open zwemwater



Bron: DHV (2010)

Uit figuur 2.3 blijkt dat ondanks dat de provincie gemiddeld scoort op het aantal zwemlocaties in relatie tot het inwoneraantal, er vooral een tekort aan open zwemwater bestaat in en rondom de stedelijke gebieden, maar ook in bepaalde landelijke gebieden zoals rondom Kleine Sluis en Wieringerwerf in de Kop van Noord-Holland. Daarnaast is in bijna heel Noord-Holland de druk op de zwemplekken erg groot en zijn er maar vier locaties gesignaleerd waar nog capaciteit over is.

De regionale verdeling van zwemactiviteiten in de provincie Noord-Holland is vastgesteld door de capaciteit van zwemlocaties per regio, de regionale verdeling van de zwemactiviteiten tijdens toeristische vakanties en het regionale bevolkingsaandeel. Uit deze toerekening komt naar voren dat het

⁶² Bron: Zwemwater in Noord-Holland. Analyse van vraag, huidig aanbod en mogelijkheden voor extra locaties. DHV, 2010, in samenwerking met Kenniscentrum Recreatie.

percentage zwemactiviteiten in de regio Haarlem ver boven het gemiddelde ligt. Naast de regio Haarlem wordt er ook bovengemiddeld vaak gezwommen in de Kop van Noord-Holland en Alkmaar. In de regio's Zaanstreek, Waterland, Gooi- en Vechtstreek en Amstelland-Meerlanden ligt het aantal zwemactiviteiten onder het gemiddelde (zie de Factsheets voor een overzichtskaart).

Waterskiën

Landelijk gezien telt Nederland 36 waterskiverenigingen met in totaal 10.000 leden. De provincie Noord-Holland telt 9 waterskiverenigingen binnen de provinciegrenzen met circa 1.400 leden. De regio's West-Friesland, Alkmaar e.o. en Amstelland-Meerlanden kennen ieder 2 waterskiverenigingen.

Het aantal mensen dat regelmatig aan waterskiën doet in Nederland was 100.000⁶³ in 2002. In Noord-Holland zijn dit er circa 20.00 die naar schatting 130.000 waterskidagtochten maken (zie tabel 2.22 voor een overzicht).

Tabel 2.22 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren waterskiën

Indicatoren	Nederland	Noord-Holland	% Noord-Holland
Totaal aantal waterskiverenigingen:	36*	9**	25%
Aantal waterskiërs:	100.000***	20.000	20%
Aantal waterskidagtochten (CVTO, 2010):	630.000	130.000	20%

Bron: *Waterskibond, ** Waterski Noord-Holland, ***Waterrecreatie Advies (2005)

De regionale verdeling van waterskiactiviteiten in de provincie Noord-Holland is vastgesteld op basis van de regionale toedeling van de waterskiverenigingen en het regionale bevolkingsaandeel. Uit deze toerekening komt naar voren dat het percentage wateractiviteiten sterk geconcentreerd is in de regio's Amstelland-Meerlanden, Amsterdam en de regio's Alkmaar, West-Friesland en Kop van Noord-Holland (zie de Factsheets voor een overzichtskaart).

Hengelsporten

Nederland kent 880 hengelsportverenigingen met 569.000 geregistreerde sportvissers. Ongeveer 80 procent van deze vissers is een recreatieve visser en de rest is sportvisser⁶⁴. Bijna de helft van de vissers vist 1 tot 6 keer per jaar, maar 10 procent vist wekelijks of zelfs 2 keer in de week. De Provincie Noord-Holland kent circa 90 verenigingen met zo'n 95.000 leden. De grootste concentratie verenigingen vinden we in de regio's Kop van Noord-Holland, West-Friesland en Alkmaar e.o.

⁶³ Bron: Onderzoek aantal recreatievoertuigen in Nederland. Waterrecreatie Advies, 2005.

⁶⁴ Bron: Jaarverslag en Feiten & Cijfers. Sportvisserij Nederland, 2011.

Jaarlijks vinden er volgens CVTO 2010 12,9 miljoen visdagtochten plaats waarvan ruim 2 miljoen in Noord-Holland. Daarnaast worden er jaarlijks ruim 316.000 visactiviteiten ondernomen tijdens vakanties in Nederland waarvan 48.000 in Noord-Holland⁶⁵ (zie tabel 2.23 voor een overzicht).

Tabel 2.23 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren hengelsporten

Indicatoren	Nederland	Noord-Holland	% Noord-Holland
Totaal aantal hengelsportverenigingen:	880*	90**	10%
Aantal geregistreerde sportvissers:	569.000*	80.000**	14%
Aantal visdagtochten (CVTO, 2010):	12,9 mln.	2,1 mln.	16%
Aantal visactiviteiten tijdens toeristische vakanties (CVO, 2010):	316.000	48.000	15%

Bron: *Compendium voor de Leefomgeving, 2011, **Sportfederatie Midwest Nederland.

De regionale verdeling van visactiviteiten in de provincie Noord-Holland is vastgesteld op basis van de regionale verdeling van hengelsportverenigingen, de regionale verdeling van de visactiviteiten tijdens toeristische vakanties en de regionale bevolkingsaandelen.

Uit deze toerekening komt naar voren dat het percentage visactiviteiten voornamelijk in de noordelijke regio's (Kop van Noord-Holland, West-Friesland en Alkmaar e.o.) geconcentreerd is. In de regio's Amsterdam en Amstelland is het aandeel in de visactiviteiten gemiddeld (zie de Factsheets voor een overzichtskaart).

Duiksport

Nederland kent 280 duikverenigingen waarbij 16.000 duikers en 2.300 duikinstructeurs zijn aangesloten⁶⁶. In 2004 waren er nog circa 300.000 mensen in Nederland die de onderwatersport beoefenen, waarvan circa 60.000 ook daadwerkelijk in Nederland⁶⁷. Veruit het merendeel van de duikactiviteiten in Nederland vindt in de provincie Zeeland plaats (zie figuur 2.4).

Noord-Holland telt 46 duiksportverenigingen⁶⁸. Op basis hiervan schatten we het aantal leden in Noord-Holland op circa 2.600. Amsterdam telt 9 duiksportverenigingen, de regio Alkmaar e.o. 7, en de Kop van Noord-Holland 6. Van de overige verenigingen telt alleen de regio Waterland geen duiksportvereniging. Noord-Holland telt naast de Noordzeekust nog 4 openlucht duiklocaties (Amsterdam 2x, Haarlemmermeer en Beverwijk).

Er zijn geen specifieke CVO/CVTO gegevens beschikbaar over het aantal duikdagtochten in Noord-Holland (zie tabel 2.24 voor een overzicht).

⁶⁵ Ter vergelijking: In Friesland worden 271.000 zwemactiviteiten ondernomen tijdens vakanties (Bron: CVO, 2010).

⁶⁶ Bron: Website Nederlandse Onderwatersport Bond (NOB).

⁶⁷ De rest duikt enkel in het buitenland. Bron: Watersport in het Deltagebied. Integrale recreatievisie Deltawateren. Waterrecreatie Advies, 2004.

⁶⁸ Bron: Website Nederlandse Onderwatersport Bond (NOB)

Tabel 2.24 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren duiksporten

Indicatoren	Nederland	Noord-Holland	% Noord-Holland
Totaal aantal duiksportverenigingen:	280*	46*	16%
Aantal duikers (aangesloten bij duiksportvereniging)	16.000	2.600**	16%
Aantal onderwatersportbeoefenaars (in Nederland)	60.000***	n.b.	n.b.

Bron: *NOB (2011), **Decisio, ***Waterrecreatie Advies (2004).

Figuur 2.4 Duiklocaties in Nederland



Bron: NOB (website)

De regionale verdeling van duiksportactiviteiten in de provincie Noord-Holland is vastgesteld op basis van de regionale verdeling van duiksportverenigingen, de regionale verdeling van de duiklocaties in de openlucht en voor een klein gedeelte de regionale bevolkingsaandelen.

Uit deze toerekening komt naar voren dat het percentage sportduikactiviteiten voornamelijk in de regio Amsterdam plaatsvindt en verder in de regio's: Kop van Noord-Holland, West-Friesland, Alkmaar e.o., IJmond en Amstelland-Meerlanden. In Waterland en de Zaanstreek vinden haast geen sportduikactiviteiten plaats (zie de Factsheets voor een overzichtskaart).

2.5.2 Trends en ontwikkelingen

Surfsporten

Naast het traditionele windsurfen krijgt kitesurfen steeds meer aandacht. Het gaat hierbij om een meer extremere surfvorm. Deze groei van nieuwe vormen van watersport zoals kitesurfen, maar ook jetskiën en wakeboarden, brengt wel knelpunten met zich mee tussen watersporters en waterrecre-

anten, bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid voor de waterrecreant. Daarom passen steeds meer kustgemeenten zonerings toe. Kortom, delen van het strand toewijzen aan recreanten en gescheiden delen aan watersporters⁶⁹. Ook verstoren watersporters zoals kitesurfers de natuur, waardoor ze vaak worden geweerd uit natuurgebieden.

Aangezien de surfsporten een groeiende markt zijn met een internationaal bereik (een goede (kite)surflocatie trekt watersporters uit binnen- en buitenland) is het wel een interessante watersport om te huisvesten, omdat het verblijfstoeristen aantrekt en daarmee het toeristisch karakter van een regio versterkt. Van de 61 kitesurflocaties in Nederland liggen er 19 in Noord-Holland (waarvan 11 langs de Noordzeekust)⁷⁰.

Waar in 1994 nog 53 procent van de zeil- en surfscholen in Nederland zich bezighield met surfen, was dit in 1997 afgenomen naar 43 procent⁷¹. In de Hollandse Meren is het aantal leden bij verenigingen die zeilen en/of surfen afgenomen⁷². Surfen is echter een sport die vaak op individuele basis wordt beoefend, zonder lidmaatschap van een vereniging. De afname van het aantal leden bij verenigingen is daarom geen graadmeter voor de mate waarin de sport beoefend wordt. In het veld wordt waargenomen dat er een sterke toename is van kitesurfen, Stand-Up-Surfen en windsurfen en dat deze toename in de toekomst doorzet. Surfen heeft daarnaast vanwege het internationale bereik een relatief hoge participatiegraad van buitenlanders ten opzichte van andere watersporten⁷³.

Zwemmen

Zwemmers gaan steeds minder vaak naar de recreatieplassen omdat deze door stijgende temperaturen vaker met blauwalg besmet zijn. Blauwalg krijgt kans wanneer voor langere periodes de temperaturen hoog zijn. De klimaatveranderingen dragen hieraan bij. De rivieren worden daarentegen steeds schoner waardoor mensen voor oeverrecreatie en zwemmen in buitenwater in toenemende mate naar uiterwaarden trekken⁷⁴. Zwemwater is erg belangrijk als recreatiegelegenheid. Op warme zondagen zoekt een derde van de Nederlandse bevolking verkoeling bij het water. Zwemmen wordt vooral gedaan door gezinnen met jonge kinderen (tot 5 jaar).

In de periode 1990-1995 is het aantal dagtochten in Nederland om te zwemmen/zonnen echter met ongeveer 25 procent gedaald. Zwemmen en zonnen blijft wel de grootste categorie type dagtochten, want ruim de helft van de dagtochten die vallen onder waterrecreatie heeft zwemmen als doel⁷⁵.

⁶⁹ Verkenning waterrecreatie: Bouwstenen voor het Nationale Waterplan en de Strategische Dialoog Recreatie. Stichting Recreatie, 2008.

⁷⁰ Bron: KiteHigh.nl, 2011.

⁷¹ Bron: Cijfermateriaal boven water; Inventarisatie feiten en cijfers waterrecreatie. Stichting Recreatie, 2001

⁷² Bron: Hollandse Meren, het Waterrecreatie Hart van de Randstad. Provincie Noord-Holland, 2010.

⁷³ Bron: Cijfermateriaal boven water; Inventarisatie feiten en cijfers waterrecreatie. Stichting Recreatie, 2001.

⁷⁴ Verkenning waterrecreatie: Bouwstenen voor het Nationale Waterplan en de Strategische Dialoog Recreatie. Stichting Recreatie 2008.

⁷⁵ Bron: Cijfermateriaal boven water; Inventarisatie feiten en cijfers waterrecreatie. Stichting Recreatie, 2001.

Waterskiën

In Noord-Holland zitten 9 van de 36 waterski- en wakeboardverenigingen in 2011⁷⁶. In 2001 kende Nederland nog 43 waterskiverenigingen. Het aantal is afgenomen, maar of het aantal leden ook is afgenomen is niet bekend.

Er bestaan plannen om zones te bepalen voor durfsporten als waterskiën langs de IJmeer-Markermeerkust bij Diemen, Muiden en in Zeevang. Naast waterskiën achter een boot bestaat er het kabel-skiën, wat een groeiende watersport is. In Nederland zijn er momenteel 14 kabelskicentra, waarvan er maar één in de provincie Noord-Holland, namelijk SKEEF in Alkmaar/Heerhugowaard. Dit is een flinke groei ten opzichte van 2001 toen er nog maar 5 kabelskicentra in Nederland waren⁷⁷. Het zijn met name dagtoeristen die gebruik maken van kabelskibanen. Op basis van het marktgebied van een kabelskibaan kan gesteld worden dat er ruimte is een baan aan te leggen in Diemen/Muiden. Zeker in combinatie met andere durfsporten is de verwachting dat een kabelskibaan een grote kans van slagen heeft⁷⁸. Aandachtspunt hierbij is wel dat kabelskibanen alleen gerealiseerd kunnen worden in snelvaartlocaties. In Noord-Holland zijn er momenteel 5 snelvaartlocaties: IJmeer, Westeinderplassen, Gouwzee, Krabbersgat en de Waddenzee (betonde vaargeulen).

Hengelsport

Nederland is een aantrekkelijk land om te vissen. Begin 2000 waren er ruim een miljoen sportvissers in Nederland, waarvan ruim 90 procent vist in binnenwateren en een kleine 10 procent in zee-water. Inmiddels telt Nederland naar verwachting 2 miljoen sportvissers, waarvan 40 procent lid is van een hengelsportvereniging⁷⁹. Ondanks de stijging van het aantal vissers is het aantal hengelsportverenigingen niet of nauwelijks veranderd in de afgelopen jaren. Er bestonden in 2001 ongeveer 1.000 hengelsportverenigingen⁸⁰ en dit aantal is nauwelijks gewijzigd in de periode tot nu. De sportvisserij groeit in Noord-Holland met gemiddeld 3 procent per jaar. Effecten van de crisis worden door de sector niet gesignaleerd 'mensen blijven hun hobby uitoefenen'.

Wel blijkt uit het CVO van 2000 en 2010 dat het aantal vakanties waarbij vissen een van de activiteiten was is afgenomen. In 2000 werd er nog tijdens 529.100 vakanties gevist, in 2010 was dit nog maar bij 316.000 vakanties het geval⁸¹.

Door beleidsmatige ingrepen zijn er enkele trends zichtbaar met effect op viswater en de hengelsport. Zo wordt het water steeds schoner. Dit betekent een afname van het voedsel in het water en daarmee de biomassa voor de vis. Schonere water is een goede ontwikkeling, maar moet niet te ver

⁷⁶ Bron: Nederlandse waterski en wakeboard bond, 2011.

⁷⁷ Bron: Cijfermateriaal boven water; Inventarisatie feiten en cijfers waterrecreatie. Stichting Recreatie, 2001.

⁷⁸ Bron: Markttoets en economische impact toerisme & recreatie Markermeer-IJmeer. LAgrou, 2011.

⁷⁹ Bron: Sportvisserij Nederland, 2011.

⁸⁰ Bron: Cijfermateriaal boven water; Inventarisatie feiten en cijfers waterrecreatie. Stichting Recreatie, 2001

⁸¹ Bron: CVO, 2010

doorgevoerd worden. Daarnaast worden oevers steeds vaker natuurvriendelijk ingericht waardoor de ruimte voor recreatief gebruik, zoals vissen, onder druk kan komen te staan.

Duiksport

De duiksport (onderwatersport) in Nederland heeft de afgelopen veertig jaar een “indrukwekkende groei” doorgemaakt⁸². Steeds meer mensen ontdekken wat volgens de Nederlandse Onderwatersport Bond “één van de mooiste duikgebieden in West-Europa is”. Zo worden er jaarlijks circa 800.000 duiken gemaakt in de provincie Zeeland. door vele tienduizenden sportduikers uit Noordwest Europa⁸³. Daarnaast heeft Nederland de Noordzee die goede duikmogelijkheden biedt met haar talkrijke scheepswrakken en glashelder groen water. In de rest van Nederland zijn er de zoetwaterlocaties waar duikers talrijke onderwaterobjecten hebben geplaatst. Van de circa 300.000 mensen die in 2003-2004 de onderwatersport beoefenden, waren er in dat jaar zo'n 60.000 actief in Nederland. Ook dit duidt op een groeipotentie.

Volgens het onderzoek van Kenniscentrum (kust)toerisme⁸⁴ zijn de meeste duikers hoog opgeleid en hebben ze een bovengemiddeld inkomen, waardoor ze een zogenaamde ‘special interest group’ vormen die vaak meer geld uitgeven tijdens een bezoek dan een gemiddelde toerist.

Qua duiksportverenigingen is na jaren van groei de laatste jaren sprake van een dalend ledenaantal⁸⁵.

2.5.3 Economische betekenis

De economische betekenis van de watersport wordt uitgewerkt aan de hand van de volgende drie categorieën:

1. Verkoopopbrengsten
2. Bestedingen
3. Contributieopbrengsten

Ad. 1 Verkoopopbrengsten

Uit een studie van het Compendium voor de Leefomgeving (2011) blijkt dat de economische waarde van de sportvisserij tussen de 490 en 728 miljoen euro ligt in Nederland. De hiermee samenhangende werkgelegenheid ligt tussen de 2.260 en 3.305 arbeidsjaren (FTE). De sportvisser koopt zijn materiaal voornamelijk via de dierenspecialzaak/hengelsportzaak.

Op basis van het percentage visactiviteiten en het bevolkingsaandeel van de provincie Noord-Holland ligt de economische verkoopwaarde van hengelsporten in Noord-Holland tussen de 78 en 116 miljoen euro en de werkgelegenheid tussen de 350 en 530 arbeidsjaren (FTE).

⁸² Bron: Watersport in het Deltagebied. Integrale recreatievisie Deltawateren. Waterrecreatie Advies, 2004.

⁸³ Bron: Dutch Divers' Delta. Zeeland, een duikregio met groeipotentie. Kenniscentrum (kust)toerisme, 2011.

⁸⁴ Bron: Idem.

⁸⁵ Bron: Website NOB.

Er zijn (zover bekend) geen vergelijkbare studies beschikbaar waaruit de verkoopopbrengsten van de andere watersporten (zwemmen, surfen, waterskiën en sportduiken) in Noord-Holland kunnen worden afgeleid.

Ad. 2 Bestedingen activiteiten

In 2010 bedroeg het totaal aantal dagtochten (inclusief activiteiten die zijn ondernomen gedurende de vakantie) voor surfen, zwemmen, waterskiën en vissen 4,8 miljoen (zie tabel 2.25). Voor de duiksporten zijn geen bruikbare gegevens bekend over het aantal dagtochten⁸⁶. De gemiddelde totale kosten van iedere activiteit (exclusief vaste kosten, vervoerskosten, abonnementen, contributie e.d.) bedraagt 15,97 euro per persoon. De totale bestedingen aan watersporten bedragen jaarlijks 76.7 miljoen euro.

Tabel 2.25 Overzicht dagtochten watersporten Noord-Holland

	Dagtochten (CVTO, 2010)	Vakantiedag- Tochten (CVO, 2010)	Totaal
Surfen:	339.000	0	339.000
Zwemmen:	1.810.000	393.000	2.203.000
Waterskiën:	130.000*	n.b.	130.000
Hengelsporten:	2.077.000	441.000	2.125.000
Duiksporten	n.b.	n.b.	n.b.
Totaal:	4.356.000	441.000	4.797.000

Bron: CVTO, CVO (2010), *Decisio (o.b.v. 6,3 waterskiactiviteiten per jaar per persoon)

Ad.3 Contributieopbrengsten

De meer dan 130 Noord-Hollandse surf-, waterski-, duiksport- en hengelsportverenigingen ontvangen meer dan 5,2 miljoen euro contributie per jaar en daarnaast nog sponsorinkomsten, et cetera⁸⁷ (zie tabel 2.26). Aangezien de meeste verenigingen grotendeels op vrijwilligers draaien rekenen we hier geen directe arbeidsplaatsen aan toe.

Tabel 2.26 Overzicht economische kengetallen watersporten Noord-Holland

	Bestedingen (€ mln.)	Aantal banen (FTE)
Verkoopopbrengsten (zwemmen, surfen, waterskiën):	n.b.	n.b.
Verkoopopbrengsten (hengelsport):	78,0 – 116,0	350 - 530
Bestedingen dagtochten:	76,7	700
Contributieopbrengsten:	5,2	n.v.t.
Totale opbrengsten/banen:	159,9 – 197,9	1.050 – 1.230

⁸⁶ Er bestaat geen aparte categorie voor onderwatersporten in de CVTO en CVO onderzoeken. In het CVO onderzoek zijn duiksportactiviteiten samengevoegd met delta- en zweefvliegen, rafting, parachutespringen en bungyjumpen. Voor al deze activiteiten zijn 11.000 activiteiten geregistreerd op Texel.

⁸⁷ Contributies op basis van de ledenaantallen en gemiddeld 45 euro contributie voor vissers en 108 euro contributie voor waterskiërs en surfers (Bron: Sportvisserij Nederland en CBS).

2.6 Kleine recreatievaart

Kanoën, roeien, sloepvaren en fluistervaren



Bron: Decisio, 2011

2.6.1 Huidige stand van zaken

Kanoën

Nederland telt 265 kanoverenigingen met circa 8.400 leden en circa 20.000 kano's⁸⁸. De provincie Noord-Holland telt 24 kanoverenigingen met circa 3.000 leden en een duidelijke concentratie in de regio's Amsterdam, Zaanstreek en Amstelland-Meerlanden. Precieze cijfers over het aantal in gebruik zijnde kano's in Noord-Holland ontbreken, maar deze ligt naar eigen schatting rond de 3.100⁸⁹. In Noord-Holland kunnen verder op 29 locaties kano's worden gehuurd.

In 2010 zijn 1,3 miljoen kanotochten ondernomen in Nederland en daarnaast ruim 100.000 kanoactiviteiten gedurende vakanties in Nederland. In de provincie Noord-Holland zijn in 2010 246.000 kanotochten gemaakt en 6.500 kanotrip gedurende de vakantie (zie tabel 2.27 voor een overzicht).

Tabel 2.27 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren kanoën

Indicatoren	Nederland	Noord-Holland	% Noord-Holland
Totaal aantal kanoverenigingen:	265*	24*	9%
Totaal aantal leden kanoverenigingen:	8.400**	3.000*	n.t.b.***
Aantal in gebruik zijnde kano's:	20.000*	3.100*	16%
Totaal aantal verhuurpunten kano's:	n.b.	29*	n.b.
Aantal kanoactiviteiten (CVTO, 2010):	1,3 mln.	246.000	19%
Aantal kanoactiviteiten tijdens toeristische vakanties (CVO, 2010):	108.500	6.500	6%

Bron: * Decisio (2009), **Nederlandse Kanobond (2003), ***regionale cijfers aantal leden niet te vergelijken met landelijke cijfers

De regionale verdeling van kanoactiviteiten in de provincie Noord-Holland is vastgesteld op basis van de regionale verdeling van de kanoverenigingen en verhuurlocaties van kano's, het regionale bevolkingsaandeel en de regionale verdeling van de kanoactiviteiten tijdens toeristische vakanties.

Uit deze toerekening komt naar voren dat er bovengemiddeld vaak kanoactiviteiten worden ont-plooid in de regio West-Friesland en bovengemiddeld in de regio's Amsterdam en Alkmaar en omge-

⁸⁸ Bron: Noord-Holland Routen netwerk Kleine Recreatievaart. Decisio, 2009.

⁸⁹ Het aantal in gebruik zijnde kano's in Noord-Holland is gebaseerd op een gewogen gemiddelde van het percentage dagtochten, roeiverenigingen en bevolkingsaandeel in Noord-Holland.

ving. In de regio's IJmond en Haarlem wordt relatief het minst gekanoed (zie de Factsheets voor een overzichtskaart).

Roeien

Nederland telt 110 roeiverenigingen met circa 30.000 leden. De provincie Noord-Holland telt 30 roeiverenigingen en 17 roeisloepverenigingen. Regionale concentraties van verenigingen vinden we vooral in Amsterdam (16 verenigingen) en de Gooi- en Vechtstreek (9 verenigingen). In totaal vertegenwoordigen de Noord-Hollandse roeiverenigingen 8.000 leden (gemiddeld 165 leden per vereniging)⁹⁰.

Verder zijn er in totaal 20 locaties in de provincie Noord-Holland waar roeiboten kunnen worden gehuurd. De meeste locaties bevinden zich in de Gooi- en Vechtstreek (7 locaties) en Alkmaar en omstreken (5 locaties). Het aantal in gebruik zijnde roeiboten in de provincie wordt geschat op 4.300⁹¹. Landelijk zijn er dit circa 20.000.

In 2010 zijn volgens het CVTO onderzoek 1,2 miljoen roeitochten ondernomen in Nederland, waarvan 252.000 in Noord-Holland. Daarnaast worden er jaarlijks ruim 108.000 roeiactiviteiten ondernomen tijdens vakanties in Nederland, waarvan 6.500 in Noord-Holland (zie tabel 2.28 voor een overzicht).

Tabel 2.28 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren roeien

Indicatoren	Nederland	Noord-Holland	% Noord-Holland
Totaal aantal roeiverenigingen:	110*	30*	27%
Totaal aantal leden roeiverenigingen:	30.000**	7.800*	26%
Aantal in gebruik zijnde roeiboten:	20.000*	4.300*	22%
Totaal aantal verhuurpunten roeiboten:	n.b.	20	n.b.
Aantal roeidagtochten (CVTO, 2010):	1,2 mln.	252.000	21%
Aantal roeiactiviteiten tijdens toeristische vakanties (CVO, 2010):	108.500	6.500	6%

Bron: * Decisio (2009), **KNRB (2011),

De regionale verdeling van roeiactiviteiten in de provincie Noord-Holland is vastgesteld op basis van de regionale verdeling van de kanoverenigingen en verhuurlocaties van roeiboten, het regionale bevolkingsaandeel en de regionale verdeling van de roeiactiviteiten tijdens toeristische vakanties.

Uit deze toerekening komt naar voren dat er vooral geroeid wordt in de regio's Amsterdam en de Gooi- en Vechtstreek. In West-Friesland en de regio Alkmaar wordt bovengemiddeld geroeid. In de

⁹⁰ Bron: Noord-Holland Routen netwerk Kleine Recreatievaart. Decisio, 2009; De Amsterdamse Roeibond vertegenwoordigt de 30 roeiverenigingen in Noord-Holland waar ruim 7.000 roeiers zijn aangesloten. Daarbovenop komen nog de leden van de sloeproeverenigingen.

⁹¹ Het aantal in gebruik zijnde roeiboten in Noord-Holland is gebaseerd op een gewogen gemiddelde van het percentage dagtochten, roeiverenigingen en bevolkingsaandeel in Noord-Holland.

regio's IJmond en Waterland wordt relatief het minst geroeid (zie de Factsheets voor een overzichtsk kaart).

Sloepvaren

In Noord-Holland kunnen op 26 locaties sloepboten worden gehuurd met een regionale concentratie in de Gooi- en Vechtstreek (10 locaties) en Amsterdam (6 locaties). Geschikte sloepvaarroutes bevinden zich verspreid over de provincie, met de nadruk op Alkmaar e.o., Waterland, de Zaanstreek, Amsterdam, Amstelland-Meerlanden en de Gooi- en Vechtstreek. Het aantal in gebruik zijnde sloepen in de provincie wordt door Decisio (2009) ingeschat op 9.000⁹². Dit getal is gebaseerd op een aandeel van 20 procent van het totaal aantal boten in Nederland en een inschatting van het percentage kleine motorboten op basis van tellingen in jachthavens. Bij een aangenomen gemiddelde van 8,5 vaartochten met een sloep per jaar en 28 sloepverhuurders die gemiddeld 1.500 keer per jaar een sloep verhuren bedraagt het aantal sloepvaartochten jaarlijks circa 117.000.

Tabel 2.29 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren sloepvaren

Indicatoren	Nederland	Noord-Holland	% Noord-Holland
Aantal in gebruik zijnde sloepen:	45.000*	9.000*	20%
Totaal aantal verhuurpunten sloepen:	n.b.	26*	n.b.
Aantal sloepvaardagtochten :	n.b.	117.000*	n.b.

Bron: *Decisio (2009)

De regionale verdeling van sloepvaaractiviteiten in de provincie Noord-Holland is vastgesteld op basis van de regionale verdeling van de verhuurpunten van sloepen, het regionale bevolkingsaandeel en de regionale verdeling van vaarroutes geschikt voor sloepen. Uit deze toerekening komt naar voren dat er vooral met sloepen wordt gevaren in de regio's Amsterdam en de Gooi- en Vechtstreek (zie de Factsheets voor een overzichtsk kaart).

Fluistervaren

De provincie Noord-Holland telt in totaal 21 locaties waar fluisterboten worden verhuurd (zie tabel 2.30). Er zijn geen precieze gegevens beschikbaar over het aantal fluisterboten in Noord-Holland. Wel zal het in de meeste gevallen om boten gaan die in eigendom zijn van de verhuurders. Met 21 fluisterbootverhuurders die gemiddeld 1.500 keer per jaar een fluisterboot verhuren bedraagt het aantal fluisterbootvaartochten jaarlijks circa 32.000.

⁹² Dit getal is gebaseerd op een aandeel van 20 procent van het totaal aantal boten in Nederland (200.000) en een inschatting van het percentage kleine motorboten op basis van tellingen in jachthavens.

Tabel 2.30 Overzicht vraag- en aanbodindicatoren fluistervaren

Indicatoren	Nederland	Noord-Holland	% Noord-Holland
Aantal in gebruik zijnde fluisterboten:	n.b.	n.b.	n.b.
Totaal aantal verhuurpunten fluisterboten:	n.b.	21*	n.b.
Aantal fluisterbootdagtochten :	n.b.	31.500*	n.b.

Bron: *Decisio (2009)

De regionale verdeling van fluisterbootactiviteiten in de provincie Noord-Holland is vastgesteld op basis van de regionale verdeling van de verhuurpunten van fluisterboten en voor een klein percentage op basis van het regionale bevolkingsaandeel. Uit deze toerekening komt naar voren dat er vooral met fluisterboten wordt gevaren in de regio's West-Friesland en Alkmaar en omgeving. Daarnaast vinden in de regio's Amsterdam en Waterland bovengemiddelde fluisterbootactiviteiten plaats (zie de Factsheets voor een overzichtskaart).

2.6.2 Trends en ontwikkelingen

Kanoën en roeien

Het aantal leden bij kano en roeiverenigingen blijft redelijk stabiel. In de Hollandse Meren is het aantal clubs voor kanoën en roeien gegroeid, hoewel het aantal leden is afgenomen⁹³. De gemiddelde leeftijd van leden ligt meestal boven de 40. Bij burgerroeiverenigingen is de gemiddelde leeftijd van de leden 47 jaar⁹⁴. Binnen het roeien is er momenteel wel een piek te zien bij de leeftijd van rond de 15 jaar en tussen de 40 en 70 jaar.

Een andere trend is dat er meer aandacht komt voor aangepast roeien in Nederland. Een toenemend aantal roeiverenigingen biedt mogelijkheden hiervoor. Het beleid van de roeiverenigingen richt zich momenteel vooral op jongeren en jong volwassenen met een lichamelijke of visuele beperking. Van de 43 roeiverenigingen die aangepast roeien aanbieden zitten er 12 in de provincie Noord-Holland en met name in de Metropoolregio Amsterdam, daar waar de verstedelijking het hoogst is⁹⁵.

Sloepvaren

Landelijk groeit de toervaartvloot met 1 procent. Begin jaren 2000 was er een vlucht in sloepvaren. Het was een sterke trend, maar inmiddels is de groei afgenomen. Doordat Nederland relatief weinig echt mooie dagen telt, kunnen sloepbezitters maar een beperkt aantal dagen gebruik maken van hun sloep. Wel signaleert de watersportsector dat de tweedehands handel in sloepen aanzet, omdat meer mensen hun sloep willen verkopen⁹⁶. De sloep is met name populair onder ouderen. Veel ouderen stappen namelijk over van een zeilboot naar een sloep. De sloep wordt voornamelijk in de eigen woonomgeving gebruikt⁹⁷.

⁹³ Bron: Hollandse Meren, het Waterrecreatie Hart van de Randstad. Provincie Noord-Holland, 2010.

⁹⁴ Bron: Noord-Holland Routenetwerk Kleine Recreatievaart. Decisio, 2009.

⁹⁵ Bron: Aangepast roeien. Koninklijke Nederlandse Roeibond, 2011.

⁹⁶ Bron: Noord-Holland Routenetwerk Kleine Recreatievaart. Provincie Noord-Holland, 2009.

⁹⁷ Bron: Hollandse Meren, het Waterrecreatie Hart van de Randstad. Provincie Noord-Holland, 2010.

Fluistervaren

Elektrisch aangedreven boten worden nog niet op grote schaal door particulieren bevaren. Daarvoor zou er een uitgebreide infrastructuur nodig zijn van oplaadpunten. Het is wel een internationaal aangehaalde mogelijkheid voor toeristen in Nederland (folders die beschrijven dat je in Nederland met een fluisterboot kunt varen in de natuur)⁹⁸. De markt voor fluistervaren lijkt wel toe te nemen, mede ingegeven door de toegenomen aandacht voor duurzaamheid. In de markt wordt een tendens richting luxere fluisterboten gesignaleerd.

Voor de kleine recreatievaart in het algemeen geldt dat dit met name plaats vindt in Laag Holland en Landschap Waterland. Voor zowel het roeien, kanoën, sloepvaren en fluistervaren geldt dat deze watersportsectoren kansen hebben vanwege de trend om waterbergingsgebieden verschillende functies te laten vervullen zoals ook (water)recreatie. Bij veel nieuwbouwwontwikkeling wordt extra waterbergingsareaal aangelegd ten behoeve van waterrecreatie voor de bewoners.

2.6.3 Economische betekenis

De economische betekenis van de kleine recreatievaart wordt uitgewerkt aan de hand van de volgende vier categorieën:

1. Verhuuropbrengsten
2. Verkoopopbrengsten
3. Bestedingen
4. Contributieopbrengsten

Ad. 1 en 2: Verhuur- en verkoopopbrengsten

In de studie naar de Kleine Recreatievaart in 2009 heeft Decisio vastgesteld dat op basis van het aantal verhuurders van kleine recreatievaartuigen in Noord-Holland de directe omzet in de verhuursector tussen de 2,5 en 3 miljoen euro bedraagt met een samenhangende directe werkgelegenheid creëert van 65 seizoensgebonden banen (= 46 FTE arbeidsjaren⁹⁹).

⁹⁸ Bron: Noord-Holland Routenetwerk Kleine Recreatievaart. Provincie Noord-Holland, 2009.

⁹⁹ 1 FTE werkgelegenheid staat gelijk aan 1,3 – 1,5 parttime en seizoensgebonden arbeidsplaatsen (Bron: ZKA, 2009).

De verhuursector uitgelicht

“De verhuursector van kleine recreatievaartuigen bestaat uit een grote diversiteit van bedrijven. Voor de meeste bedrijven is de verhuur van vaartuigen een activiteit die ondernomen wordt naast andere activiteiten. Hierbij kan gedacht worden aan campings, jachthavens, restaurants, cafés, botenverkopers en boerderijen die de verhuur van vaartuigen aanbieden naast hun reguliere activiteiten. Slechts enkele bedrijven leven helemaal van de verhuur. Behalve dat de verhuur zelf geld oplevert, bevordert dit, zeker voor restaurants en cafés, ook de omzet van de andere activiteiten.” (...) “Naar schatting heeft een gemiddelde verhuurder ongeveer twintig vaartuigen voor de verhuur. Een bedrijf met twintig vaartuigen verhuurt ongeveer 1.500 keer per jaar een boot¹⁰⁰.” (Bron: Decisio 2009)

De geschatte jaarlijkse omzet uit de Noord-Hollandse verkoop van kleine recreatievaartuigen is door Decisio (2009) ingeschat tussen de 3 en 7 miljoen euro met 30 tot 70 arbeidsplaatsen (21 - 50 FTE arbeidsjaren). Deze ruime bandbreedte is gekozen omdat de verkoopprijzen van de verschillende categorieën vaartuigen flink uiteenlopen en specifieke verkoopcijfers onbekend zijn.

Ad. 3 Bestedingen

Het totaal aantal dagtochten met kano's en roeiboten bedraagt 498.000 en het geschatte aantal dagtochten met sloepen en fluisterboten 150.000. Het totaal aantal activiteiten bedraagt 628.000.

Tabel 2.31 Overzicht dagtochten watersporten Noord-Holland

	Dagtochten (CVTO, 2010)	Vakantiedag- Tochten (CVO, 2010)	Totaal
Kanoën:	246.000	6.500	252.500
Roeien:	252.000	6.500	258.500
Sloepvaren:	117.000*	n.b.	117.000
Fluistervaren:	31.500*	n.b.	31.500
Totaal:	615.000	13.000	628.000

Bron: CVTO, CVO (2010), *Decisio

De gemiddelde totale kosten van iedere activiteit (exclusief vaste kosten, vervoerskosten, abonnementen, contributie e.d.) bedraagt 15,97 euro per persoon. De bijbehorende totale bestedingen aan watersporten bedroegen daarom jaarlijks circa 10 miljoen euro.

Ad. 4 Contributieopbrengsten

De meer dan 70 kano- en roeiverenigingen ontvingen meer dan 1,2 miljoen euro contributie per jaar en daarnaast nog sponsorinkomsten, et cetera¹⁰¹ (zie tabel 2.32). Aangezien de meeste verenigingen grotendeels op vrijwilligers draaien, rekenen we hier geen directe arbeidsplaatsen aan toe.

¹⁰⁰ Boerderij nr. 11. *Verhuur brengt geld én plezier*. Reed Business BV, 2006.

¹⁰¹ Dit op basis van een gemiddeld aantal ledenaantal van 11.000 leden die jaarlijks 108 euro contributie betalen. Bron: CBS.

Tabel 2.32 Overzicht economische kengetallen kleine recreatievaart Noord-Holland

	Bestedingen (€ mln.)	Aantal banen (FTE)
Verhuur- en verkoopopbrengsten:	5,5 - 10	67 - 96
Bestedingen dagtochten:	10	91
Contributieopbrengsten:	1,2	n.v.t.
<i>Totale opbrengsten/banen:</i>	<i>16,7 - 21,2</i>	<i>158 - 187</i>

2.7 Maatschappelijke waarde

Naast een economische waarde, vertegenwoordigt de waterrecreatie- en watersportsector een aanzienlijke maatschappelijke waarde. NOC*NSF benoemt in het Olympisch plan 2028, Nederland sport naar Olympisch niveau, verschillende maatschappelijke effecten van sport om te onderbouwen waarom Nederland moet gaan voor het organiseren van de Olympische Spelen in 2028. Het NOC*NSF geeft aan dat sport onder meer bijdraagt aan:

- De fysieke en mentale gezondheid van mensen.
- De opvoeding en socialisatie van kinderen (bijvoorbeeld leren sportief verliezen).
- De sociale samenhang in buurten en positieve beeldvorming tussen verschillende etnische groepen in Nederland.
- En aan duurzaamheid en innovatie.

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de maatschappelijke waarde van waterrecreatie en watersport, gekoppeld aan een paar maatschappelijke trends.

Watersport en waterrecreatie als vestigingsplaatsfactor

Mogelijkheden om te watersporten of te recreëren op of aan het water leveren een positieve bijdrage aan de levenskwaliteit in Noord-Holland. Deze levenskwaliteit is bijvoorbeeld van belang voor het aantrekken van bedrijvigheid en voor het aantrekken van kenniswerkers naar de provincie. Uit een quickscan naar de ruimtelijke gevolgen van de ontwikkeling van de kenniseconomie in de provincie Noord-Holland, blijkt bijvoorbeeld dat vooral Bèta-kenniswerkers (techniek & natuur) er een levensstijl op na houden die gericht is op sport en natuur¹⁰². Wil de provincie een aantrekkelijk vestigingsklimaat hebben voor kenniswerkers dan is een voldoende aanbod van kwalitatief goede watersport- en waterrecreatieplekken van belang. Indirect draagt dit ook bij aan het vestigingsklimaat voor kennisintensieve bedrijven, omdat zij de toegang tot goed opgeleid personeel een belangrijke locatiefactor vinden¹⁰³.

Toegankelijkheid

In de provincie Noord-Holland is behoefte aan meer ruimte voor dagrecreatieactiviteiten. Met name in en rond de stedelijke gebieden bestaat er een tekort aan recreatieve voorzieningen. In een water-

¹⁰² Bron: Quick scan kenniseconomie in Noord-Holland. Decisio, 2008.

¹⁰³ Bron: Hightech door Nederland. Economisch Statistische Berichten, 2001, 86^e jaargang, nr. 4318.

rijke provincie als Noord-Holland kan een verdere versterking en uitbreiding van de waterrecreatiemogelijkheden bijdragen aan het totale recreatieaanbod, ook in de dichtbevolkte stedelijke gebieden. Daarnaast kunnen waterrecreatiemogelijkheden bijdragen aan de doelstelling van de provincie dat elke inwoner van de provincie Noord-Holland binnen 10 minuten in het groen kan recreëren¹⁰⁴. De provincie geeft in de Agenda Recreatie en Toerisme 2008-2011 aan dat vanwege trends als vergrijzing en individualisering moet worden ingespeeld op nieuwe behoeften en dwarsverbanden moeten worden gelegd met andere sectoren zoals sport en bewegen. Waterrecreatie en –toerisme is bij uitstek een sector waar recreatie en sport met elkaar verbonden worden. De dwarsverbanden met sport en bewegen versterken de maatschappelijke waarde van de waterrecreatie en watersport. Daarnaast is recreëren op en aan het water een betaalbaar alternatief voor veel mensen wanneer zij een dagje uit zijn. Activiteiten als zwemmen of kanoën zijn zeer toegankelijk en laagdrempelig, mede vanwege de lage kosten die eraan verbonden zijn. Een voldoende groot en gespreid waterrecreatieaanbod zorgt ervoor dat recreëren voor alle inwoners in Noord-Holland toegankelijk is.

Gezonde levensstijl

Niet alleen watersport maar ook waterrecreatie is vaak gerelateerd aan beweging. Het is daarmee een gezonde vorm van vermaak die mensen ertoe aanzet zich buiten in de frisse lucht fysiek in te spannen. In een context waar Nederlanders gemiddeld steeds minder bewegen en steeds vaker te maken hebben met overgewicht, is het bieden van voldoende ‘gezonde’ recreatiemogelijkheden van maatschappelijk belang. Mensen die niet sporten of niet regelmatig bewegen zijn moeilijk over te halen lid te worden van een sportvereniging. Overheden kunnen deze mensen het beste stimuleren te bewegen door de fysieke omgeving aan te passen¹⁰⁵.

Waterrecreatie is een vorm van recreëren die tevens goed past in de maatschappelijke trend waarbij mensen bewuster leven in de vorm van bewust consumeren. De bewustwording over de ‘eigen’ ecologische voetafdruk en manieren om deze te beperken groeit onder de Nederlandse bevolking. De markt reageert hierop door steeds meer duurzame vormen van recreëren aan te bieden, bijvoorbeeld elektrisch varen in combinatie met een afsluitende biologische barbecue. Dit is een kans voor de watersport- en waterrecreatiesector om zich te profileren als duurzaam alternatief voor recreatie, het aanbod te verbreden en daarmee de eigen economische betekenis regionaal en nationaal te versterken. Uit interviews en de expertsessie blijkt dat met name watersporten als golfsurfen en kitesurfen vaak worden beoefend door jongeren en jongvolwassenen die de sport als uiting van een duurzame levensstijl zien. Het duurzame karakter biedt daarom ook kansen om jongeren aan de watersport te binden. Het binden van jongeren aan sporten in zijn algemeenheid heeft een positief effect op schoolprestaties, maar het levert ook positieve sociaal maatschappelijke effecten op zoals het overbrengen van normen en waarden, zelfvertrouwen¹⁰⁶, sociale binding op buurtniveau en sociale integratie¹⁰⁷.

¹⁰⁴ Bron: Recreatie dichtbij huis. Provincie Noord-Holland, 2011.

¹⁰⁵ Bron: De maatschappelijke waarde van sport. De Sportbank en Verwey-Jonker Instituut, 2011.

¹⁰⁶ Bron: De maatschappelijke betekenis van sport. M. van Bottenburg en K. Schuyt i.o.v. NOC*NSF, 2011.

¹⁰⁷ Bron: Menukaart Sport en Bewegen; Maatschappelijke waarde van sport. NISB, 2011.

Vergrijzing en zorg

Waterrecreatie kent veel dwarsverbanden met zorg. Zoals al bleek is het aanbod van aangepast roeien groeiende in het stedelijk gebied. De dwarsverbanden met zorg zijn waardevol voor de toekomstige ontwikkeling van de watersport- en waterrecreatiesector. Door de vergrijzing in de komende decennia zal de vraag naar waterrecreatie in toenemende mate van ouderen afkomen. Ter illustratie; in 2050 is naar verwachting 1 op de 10 Nederlanders ouder dan 80 jaar. Nu is dat nog 1 op de 25¹⁰⁸. De provincie Noord-Holland onderscheidt globaal twee verschillende doelgroepen in de groep ouderen. De ouderen tot ongeveer 75 jaar, die relatief vitaal zijn en behoefte hebben aan een balans van luxe en actief en de ouderen boven de 75 jaar die een zorgvraag ontwikkelen en daardoor een aangepast programma wensen om ondanks hun zorgvraag te kunnen recreëren of op vakantie te kunnen gaan. De eerste groep laat momenteel voornamelijk interesse zien in sloepen (zie ook paragraaf 2.6.2), de tweede groep is meer gericht op wellness en aangepaste vakanties. Naast aangepaste vakanties valt onder zorgtoerisme ook gezondheidstoerisme waarbij genezing het doel van het vakantieverblijf is¹⁰⁹.



Naast het feit dat de vraag zal toenemen hebben zorgtoeristen een relatief hoog bestedingspatroon en zouden zij vaker op vakantie willen dan daadwerkelijk gebeurt¹¹⁰. Vraag en aanbod zijn in die zin nog niet optimaal op elkaar afgestemd en het aanbod is vaak zeer gefragmenteerd en daardoor niet makkelijk in kaart te brengen. Naast de maatschappelijke waarde van zorgtoerisme schuilt hier ook een economisch potentieel in op het moment dat vraag en aanbod beter op elkaar gaan aansluiten.

In de waterrecreatie zijn reeds verschillende programma's gericht op zorgtoerisme en ook bestuurlijk komt er meer aandacht voor. Bijvoorbeeld de provincies Friesland en Zeeland hebben inmiddels specifiek beleid ontwikkeld voor zorgtoerisme. In Noord-Holland zijn er kansen om het aanbod aan zorgtoerisme te vergroten in combinatie met bijvoorbeeld wellness of riviercruises en zee-cruises.

¹⁰⁸ Bron: Bevolkingstrends 2^e kwartaal 2011; Demografie van de vergrijzing. Joop Garssen (CBS), 2011.

¹⁰⁹ Bron: Zorgtoerisme voor ondernemers in de groene ruimte. ZLTO, 2010.

¹¹⁰ Bron: Toerisme zonder zorgen: Zorgtoerisme als kans voor Texel. Academic Consultancy Team, 2011.

2.8 Samenvatting

In dit hoofdstuk hebben we de omvang, trends & ontwikkelingen en de economische en maatschappelijke waarde van zeventien activiteiten op het gebied van waterrecreatie en -toerismesector in de provincie Noord-Holland behandeld. De (onderzochte) categorieën van deze sector in Noord-Holland zijn:

1. Kusttoerisme (strandrecreatie en strandtoerisme)
2. Cruise- en chartervaart (zee- en riviercruises, ferryvaart, chartervaart/bruine vloot, boat & bike)
3. Pleziervaart/watertoerisme (zeil- en motorboten en jachthavens)
4. Watersporten (surfsporten, zwemmen, waterskiën, hengelsport en sportduiken)
5. 'Kleine' recreatievaart (kanoën, roeien, sloep- en fluistervaren)

In onderstaande subparagrafen vatten we de belangrijkste punten samen, te beginnen met de omvang en de belangrijkste trends & ontwikkelingen. De afsluitende subparagraaf (2.8.6) sluit af met de economische en maatschappelijke waarde per categorie.

Kusttoerisme (strandrecreatie en strandtoerisme)

Van alle categorieën is het kusttoerisme veruit het belangrijkste binnen de waterrecreatie en -toerisme in Noord-Holland. Jaarlijkse vinden er meer dan 2,2 miljoen stranddagtochten plaats en bedraagt het aantal overnachtingen aan de kust in Noord-Holland jaarlijks bijna 19 miljoen. Verder huisvest Noord-Holland meer dan 120 strandpaviljoens aan de kust. De meest bezochte kusten in Noord-Holland bevinden zich bij Zandvoort, op Texel, Velsen en Bergen.

Belangrijkste trends en ontwikkelingen voor het kusttoerisme in Noord-Holland zijn:

- Toename van strandpaviljoens met een jaarrondexploitatie en, mede daardoor, een verlenging van het strandseizoen
- Toename van het aantal groepsactiviteiten en evenementen aan/bij het strand
- Veranderd bezoekgedrag strandrecreant: van ochtend/middag naar middag/avond
- Aanbodverbreding bij strandpaviljoens: naast eten/drinken ook aanbod op gebied van sport, wellness.

Pleziervaart/watertoerisme (zeil- en motorboten en jachthavens)

De provincie Noord-Holland beschikt over ruim 300 jachthavens; circa 28% van het Nederlandse totaal. De Noord-Hollandse jachthavens hebben een totale capaciteit van ruim 35.000 ligplaatsen met een gemiddelde bezettingsgraad van 94%.

Het grootste deel van de jachthavens in Noord-Holland is te vinden in de Gooi- en Vechtstreek (68), Amsterdam (62) en Amstelland/Meerlanden (48). Verder bevinden zich in Noord-Holland naar schatting bijna 45.000 kajuitzeil-, kajuitmotor- en open boten.

De belangrijkste trends en ontwikkelingen voor de pleziervaart in Noord-Holland zijn:

- Stagnatie in de jachtbouw; verkoop nieuwe schepen door crisis sterk gedaald.

- Aanbod tweedehandse schepen sterk toegenomen.
- Opleving in de verhuurmarkt.
- Omvang van boten neemt toe; evenals de luxe/voorzieningen aan boord.
- Groeiend tekort aan gekwalificeerd (technisch) personeel.
- Toenemend combinatiebezoek (met caravan/camper) aan jachthavens.
- Transformatie van jachthaven als stallingsgebied naar meer verblijfsgebied (met aanvullende wensen voor wifi-verbinding, camerabewaking, horeca, vermaak).

Cruise- en chartervaart (zee- en riviercruises, ferryvaart, chartervaart/bruine vloot, boat & bike)

Zee-cruiseactiviteiten vinden voor ruim 90% plaats in de regio Amsterdam. De riviercruises voor een belangrijk deel ook, echter de riviercruises doen in Noord-Holland ook veel aanlopen in West-Friesland (Enkhuizen/Hoorn) en de Zaanstreek. De totale riviercruisemarkt in Noord-Holland bestond in 2010 uit circa 2.000 aanlopen. Het aantal geschatte passagiers in Amsterdam bedroeg naar schatting 280.000 in 2011. Voor de overige steden zijn geen gegevens gepubliceerd, maar dit zijn er naar schatting tussen de 100 tot 130 duizend.

Ruim 50% van de Nederlandse chartervaart bevindt zich in Noord-Holland; met name bij/aan de IJsselmeerkust. Het aantal overnachtingen in de chartervaart bedroeg in 2010 naar verwachting circa 700.000 overnachtingen.

Belangrijkste trends en ontwikkelingen voor de cruise- en chartervaart in Noord-Holland zijn:

- Sterke groei van het aantal zee-cruises met 13% (in de periode 2008-2011).
- Evenals de zee-cruisevaart is ook de markt voor riviercruisevaart groeiende. Circa 20% in de periode 2008-2011.
- Chartervaart is ook groeimarkt. Boten krijgen meer capaciteit en het aantal vaardagen per jaar neemt toe.

Watersporten (surfsporten, zwemmen, waterskiën, hengelsport en sportduiken)

In de provincie Noord-Holland vinden jaarlijks zo'n 340.000 surfdagtochten plaats; met name bij de ruim 30 surfspots aan de Noordzeekust en IJsselmeerkust. Daarnaast telt de provincie circa 120 zwemplekken, alwaar jaarlijks zo'n 1,8 miljoen zwemdagtochten plaatsvinden. De waterskitochten, ruim 130.000 per jaar, zijn sterk geconcentreerd in de regio Amstelland-Meerlanden, Amsterdam en regio's Alkmaar, West-Friesland en de Kop van Noord-Holland. Verder hebben de visdagtochten binnen Noord-Holland een belangrijk aandeel in het totaal aan watersporten in de provincie. Jaarlijks vinden er ruim 2 miljoen visdagtochten plaats. Noord-Holland telt, ten slotte, 46 duikverenigingen, waarvan 9 in de regio Amsterdam en 7 in de regio Alkmaar e.o. Naast de Noordzeekust telt de provincie verder nog 4 openlucht duiklocaties, waarvan 2 locaties in de regio Amsterdam.

Belangrijke trends en ontwikkelingen op het gebied van watersporten zijn:

- Toenemend belang van kitesurfen, extremere surfvormen (waaronder ook bijvoorbeeld wakeboarden, jetski, blowcarten etc.).
- Door stijgende temperaturen neemt de besmetting van zwemwater met blauwalg toe.

- Groeiende behoefte aan kabelskicentra.
- Door toenemende waterkwaliteit neemt het voedsel in het water af hetgeen een negatief effect heeft op de visstand.
- Groeiende belangstelling voor de onderwatersport in Nederland, met name in Zeeland.

‘Kleine’ recreatievaart (kanoën, roeien, sloep- en fluistervaren)

Jaarlijks vinden er in de provincie Noord-Holland bijna 250.000 kanodagtochten plaats. Belangrijke kanogebieden in de provincie zijn vooral West-Friesland, Amsterdam en Alkmaar e.o. Het roeien in Noord-Holland is met name geconcentreerd in de zuidelijke delen van de provincie: Amsterdam en Gooi- en Vechtstreek.

Het sloepvaren concentreert zich eveneens met name in het zuidelijke deel van de provincie rond Amsterdam en in de Gooi- en Vechtstreek. Het fluistervaren, geschiedt met name in de verhuur, is sterk geconcentreerd in West-Friesland en Alkmaar e.o.

Belangrijke trends en ontwikkelingen op het gebied van de ‘kleine’ recreatievaart zijn:

- Toenemende aandacht voor aangepast roeien (voor mensen met een lichamelijke en visuele beperking).
- Overstap van met name ouderen van zeilboot naar sloepvaren.
- Markt voor fluistervaren neemt toe.

Economische en maatschappelijke waarde per categorie

In onderstaande tabel hebben we de economische betekenis per categorie op een rij gezet (zie tabel 2.33). Op basis van de in deze inventarisatie verzamelde gegevens bedragen de totale bestedingen aan waterrecreatie en -toerisme in Noord-Holland jaarlijks ruim 1,9 tot 2,1 miljard euro. Het aantal hiermee samenhangende directe banen (FTE) ligt naar schatting tussen de 21.000 en 24.000.

Tabel 2.33 Overzicht economische kengetallen waterrecreatie en -toerisme Noord-Holland (afgerond)

	Bestedingen (€ mln.)	Aantal banen (FTE)
Strandrecreatie:	1.100	10.600
Pleziervaart:	473 – 609	7.230 – 9.390
Cruise- en chartervaart:	190 – 205	2.050 – 2.150
Watersporten:	160 – 200	1.050 – 1.250
Kleine recreatievaart:	15 – 20	150 – 200
<i>Totale opbrengsten/banen:</i>	<i>1.938 – 2.134</i>	<i>21.080 – 23.590</i>

Met een jaarlijkse omzet van ruim 1,1 miljard euro is strandrecreatie met afstand de belangrijkste categorie, gevolgd door de pleziervaart (473 – 609 miljoen euro), cruise- en chartervaart (190 – 205

miljoen euro) en de watersporten (160 – 200 miljoen euro)¹¹¹. De kleine recreatievaart (15 – 20 miljoen euro) is qua economische betekenis de kleinste categorie.

Naast een economische waarde, vertegenwoordigt de waterrecreatie en -toerisme ook maatschappelijke waarde. Hierbij is in dit hoofdstuk ingegaan op de positieve bijdrage van de watersportsector aan de levenskwaliteit in Noord-Holland dat van belang is voor het aantrekken van bijvoorbeeld bedrijvigheid en kenniswerkers. Daarnaast vormen recreatiemogelijkheden een belangrijke behoefte voor de burger om zijn of haar levenskwaliteit te verbeteren. Ten slotte hoort (water)sport bij een gezonde en duurzame levensstijl en biedt waterrecreatie mogelijkheden voor allerlei dwarsverbanden met zorgverlening (bijvoorbeeld richting gehandicapten en ouderen).

¹¹¹ Hierbij dient nogmaals te worden opgemerkt dat niet voor alle watersport (zoals duiksporten en waterskiën) de economische bestedingen volledig in kaart zijn gebracht.

3 Beleid, wet- en regelgeving

3.1 Europees beleid

Europees beleid beïnvloedt in toenemende mate het beleid van nationale overheden in de Europese Unie. Zo zijn er ook enkele beleidsmaatregelen met invloed op de recreatievaart in Nederland. Eén van de belangrijkste daarvan is Natura2000, welke wordt besproken in combinatie met de Ecologische Hoofdstructuur in paragraaf 3.2.

Stichting Recreatietoervaart Nederland is partner in het Europese platform 'Voie Navigables d'Europe', dat de politieke en beleidsmatige aandacht bevordert voor het Europese stelsel van vaarwegen. De EU heeft in dat kader bijvoorbeeld een bijdrage geleverd aan de onderzoekskosten voor het Blauwe loper plan in Noord-Holland¹¹². Hier volgt echter geen wet- en regelgeving uit.

3.2 Nationaal beleid

Nota Ruimte

In de Nota Ruimte heeft het kabinet haar visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland voor de periode tot 2020 uiteengezet. In de nota komen zowel de ruimtelijke ontwikkeling van netwerken en steden als voor water en groene ruimte aan de orde. Het beleid dat ingaat op water en de groene ruimte omvat de volgende doelen:

- Borging van veiligheid tegen overstromingen.
- Voorkoming van wateroverlast en watertekorten.
- Verbetering van water en bodemkwaliteit.

De Nota Ruimte is als visie kaderstellend en heeft niet direct invloed op wet- en regelgeving met effect op waterrecreatie en watersport. Daarnaast geeft de laatste Nota Ruimte (2006) onder het motto "decentraal wat kan en centraal wat moet" de provincies en gemeenten in veel gevallen regie over de inrichting van de 'eigen' ruimte¹¹³.

Wet op de ruimtelijke ordening

De Wet ruimtelijke ordening (Wro) uit 2008 vereenvoudigt de rolverdeling tussen Rijk, provincies en gemeenten. Via de AMvB Ruimte garandeert de Rijksoverheid nationale belangen in bestemmingsplannen van gemeenten en structuurvisies van provincies. Zoals ruimte voor grote rivieren. De wet zorgt ook voor snellere besluitvorming. De Wro is 'proactief', en niet meer 'reactief'. Het Rijk geeft vooraf duidelijk aan in de structuurvisie welke nationale doelen provincies en gemeenten in hun bestemmingsplannen moeten zetten, en hoe. De provincies geven ook vooraf aan welke provinciale doelen zij in gemeentelijke plannen willen zien. Gemeenten maken vervolgens zelf een bestem-

¹¹² Bron: Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland BRTN 2000. Recreatietoervaart Nederland, 2000.

¹¹³ Bron: Nota Ruimte. Rijksoverheid, 2011.

mingsplan¹¹⁴. De Wro bevat verschillende bepalingen die van invloed kunnen zijn op watertoerisme en waterrecreatie. Zo bevat de Wet op de ruimtelijke ordening bepalingen die de mogelijkheid bieden om de gevolgen voor het watersysteem te toetsen met een Watertoets. De watertoets is het vroeg informeren (van de waterbeheerder), het adviseren (door de waterbeheerder), het overwegen en beoordelen van waterhuishoudkundige belangen in ruimtelijke plannen en besluiten¹¹⁵.

Kaderrichtlijn Water (KRW) en Zwemwaterrichtlijn

De kaderrichtlijn water stelt doelen aan oppervlaktewaterkwaliteit. Nieuwe ontwikkelingen moeten daar inpassen en mogen de waterkwaliteit niet verslechteren. In het kader van deze richtlijn zijn beschermde gebieden aangewezen waarvoor de waterbeheerders de opgave hebben om de beschermde gebieden mee te nemen in hun beheersplannen. De KRW heeft een relatie met andere richtlijnen die ook relevant zijn voor de waterrecreatie en watersport, namelijk Natura2000 en de Zwemwaterrichtlijn¹¹⁶.

In de Zwemwaterrichtlijn zijn bepalingen vastgesteld ten aanzien van de controle, indeling, beheer van en informatieverstrekking over de waterkwaliteit. Aanvullend op de Kaderrichtlijn water heeft deze richtlijn de bescherming en verbetering van de milieukwaliteit van zwemwater en de gezondheid van de mens als doel. De Zwemwaterrichtlijn wordt toegepast op de locaties waar oppervlaktewater naar verwachting een groot aantal zwemrecreanten aantrekt (dus ook kustwateren) en waar zwemmen niet verboden is of een negatief zwemadvies voor bestaat¹¹⁷.

De provinciale ambitie op het gebied van zwemlocaties gaat niet zozeer om een uitbreiding van het aantal locaties maar om een meer optimale spreiding over Noord-Holland waarbij de inwoners van Noord-Holland op slechts enkele kilometers afstand van een zwemlocatie wonen en om het behouden van de kwaliteit van de huidige locaties. Daar waar verschillende recreatieve functies in het water samenkomen, moet goed op de veiligheid van de zwemmer worden gelet.

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma behelst een programma om Nederland als best beveiligde delta ter wereld in de toekomst te beveiligen tegen hoog water en om voor Nederland een voldoende grote zoet water voorraad te hebben. Het Deltaprogramma is een nationaal programma waarin Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen samenwerken met maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en kennisinstituten, onder regie van de regeringscommissaris voor het Deltaprogramma (de delta-commissaris). Het programma bestaat uit verschillende deelprogramma's, namelijk: veiligheid, zoet water, nieuwbouw en herstructurering, kust, Waddengebied, rivieren, IJsselmeergebied, Rijnmond-Drechtsteden en de Zuidwestelijke Delta. Met name de programma's Kust, Waddengebied en IJsselmeergebied raken de invloedssfeer van waterrecreatie en watersport in Noord-Holland.

¹¹⁴ Bron: De Nota Ruimte. Rijksoverheid, 2011.

¹¹⁵ Bron: Basis Nota Beleid. Gemeente Enkhuizen, 2011.

¹¹⁶ Bron: Werkprogramma Stroomgebiedbeheerplannen 2015. Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2011.

¹¹⁷ Bron: Zwemwaterrichtlijn. Rijksoverheid, 2011.

In het Deltaprogramma Kust is voornamelijk aandacht voor mogelijkheden van zandsuppletie, de Zandmotor en kustuitbreiding. Het Deltaprogramma Waddengebied heeft als doel het ontwikkelen van een integrale aanpak die de veiligheid van de kust van de Waddeneilanden en het vasteland moet waarborgen, het monitoren van ontwikkelingen in het Waddengebied en de effecten op het ecosysteem als gevolg van klimaatverandering. Het Deltaprogramma IJsselmeergebied moet antwoord geven op de vraagstukken hoe we ervoor zorgen dat overtollig water uit de grote rivieren en het IJsselmeer in de toekomst ook naar de Waddenzee kan worden afgevoerd en hoe houden we de grootste zoetwatervoorraad van Nederland in stand?¹¹⁸

Provincie Noord-Holland richt zich binnen het Deltaprogramma vooral op het beperken van de knelpunten voor waterhuishouding, ruimte en economie en op de kansen die werken en investeringen uit het Deltaprogramma met zich brengen.

De effecten van het Deltaprogramma op waterrecreatie en watersporten hangen af van de oplossingsrichtingen die gekozen gaan worden om de waterveiligheid van Nederland te garanderen. Bijvoorbeeld het bevorderen van duingroei en het mee verschuiven van de duinvoet levert momenteel knelpunten op omdat strandpaviljoens hierdoor regelmatig richting zee moeten verschuiven. Als hierover nieuwe afspraken worden gemaakt in het Deltaprogramma Kust heeft dit effecten op de waterrecreatie en –sport langs de kust in Noord-Holland.

Lange termijnstrategie voor het IJsselmeergebied

Het IJsselmeer is een strategisch zoetwaterreservoir voor Nederland. Om tegemoet te komen aan de toekomstige groeiende vraag naar zoetwater en de opvang van wateroverschot uit het rivierengebied, wordt er een strategie ontwikkeld voor de lange termijn. Komende jaren worden de aanbevelingen van de Deltacommissie (o.m. om het peil in het IJsselmeer te laten stijgen met 1,5 meter in de periode tot 2050) onderzocht. In het Nationaal Waterplan is deze optie gericht op het IJsselmeer. Het Markermeer, IJmeer en Randmeren worden hiervan losgekoppeld en krijgen een eigen - beperkter - regime, Het besluit hierover wordt in 2014 genomen door het Rijk in de vorm van een Deltabeslissing.

Een verhoging van het IJsselmeerpeil met 1,5 meter heeft effecten op dijklichamen, kunstwerken en oevers langs het IJsselmeer. Effecten op sluizen zullen met name doorwerken op de recreatievaart indien het aantal passages en de momenten waarop een sluis geopend wordt om te passeren aangepast moeten worden. Ook oeverrecreatie kan effecten ondervinden van een hoger waterpeil in het IJsselmeer. Om de exacte effecten in beeld te krijgen wordt nader onderzoek uitgevoerd. Bij de Zuiderzeesteden is een aangepast waterbeheer nodig, waarvan de effecten in de stedelijke omgeving – dus voor toerisme – nog goed in beeld moeten komen. Buitendijkse recreatiegebieden zullen vernat-ten of onder water komen. Maar ook lagere waterpeilen zullen effecten hebben op de bereikbaarheid van de havens, de grootte en samenstelling van de oevers en de diepte voor de vaart.

¹¹⁸ Bron: Deltaprogramma. Rijksoverheid, 2011.

TBES voor Markermeer-IJmeer

Het kabinet heeft in de RAAM-brief (2009) aan de Tweede Kamer het besluit genomen het Toekomstbeeld Markermeer-IJmeer over te nemen en het ontwikkelde Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) voor Markermeer-IJmeer te optimaliseren. Het belangrijkste aandachtspunt is het verbeteren van de ecologie, omdat de natuur (Natura2000 gebied) onder druk staat. Vogels en vissen hebben last van het slib dat zorgt voor vertroebeld water. In het plan is veel aandacht voor de combinatie voor ecologie, economie en recreatie. De behoefte aan recreatiemogelijkheden in de toekomst is groot bij het Markermeer.

“Het Toekomstbeeld Markermeer-IJmeer is een uitwerking van het Ontwikkelingsperspectief Markermeer-IJmeer. Het Ontwikkelingsperspectief, dat door TMIJ in 2008 werd gepresenteerd, kwam voort uit het Rijksprogramma Noordvleugel. Daarin werkten overheden samen om de internationale concurrentiepositie van het noorden van de Randstad te versterken.

Daarnaast spelen een aantal andere belangrijke ontwikkelingen in de toekomstvisie voor het Markermeer-IJmeer, namelijk de verstedelijkingsopgave voor Almere, waarbij een deel van de 60.000 te bouwen woningen in Almere mogelijk buitendijks zijn voorzien. Met de woningbouwopgave groeit ook infrastructuur en bedrijvigheid mee en eveneens de vraag aan recreatievoorzieningen. De uitdaging ligt in de combinatie van deze vraag met de ecologische herstelmaatregelen die nodig zijn in het Markermeer en IJmeer.

Het rijk en de regio werken samen aan het vervolg in het programma RRAAM (Rijk regio Amsterdam Almere Markermeer). In de werkmaatschappij Markermeer IJmeer (WMIJ) werken de ministeries ELI en I&M met de provincies Noord-Holland en Flevoland en Rijkswaterstaat IJsselmeergebied aan het beperken van de kosten van het TBES en het in beeld brengen van de mogelijke baten. De resultaten van het onderzoek zijn verwerkt in het optimalisatierapport van de WMIJ. Een nadere uitwerking van maatregelen en financieringsconstructies volgen volgend jaar in een rapport. De rapporten vormen beslisinformatie voor het rijk voor de rijksstructuurvisie voor het gebied. Eind 2012 wordt het ontwerp van structuurvisie Amsterdam Almere Markermeer verwacht; eind 2014 dient de structuurvisie gereed te zijn.

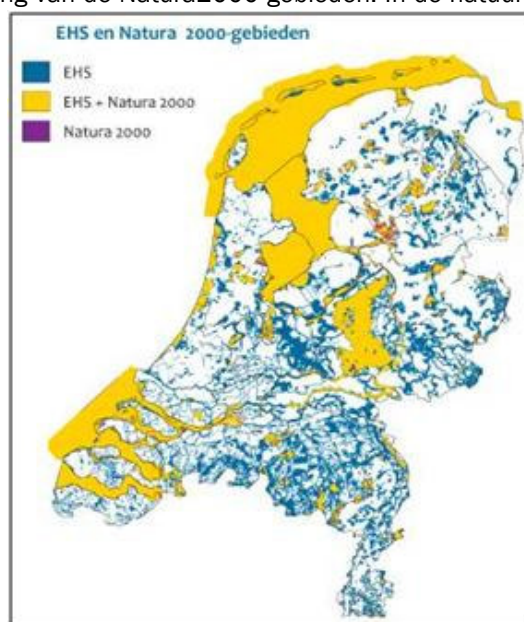
In opdracht van de Werkmaatschappij Markermeer –IJmeer is door onderzoeksbureau LAGroup een onderzoek (markttoets en economisch impact) uitgevoerd naar de diverse toeristisch-recreatieve plannen in het Markermeer – IJmeer en de economische spin-off van deze plannen. De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat de toeristisch-recreatieve sector veel baat zal hebben bij de uitvoering van de natuurmaatregelen. Indien de natuurkwaliteit serieus wordt versterkt, kan dat in het gebied zo'n 70 tot 110 miljoen euro per jaar aan extra inkomsten opleveren en 1.400 tot 2.400 arbeidsplaatsen mogelijk maken.

De uitgevoerde markttoets voor vaarrecreatie geeft aan dat de markt tot aan 2020 ruimte biedt voor 2.000 tot 2.500 extra ligplaatsen in het hele plangebied. Ook voor watergerelateerde recreatie zoals kabelskibanen en (surf-)stranden zijn er zeker nog ontwikkelkansen.

Op korte termijn biedt het dijkversterkingproject Hoorn- Amsterdam kansen om de recreatieve waarde van het Markermeer – IJmeer aanzienlijk te versterken in de vorm van nieuwe recreatieve verbindingen en oeverrecreatie. Het recreatieschap Landschap Waterland, waarin de betrokken Markermeer-gemeenten en de provincie participeren, onderzoekt de kansen om mee te liften. Mogelijk knelpunt is de relatief korte termijn (februari 2012) waarop het recreatieschap haar wensen (inclusief financiële dekking) moet kenbaar maken aan het Hoogheemraadschap.

Ecologische Hoofdstructuur en Natura2000

De nadruk in beleid op natuurbescherming is de afgelopen 20 jaar toegenomen, mede door de aanleg van de Ecologische Hoofdstructuur en de aanwijzing van de Natura2000 gebieden. In de natuurbeschermingswet is de bescherming van natuurgebieden (Vogel- en habitatrichtlijngebieden) in Nederland geregeld waardoor de natuurwaarden (leefgebied voor planten en dieren) beter beschermd worden. De Natuurbeschermingswet bepaalt wat wel en niet in aangewezen natuurgebieden kan en mag. Sinds 2005 zijn de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn samengevoegd tot Natura2000 gebieden en worden ze beschermd door de Natuurbeschermingswet¹¹⁹.



Bron: Compendium voor de leefomgeving (2011)

De provincie Noord-Holland heeft 19 Natura2000 gebieden, waarvan de provincie voor 12 een beheerplan opstelt. Natura2000 kan een voor de waterrecreatie en -toerismesector een belangrijke belemmering zijn voor toegankelijkheid en het gebruik van vaarwegen, plassen, vaarten en open watergebieden. Op grond van Natura2000 kan besloten worden om waterwegen/sloten af te sluiten waardoor de omvang en doorgankelijkheid van het watersportareaal afneemt. Daarnaast geeft de sector aan dat de wetgeving ook belemmerend voor de ontwikkeling en uitbreiding van jachthavens is. Door de begrenzingsen die Natura2000 met zich meebrengt, is uitbreiding van (economische) ontwikkeling aan de randen van Natura2000 soms beperkt of zelfs niet mogelijk. Uit de interviews blijkt dat dit het ondernemerschap in de sector belemmert. Natura2000 vraagt onder meer van ondernemers aan te tonen hoe vermeende verstoring van watervogels voorkomen gaat worden. Belangrijk knelpunt in verband met Natura2000 is ook de vergunningsprocedures en gevraagde onderzoeken. Het is vaak ook (te) kostbaar voor ondernemers om onderzoek(en) uit te laten voeren. Natura2000 kan een belemmering voor surfen/kitesurfen zijn bij de IJsselmeerkust. Op plekken met hoge natuurwaarden is het soms niet mogelijk deze plekken aan te wijzen als kitesurflokaties; zij het dat het op veel plaatsen wel kan.

¹¹⁹ Bron: Natuurbeschermingswet. Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2011.

Het Rijk gaat in de periode nu tot 2021 de EHS overdragen aan de provincies, voortkomend uit het akkoord over de decentralisatie van het natuurbeleid. Het akkoord bevat de volgende afspraken: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt kleiner dan gepland, wordt drie jaar later gerealiseerd en de provincies worden vanaf 2014 verantwoordelijk voor de EHS, inclusief de Natura2000-gebieden. Er wordt een impuls gegeven aan het beheer van natuurgebieden zodat gericht ingezet kan worden op het voorkomen van de achteruitgang van natuurkwaliteit. Vanaf 2014 voegt het Rijk jaarlijks 100 miljoen euro toe aan het provinciefonds, dus bovenop de voor natuur en recreatie beschikbare middelen in het provinciefonds¹²⁰.

Waterwet

In de nieuwe Waterwet (in werking sinds december 2009) zijn verschillende waterbeheerwetten samengevoegd. De provincie is sinds 2010 bijvoorbeeld niet meer bevoegd om peilbesluiten van waterschappen goed of af te keuren¹²¹. Een belangrijke ontwikkeling is dat op grond van de Waterwet voor het eerst het zogenaamde “vaarwegbeheer” wettelijk wordt geregeld. Tot nu toe is het vaarwegbeheer in de provincie Noord-Holland historisch gegroeid en dus versnipperd geregeld. De bedoeling uit de wet is dat de provincie uiterlijk 22 december 2012 in de Waterverordening vastlegt welke wateren de functie ‘vaarweg’ krijgen en wie daar vaarwegbeheerder wordt. De provincie dient hiervoor aan te wijzen wie het beheer gaat doen: gemeenten, waterschappen en/of provincie.



Natura 2000 Noord-Holland

Rijkswaterstaat blijft verantwoordelijk voor de hoofdvaarwegen (transportaderen) zoals het Amsterdam-Rijnkanaal, Noordzeekanaal en IJsselmeer. Voor alle overige wateren in de provincie moet worden bepaald of we die de functie ‘vaarweg’ willen toekennen. Bestuurlijk is reeds overeengekomen dat alle grotere vaarwegen t/m BRTN zullen worden aangewezen. In het BRTN-netwerk zijn ten behoeve van de waterrecreatievaart doorgaande vaarwegen voor de recreatievaart, verbindingswateren en ontsluitingswateren benoemd. Idem voor vaarwegen in de provincie vallend onder CEMT2 klasse¹²².

¹²⁰ Bron: Planbureau voor de Leefomgeving: kritiek maar ook kansen in EHS-akkoord. Rijksoverheid, 2011.

¹²¹ Bron: Provincie Noord-Holland. Waterwet, 2011.

¹²² Bron: Interviewronde

De vraag is of daarnaast ook de kleine recreatievaarwegen moeten worden aangewezen als vaarweg¹²³. Het aanwijzen van de kleine recreatievaarwegen door de provincie betekent dat de provincie optimaal zeggenschap heeft over het vaarwegbelang, zoals afstemming brugbediening en vaarwegonderhoud. Overigens valt een groot deel van de kleine recreatie vaarroutes nu ook al in het BRTN netwerk en wordt op die manier aangewezen.

De watergangen die niet worden aangewezen, krijgen niet de functie vaarweg en dus ook geen aangewezen vaarwegbeheerder. Het waterschap is bevoegd gezag. Er worden dan geen extra werkzaamheden voor het vaarwegbeheer uitgevoerd, alleen watersysteembeheer. Dit hoeft voor veel kleine recreatievaarwegen geen probleem te zijn.

Een andere mogelijkheid is om bepaalde recreativeroutes op een 'C-lijst' te plaatsen in de Waterverordening – dus niet aanwijzen als vaarweg maar wel lichte voorwaarden kunnen stellen voor deze watergangen. Bijvoorbeeld de doorvaarthoogte vaststellen waardoor geen lage bruggen mogen worden gebouwd. Dit alles kan in de nieuwe waterverordening worden vastgelegd (in een 'C-lijst').

De enige uitzondering op bovenstaande verhaal zijn de sluisen¹²⁴. Omdat een sluis specifiek het scheepvaartbelang dient, zijn er dus voor een waterschap 'extra kosten' verbonden aan het hebben en onderhouden van een sluis. Bijvoorbeeld de bediening van de sluis. Wanneer de sluis niet de 'vaarweg'functie krijgen, dan bestaat de kans dat het waterschap de sluisjes ook niet meer open wil houden. Dit heeft grote maatschappelijke consequenties volgens de waterschappen.

Omgevingswet

De omgevingswet is nog niet van kracht maar dit gaat naar verwachting in 2014 gebeuren. De reden voor het instellen van de omgevingswet is om de regelgeving ten aanzien van de ruimtelijke inrichting en kwaliteit te bundelen. Op de gebieden ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water zijn in de afgelopen jaren ruim 60 wetten, 100 amvb's (Algemene Maatregel van Bestuur) en vele andere regelingen gemaakt. Uiteindelijk moet de omgevingswet helderheid scheppen, eenvoud en een betere samenhang in de wettelijke kaders op het gebied van omgevingsrecht. Hierdoor moet besluitvorming bij projecten sneller en beter kunnen¹²⁵.

3.3 Provinciaal beleid

De provincie Noord-Holland is als grootste waterprovincie in Nederland van nature altijd veel bezig met watergerelateerde vraagstukken. Zo had de provincie van 2001 tot 2011 haar programma Water als Economische Drager. In het kader hiervan heeft de provincie 50 projecten ondersteund met

¹²³ Kleine recreatievaarwegen: sloep, fluisterboot, roeiboort en kanoroutes.

¹²⁴ NB dit geldt niet voor bedienbare bruggen. Volgens de IPO richtlijn kostenverdeling vaarwegen zijn de kosten voor bedienbare bruggen voor de wegbeheerder. Deze bruggen hoeven dan ook niet als een 'vaarweg'onderdeel te worden aangewezen.

¹²⁵ Bron: Omgevingswet: Eenvoudig Beter. Omgevingswet.nl, 2011.

cofinanciering (40 miljoen euro in totaal). De middelen die de provincie voor de komende jaren heeft voor watersport en waterrecreatie zijn door het huidige economisch tij niet meer vanzelfsprekend en van een beperkte omvang. Desondanks heeft de provincie hoge ambities uitgesproken die ondersteund worden door verschillende plannen en regelingen.

BRTN en Investeringsbudget Landelijk Gebied

De stichting Recreatietoervaart Nederland (SRN) is verantwoordelijk voor het recreatievaarwegennet in Nederland en dat dit een aaneengesloten, knelpuntvrij en een aantrekkelijk netwerk is en blijft. Sinds 2007 zijn de provincies verantwoordelijk voor het budget en de uitvoering van de Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland (BRTN). Daarom dat de beleidsvisie BRTN 2000 toen is geactualiseerd met de BRTN 2008-2013 als resultaat. In het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied is er 30 miljoen beschikbaar gesteld door de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Verkeer en Waterstaat om fysieke knelpunten in het basistoervaartnet op te lossen, waarbij ook van de provincies een eigen bijdrage wordt verlangd.

De ILG-gelden staan echter onder druk momenteel. Het ILG is een bundeling van provinciale en Rijksgelden, maar de Rijksbijdrage zal waarschijnlijk teruggebracht worden met 25 procent. Welke effecten dit heeft op de waterrecreatie- en watersportsector in Noord-Holland hangt af van het gebied en de problematiek die daar speelt.

Provinciaal waterplan

De provincie heeft als wettelijke taak het opstellen van een waterplan. Hierin beschrijft de provincie Noord-Holland de kaders voor waterbeheer waarbinnen hoogheemraadschappen, waterleidingbedrijven en gemeenten maatregelen nemen op allerlei gebied. Het huidige Waterplan 2010-2015 heeft als motto 'Beschermen, benutten, beleven en beheren'. Centrale rol speelt klimaatbestendig waterbeheer. Met het waterplan is een investeringsbudget gemoeid van in totaal 77,8 miljoen euro tot en met 2015.

Uitvoeringsregeling water

In het Waterplan staan verschillende doelen vermeld die met de uitvoeringsregeling water een impuls moeten krijgen. De provincie wil bijvoorbeeld kleinschalige- of MKB bedrijven en de landbouwsector stimuleren om minder afhankelijk van het watersysteem te worden door maatregelen als het opvangen van regenwater, of een recirculatiesysteem. Momenteel is de provincie bezig met onderzoek in verband met de Kaderrichtlijn Water. Afhankelijk van de resultaten kan de provincie besluiten cofinanciering voor specifieke investeringen aan te bieden.

Structuurvisie Noord-Holland 2040 – kwaliteit door veelzijdigheid

De provincie heeft de Wro uitgewerkt in een structuurvisie. De provincie heeft in de Structuurvisie Noord-Holland 2040 een aantal projecten opgenomen waar ze op inzet. In het bijbehorende uitvoeringsprogramma staat beschreven wat er wordt ondernomen om deze ambities te verwezenlijken.

Enkele belangrijke projecten die raken aan watersport en waterrecreatie zijn:

- Integrale gebiedsontwikkeling Blauwe Hart. De provincie onderschrijft de lange termijn visie van het Ontwikkelingsperspectief (2008) en Toekomstbeeld Markermeer IJmeer (2009). De provincie heeft hierin verschillende rollen, namelijk uitvoerder, aanjager en regelgever.
- Kustplaatsen. Doel is het behouden van cultuurlandschappen en een voldoende gedifferentieerd aanbod aan recreatieve en toeristische voorzieningen. De provincie vervult hier de rollen als aanjager en expert.
- Integrale gebiedsontwikkeling Bloemendalerpolder. Doel is het geïntegreerd realiseren van recreatie, nieuw landschap, woningbouw, waterberging, en verbetering van de bereikbaarheid.
- Integrale gebiedsontwikkeling Amstelgroen. Doel is het geïntegreerd realiseren van waterberging en natuur onder meer ten behoeve van recreatie om de stad.
- Integrale gebiedsontwikkeling Wonen in het Groen (Heiloo, Castricum, Alkmaar). Doel is het realiseren van een woonlandschap met groene allure plus ruimte voor luxe woonmilieus, waaronder het realiseren van 2.000 à 2.400 woningen, een goede ontsluiting van het gebied via een nieuwe aansluiting op de A9 en investeren in de kwaliteit van het landelijke gebied via natuur, water, recreatie en archeologie.
- Integrale gebiedsontwikkeling Haarlemmermeer-Westflank. Doel is het versterken van het internationaal vestigingsklimaat rond luchthaven Schiphol door de realisatie van een aantrekkelijk, duurzaam, klimaatbestendig woonmilieu door het combineren van wonen, water en groen/recreatie. Daarnaast wordt ingezet op het bereiken van een duurzaam waterbeheer voor waterkwaliteit en -kwantiteit waarbij huidige knelpunten en te verwachten knelpunten door klimaatverandering worden opgelost.

De provincie heeft de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (PRVS) opgesteld zodat de provinciale belangen verwoordt in de structuurvisie, doorwerken richting gemeentelijk beleid. Hierin wordt een aantal algemene regels vastgesteld omtrent de inhoud van en de toelichting op bestemmingsplannen over onderwerpen in zowel het landelijk als het bestaand bebouwd gebied van Noord-Holland waar een provinciaal belang mee gemoeid is¹²⁶.

Waddenfonds

Het Waddenfonds is per 1 januari 2012 een gedecentraliseerde taak die van het Rijk overkomt naar de drie gezamenlijke provincies Noord Holland, Friesland en Groningen. Totaal betreft het circa 500 miljoen euro met een horizon tot 2026.

Voor besteding van dit fonds wordt door de waddenprovincies samen met partners, waaronder het Rijk, een meerjarig investeringsprogramma opgesteld. Het doel van het Waddenfonds blijft hetzelfde: duurzame ontwikkeling van natuur & landschap, economie & energie en kennis. Hieronder valt ook de duurzame ontwikkeling van (vaar)recreatie en toerisme in het waddegebied.

¹²⁶ Bron: Basisnota Beleid. Gemeente Enkhuizen, 2011.

3.4 Regionale overheden (gemeenten en waterschappen)

Gemeenten

Gemeenten gebruiken de structuurplannen van de provincie als kader waarbinnen zij met bestemmingsplannen de definitieve bestemming van grond vastleggen. Een gemeente kan wijzigingen in de provinciale structuurvisie aanvragen en aanbrengen, mits goed onderbouwd. Het bestemmingsplan is het juridisch-planologisch toetsingskader met bindende regels voor overheid en burgers op het kleinste schaalniveau.

Ook gemeenten maken structuurvisies (vastgelegd in de Wro) waarin zij het kader scheppen voor de ruimtelijke ontwikkelingen in hun gemeenten voor op de middellange termijn. In deze structuurvisies zetten de gemeenten ook uiteen waar zij op in gaan zetten betreft recreatie.

Waterschappen

Alle overheden hebben een rol in het waterbeheer in Nederland. Het Rijk stelt beleid op, de provincies voeren de regie over de uitvoering, RWS beheert de grote vaarwegen, IJsselmeer, Waddenzee en de Noordzee, gemeenten zorgen voor riolering en drinkwaterbedrijven voor de drinkwatervoorziening. In dit spectrum zijn de waterschappen verantwoordelijk voor:

- Onderhoud van dijken en andere waterkeringen.
- Aan- en afvoer en berging van water.
- Zuiveren van oppervlakte- en afvalwater.

In een waterbeheersplan beschrijft een waterschap of hoogheemraadschap de doelstellingen voor een periode van enkele jaren (nu 2010 tot 2015) voor de drie kerntaken: veiligheid tegen overstromingen, droge voeten en schoon water. Het beleid van de waterschappen raakt het beleid ten aanzien van watersport en waterrecreatie op het moment dat er een knelpunt ontstaat in de waterkwaliteit op een locatie waar op of bij het water gerecreëerd of gesport wordt. In de regel is recreatie geen onderdeel van de opgaven voor een waterschap en zal het waterschap niet ten behoeve van waterrecreatie en watersport handelen; Waterschap Amstel, Gooi en Vecht stelde overigens in 2011 wel een concept nota 'Recreatief medegebruik, landschap en cultuurhistorie' op waarmee het waterschap – zij het met beperkte middelen en verantwoordelijkheid – een bijdrage aan de waterrecreatie wil leveren.

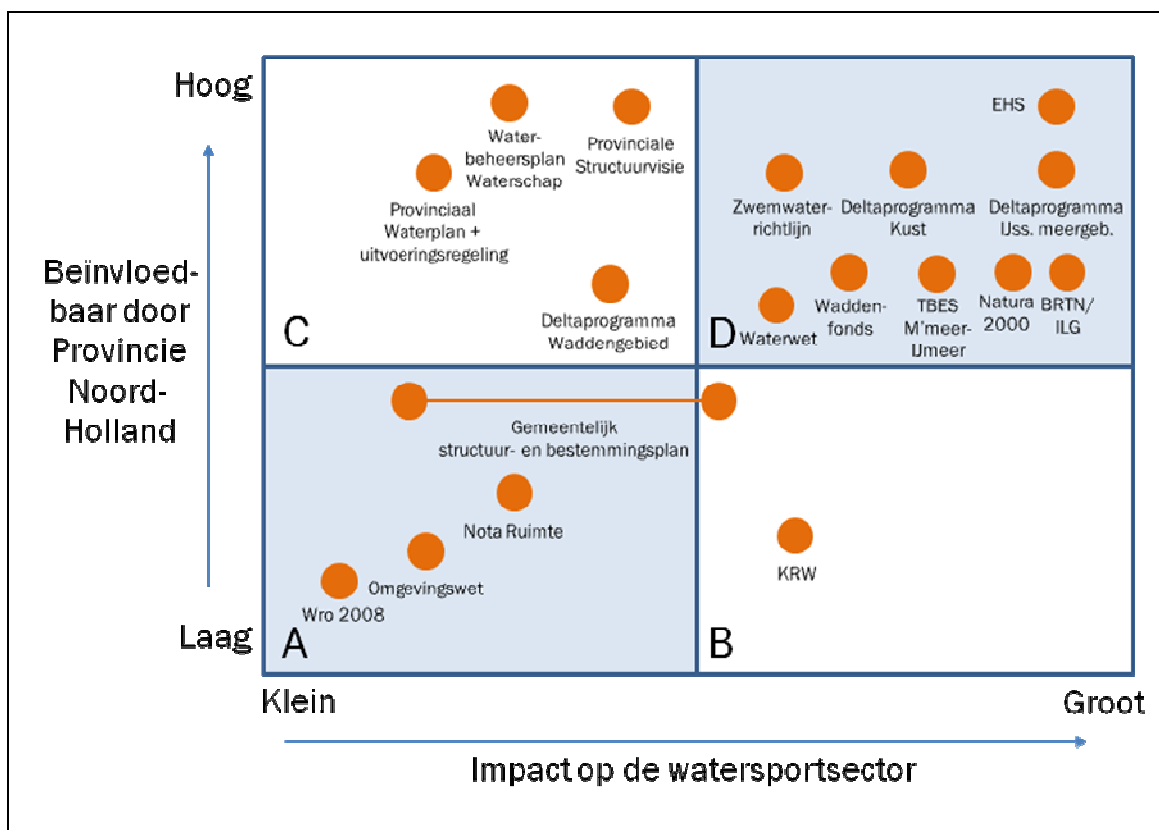
3.5 Analyse

Naar aanleiding van het hiervoor gepresenteerde overzicht van de belangrijkste beleidslijnen en wet- en regelgeving is een analyse uitgevoerd op basis van:

- *Mate van impact op de watersportsector*: hier gaat het om de mate waarin we verwachten dat de geschetste beleidslijnen en wet- regelgeving impact hebben op waterrecreatie en –toerisme in de provincie Noord-Holland.

- *Mate van beïnvloedbaarheid door de provinciale organisatie:* hier gaat het om de mate waarin de provincie Noord-Holland in staat is de geschetste beleidslijnen en wet- en regelgeving te beïnvloeden: bij visievorming, kaderstellend en/of bij de uitvoering ervan.

Op grond van deze twee uitgangspunten voor de analyse ontstaat het volgende beeld:



Door de indeling van beleidslijnen en wet- en regelgeving naar 'impact' en 'beïnvloedbaarheid' ontstaan de volgende vier categorieën:

- *Categorie A, beleid, wetten en regels met een beperkte impact op de watersportsector en die daarnaast maar beperkt beïnvloedbaar zijn voor de provincie Noord-Holland:* dit zijn overwegend de algemene, nationale kaders op het gebied van ruimte, landschap en ruimtelijke ordening. Hieronder vallen ook de gemeentelijke structuur- en bestemmingsplannen waarvoor de provincie vanuit haar structuurvisie slechts een controlerende/toetsende rol kan vervullen. Voor deze categorie geldt dat de provincie zich – in relatie tot waterrecreatie en –toerisme, vooral op de hoogte stelt van de belangrijkste hoofdlijnen. De impact van de gemeentelijke structuur- en bestemmingsplannen op de watersportsector hangt sterk af van de mate waarin de watersportsector in betreffende gemeenten wel of niet sterk vertegenwoordigd is.
- *Categorie B, beleid, wetten en regels met een grote impact op de watersportsector en waarop de provincie weinig tot geen invloed heeft:* hier gaat het om de Kaderrichtlijn Water die slechts be-

perkt beïnvloedbaar is, maar die wel impact hebben op de watersportsector; onder meer via de verwante Zwemwaterrichtlijn (zie categorie D).

- *Categorie C, beleid, wetten en regels met een bescheiden impact op de watersportsector, maar waar de provincie wel grotere invloed op uit kan oefenen:* hier zit met name het beleid waar de provincie zelf verantwoordelijk (of sterk sturend) voor is: structuurvisie, waterplan en uitvoeringsregeling en de waterbeheersplannen van waterschappen. Verder speelt het Deltaprogramma Waddengebied hier een rol waarbij de provincie Noord-Holland een uitvoerende taak heeft (voor een relatief beperkt deel van het Waddengebied). Voor deze categorie geldt dat de provincie sterk toetsend en sturend te werk kan gaan met oog op positieve dan wel negatieve effecten voor de watersport.
- *Categorie D, beleid, wetten en regels met een verwachte, grote impact op de watersport en waarbij de provincie een sturende, controlerende en/of uitvoerende rol vervult:* het gaat hier vooral om sterk gebiedsgebonden beleidslijnen/visies voor onder meer de kust, de Wadden, het IJsselmeergebied, Markermeer-IJmeer, zwemwaterlocaties, het BRTN-netwerk en de Natura2000/EHS-gebieden waar de watersportsector gebruik van maakt. De Waterwet is met name van belang omdat de uitvoering van de wet in handen is van de provincie Noord-Holland (door de aanwijzing van het vaarwegenbeheer). Daarnaast is de provincie in de uitvoering sterk betrokken bij EHS, Natura2000 en BRTN/ILG. Deze categorie bevat de sleuteldossiers voor de provincie Noord-Holland en de watersportsector voor de komende jaren.

3.6 Samenvatting

In dit derde hoofdstuk hebben we het beeld geschetst van de belangrijkste beleidslijnen, wetten en regels voor de watersport in Noord-Holland. Tevens is hiervoor een analyse uitgevoerd gelet op de (verwachte) impact op de watersportsector en op de mate waarin wij het beïnvloedbaar is door de provincie Noord-Holland.

Europees beleid

Belangrijkste, europees beleid (in relatie tot de watersportsector) is Natura2000 in relatie tot de ontwikkeling van de Economische Hoofdstructuur (EHS).

Nationaal beleid

Op nationaal beleid zijn vooral de nationale kaders die in algemene zin een rol spelen; bijvoorbeeld Nota Ruimte, Omgevingswet, Waterwet, Wro 2006, diverse delen van het deltaprogramma en waterrichtlijnen. Daarnaast zijn de Natuurbeschermingswet, EHS en Natura2000 belangrijk, als ook strategie/visie voor IJsselmeer en Markermeer/IJmeer.

Provinciaal beleid

Op provinciale schaal is allereerst de Structuurvisie Noord-Holland 2040 een belangrijk uitgangspunt, alsmede het provinciale waterplan en de daarbij behorende uitvoeringsregeling en de ontwikkeling en instandhouding van het BRTN-netwerk.

Regionale overheden

Tot slot zijn er bij gemeenten en waterschappen diverse plannen (structuur-, bestemmings- en waterbeheersplannen) te identificeren die in meer of minder mate van invloed zijn op de watersportsector.

Beleidsanalyse

Vooraf de sterk gebiedsgebonden beleidslijnen/visies voor onder meer de kust, de Wadden, het IJsselmeergebied, Markermeer-IJmeer, zwemwaterlocaties, het BRTN-netwerk en de Natura2000/EHS-gebieden waar de watersportsector gebruik van maakt zijn dé sleuteldossiers voor de provincie Noord-Holland en de watersportsector voor de komende jaren. Hierop is actieve betrokkenheid, samenwerking, afstemming en participatie gewenst vanuit de provinciale organisatie.

4 Overzicht en analyse stakeholders watersport Noord-Holland

Op landelijke en regionale schaal zijn diverse spelers betrokken bij de waterrecreatie en –toerisme. In een eerdere publicatie van de provincie Noord-Holland¹²⁷ over de kleine recreatievaart zijn in dat verband zeven verschillende typen stakeholders gesignaleerd. Op basis van deze indeling ontstaat het beeld van landelijke, regionale en provinciale spelers in de watersportsector. Overzichtstabellen van alle spelers op het gebied van waterrecreatie en –toerisme zijn opgenomen in de bijlagen van dit rapport. In dit hoofdstuk is allereerst een overzicht van alle stakeholders gegeven. Daarna gaan we nader in op de stakeholdersanalyse.

4.1 Belangenverenigingen

Voor de watersporters in Noord-Holland zijn uiteenlopende verenigingen, bonden en organisaties actief die de watersportbelangen behartigen. Een kort overzicht per type waterrecreatie en/of –toerisme biedt het volgende beeld:

- **Strandrecreatie:** zowel landelijk, regionaal als binnen de provincie Noord-Holland zijn – vanuit de optiek van de strandrecreatie en/of -sportbeoefenaar bij/aan het strand – niet direct organisaties aan te wijzen die de belangen van de strandrecreatie behartigen. De strandbelangen zijn grotendeels via exploitanten/pachterverenigingen georganiseerd (zie ook paragraaf 4.2).
- **Pleziervaart:** op het gebied van de pleziervaart (eigenaren motor- en zeilboten, jachthavenverenigingen/stichtingen) vertegenwoordigen met name het Watersportverbond en de Koninklijke Nederlandsche Motorbootclub (KNMC) de belangen. Deze belangenbehartiging richt zich in het algemeen op:
 - Beschikbaarheid en toegankelijkheid van vaarwegen
 - Veiligheid en regelgeving
 - Kwaliteit en voorzieningen (waaronder ligplaatsen)
 - Betaalbaarheid
 - Natuur en milieu

Naar schatting 80% van de watersportverenigingen in Noord-Holland is aangesloten bij het Watersportverbond. Verder zijn er binnen de pleziervaart uiteraard diverse, lokale motor/zeilbootverenigingen en jachthavenverenigingen actief.

- **Cruise- en chartervaart:** de belangen van de cruise- en chartervaart worden overwegend vanuit de ondernemers/ondernemersverenigingen behartigd (zie ook paragraaf 4.2).
- **Watersporten:** de sportvisserij is verder sterk vertegenwoordigd door de Sportvisserij MidWest Nederland en de vele, lokale hengelsportverenigingen. De belangen van surfers, duikers en waterskiërs in Noord-Holland worden overwegend behartigd door lokale verenigingen. Zwemmers in het buitenwater zijn – voor zover bekend – niet verenigd.
- **Kleine recreatievaart:** op het gebied van kanoën en roeien zijn met name de Nederlandse Kano-bond (Gewest Noord) en de Amsterdamsche Roeibond actief, alsmede de vele, lokale kano- en

¹²⁷ Provincie Noord-Holland, Noord-Hollands Routen netwerk Kleine Recreatievaart, mei 2009

roeiverenigingen. Voor de fluitervaarders en sloepvaarders zijn geen specifieke verenigingen bekend. De belangen van fluitervaren en sloepvaren (verhuur) liggen binnen het bedrijfsleven.

4.2 Ondernemers

Binnen de waterrecreatie en -toerisme zijn verschillende typen bedrijven te onderscheiden. Het gaat om verhuurbedrijven, commerciële jachthavens, watersportbedrijven, strandpaviljoens, detailhandel (bijvoorbeeld op het gebied van hengelsport, duiken, surfen etc.) horeca en verblijfaccommodaties. In Noord-Holland zijn vele ondernemers/bedrijven in de waterrecreatie- en toerisme actief (zie ook hoofdstuk 2).

Afhankelijk van het type bedrijf kunnen de ondernemers lid zijn van brancheorganisaties zoals de HISWA, de RECRON/VeBON of Koninklijke Horeca Nederland.

- De HISWA is de brancheorganisatie van watersportbedrijven. Hieronder behoort zowel de bouw, handel, import, stalling als verhuur van recreatievaartuigen. In heel Nederland zijn er 1.200 bedrijven bij de HISWA aangesloten, waaronder veel verhuurbedrijven van jachten (pleziervaart). Op het gebied van de kleine recreatievaart zijn onder andere bij de HISWA aangesloten: bouwers van elektrische boten, verkoopbedrijven van sloepen en kleine motorbootjes en campings met jachthavens.
- *Strandexploitanten/pachters*: de ondernemers die een strandpaviljoen exploiteren aan de Noord-Hollandse kust zijn onder meer verenigd in een vijftal verenigingen/stichtingen op Texel, in Bergen, Castricum, Zandvoort en de Noordkop.
- *Vereniging voor beroepschartervaart (BBZ)*: de BBZ is een belangenorganisatie in de traditionele chartervaart. In Nederland zijn bijna 500 schepen actief in de chartervaart waarvan circa 50% vanuit Noord-Holland. Derhalve heeft de BBZ een sterke positie (en belang) in Noord-Holland.
- *Amsterdam Cruise Port (ACP)*: ACP is een non-profit organisatie van overheden en bedrijven die actief zijn binnen de cruisevaart. ACP verricht diverse diensten om de cruisevaart zo goed als mogelijk in Amsterdam en de regio te faciliteren.
- Daarnaast is de RECRON actief: vereniging voor recreatieondernemers. Binnen de RECRON functioneert een aparte brancheorganisatie voor buitensportondernemers: de VeBON. De VeBON adviseert en ondersteunt haar leden (buitensportbedrijven) bij het organiseren van activiteiten of bij het uitvoeren van hun bedrijf. Daarnaast is de VeBON belangenvertegenwoordiger van de ondernemers in de buitensportbranche. Zo is zij officieel gesprekspartner voor diverse overheden, veiligheidsinstituten, sportbonden en onderwijsinstellingen.
- De Koninklijke Horeca Nederland is de brancheorganisatie voor de horecaondernemer. Ze geeft informatie en advies aan 20.000 leden. Koninklijke Horeca Nederland is collectieve belangenbehartiger voor de professionele horeca als bedrijfstak en is deskundig gesprekspartner voor overheden op lokaal, regionaal, sectoraal en landelijk niveau.

4.3 Natuur, landschap en beheer

Natuurbeheerders

Veel vaarroutes voor met name de kleine recreatievaart bevinden zich (deels) in natuurgebieden. Eigenaren hiervan zijn Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland. Staatsbosbeheer beheert negen gebieden in Noord-Holland, waaronder de veenweiden van Waterland. Natuurmonumenten beheert in Noord-Holland veertig natuurgebieden. Voorbeelden zijn het Wormeren Jisperveld en de Loosdrechtse en Kortenhoefse plassen. Landschap Noord-Holland bezit en beheert verspreid over de provincie ruim zeventig natuurgebieden. Een voorbeeld hiervan is het Ilperveld. Hier heeft Landschap Noord-Holland onder meer een bezoekerscentrum waar kleine roeiboortjes en fluisterboten verhuurd worden.

Natuurverenigingen

'Water, land en dijken' is een natuurvereniging die zorg draagt voor het natuur- en landschapbeheer. Bij deze vereniging zijn 430 agrarische ondernemers in het gebied tussen Amsterdam en de lijn Alkmaar/Hoorn aangesloten. Met betrekking tot kleine recreatievaart zet 'Water, land en dijken' zich in voor de promotie van het fluisterbootvaren in de regio.

Een andere natuurvereniging is de IVN (oorspronkelijk de afkorting van 'Instituut voor Natuurbeschermingseducatie). Naast een Kennis- en Informatiecentrum is er in iedere provincie een IVN-consulentschap. De stichting IVN verzorgt educatieve projecten en activiteiten op het terrein van natuur, omgeving, integratie en duurzaamheid. Vanuit het IVN-consulentschap Noord-Holland is IVN betrokken bij het initiatief Natuurwegwijzer. Hierin werkt IVN samen met de Noord-Hollandse natuurbeheerders, de recreatieschappen en de provincie Noord-Holland, in het ter beschikking stellen van informatie over natuurgebieden, routes en bezoekerscentra. Het IVN vervult het projectleiderschap van de Natuurwegwijzer, een site over buitenactiviteiten in Noord-Holland.

Waterschappen

In Noord-Holland zijn er drie waterschappen actief:

- Hollands Noorderkwartier in het gebied boven het Noordzeekanaal;
- Amstel, Gooi en Vecht (met als uitvoeringsorganisatie Waternet) in het zuidoosten van de provincie, en
- Rijnland, in het gebied Zandvoort – Haarlemmermeer tot aan het Noordzeekanaal.

De waterschappen dragen zorg voor de waterkeringen (waaronder duinen, maar ook veilige dijken), het waterkwantiteits- en het waterkwaliteitsbeheer. Daarnaast houden waterschappen zich ook bezig met wegenbeheer en vaarwegenbeheer en zijn er taken op het gebied van muskusrattenbestrijding en de uitvoering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De waterschappen hebben geen specifieke taak op het gebied van waterrecreatie en –toerisme. Waterschappen zijn waar mogelijk *faciliterend* aan andere partijen (provincie, gemeenten, recreatieschappen) wanneer zij ten behoeve van de watersport iets willen ondernemen in/bij watergangen Mits dit niet de uitvoering van de kern-

taken (aan- en afvoer van water van het functionele systeem, waterberging of de waterkwaliteit) in de weg staat.

Belangrijkste uitgangspunt voor de waterschappen is (uitvoering van) de Waterwet. In dat verband zijn de Keur en de Legger van belang. De Keur geeft aan wat wel en niet is toegestaan in alle waterwegen in relatie tot de waterkwaliteit, waterbeheer en de aan- en afvoer van water. Nieuwe activiteiten in, aan of bij het water die hierop invloed hebben zijn vergunningsplichtig. Waterschappen verstrekken deze vergunningen en handhaven deze. In de Legger is omschreven wat de afmetingen van watergangen behoren te zijn; zowel breedte als met name ook diepte (daarnaast staat ook in de Legger wie de onderhoudsplichtige is).

4.4 Overheid

Gemeenten

Gemeenten in Noord-Holland zijn met name vanuit hun beleid op het gebied van recreatie, toerisme en/of economische zaken actief op het gebied van waterrecreatie en toerisme. Het actieve dan wel meer passieve karakter van gemeentelijk beleid op dit gebied hangt uiteraard sterk af van de mate waarin binnen de gemeente aan waterrecreatie en -toerisme gedaan kan worden.

Hieronder volgt een korte opsomming van de (actuele) hoofdpunten uit het beleid van enkele gemeenten waar watersport en waterrecreatie aanzienlijk is:

- *Bloemendaal*: Zet met name in op het creëren van een gezonde balans tussen extensieve duinrecreatie en intensieve strandrecreatie, mede door te zoneren. Er wordt geen extra verblijfsrecreatie toegestaan en Bloemendaal aan Zee als belangrijke trekker binnen de metropoolregio moet meer onderscheidend karakter krijgen mede door kwalitatieve recreatie gedurende het hele jaar.
- *Velsen*: Handhaven van groengebieden tussen woonkernen voor behoud leefbaarheid. Velsen zet erop in om haar recreatieve voorzieningen langs de kust beter bereikbaar te maken en te optimaliseren. Verder heeft Velsen in de (herziene) Kustvisie 2006 haar visie voor de ontwikkeling van de kust uiteengezet: de visie richt zich specifiek op het gebied rond de jachthaven Seaport Marina met het doel het gebied op toeristisch en economisch vlak verder te ontwikkelen, maar ook om de mogelijkheden voor wonen te benutten.
- *Hoorn*: Hoorn wil haar unieke positie aan het Blauwe Hart versterken in samenhang met de ontwikkeling van het IJsselmeer en Markermeer om aantrekkelijke stedelijke kustontwikkeling met kansen voor recreatie en toerisme te creëren, een goede bereikbaarheid over water en natuurontwikkeling en ecologische versterking van de kustzone. Hoorn beoogt onder meer een havenuitbreiding van 'De Schelphoek' met circa 800 plaatsen en de aanleg steiger voor historische schepen (Oostereiland).
- *Enkhuizen*: belangrijke kansen/ontwikkelingen voor Enkhuizen betreffen onder meer de riviercruise (zit laatste twee jaar geen groei in) en de chartervaart. Daarvoor zijn mede met WED-gelden kades aangelegd. De gemeente wil meer rendement (baten) uit de investeringen halen door bezoekers meer te laten besteden. Enkhuizen werkt verder samen met Hoorn en Medemblik

(met name promotie van de regio) en met Lelystad en Urk om de verbindingen (respectievelijk weg en veerboot) beter te benutten en op promotiegebied krachten te bundelen.

- *Zandvoort*: Zandvoort oriënteert zich op de realisatie van ankerboeien ('moorings') voor de kust waar zeiljachten kunnen aanmeren die vervolgens met een klein bootje aan land kunnen gaan; dit zou een versterking voor Zandvoort betekenen maar het plan stuit op beperkingen van Rijkswaterstaat. In de strandpaviljoens is een kwaliteitsslag gaande die zich verder doorzet. Mede door de ontwikkeling van Bloemendaal naar dancefeesten merken ze dat Zandvoort weer meer in trek is bij de wat 'hippere' bezoeker. Door de aantrekkelijker geworden paviljoens heeft de horeca in het dorp het moeilijker; daar wil de gemeente derhalve impuls geven door meer reuring, evenementen e.d. te genereren. Verder wordt gewerkt aan plannen voor verbetering van het entreegebied (= station/Middenboulevard) die waarschijnlijk na 2014 gerealiseerd zijn.
- *Purmerend*: de gemeente Purmerend heeft in augustus Nota Toerisme 2011-2020 uitgebracht met stevige ambities, waaronder een toename van het aantal bezoekers in 2014 met 10% en een verdrievoudiging van de capaciteit aan verblijfsaccommodaties in 2020. Op het vlak van watersport/recreatie gaat Purmerend voor: meer activiteit op het water in en om Purmerend, attractievere oevers van de Where en het Noord-Hollands Kanaal, een attractievere omgeving van de sluis in het Noord-Hollands Kanaal en een groei van het aantal passanten in de pleziervaart met 20% van 1.370 overnachtingen naar 1.644.
- *Texel*: Texel wil binnenkort aan de slag met een visie voor de haven van Oudeschild. Dit blijft een gemengde haven met zowel bedrijfsmatige toeristisch-recreatieve activiteiten. Riviercruises en de bruine vloot zijn groeimarkten waar Texel ook op in wil zetten; veel riviercruises doen ook Texel aan.
- *Aalsmeer*: de gemeente heeft duidelijke ambities om Aalsmeer als watersportdorp op de kaart te zetten onder meer door toekomstplan 'Uiterweg' (aanbod verblijfsaccommodaties en passantenplekken), de samenwerking binnen het Hollands-Utrechts Plassengebied, ontwikkeling van kleine recreatievaart in de Bovenlanden en de wens voor de Drecht doorsteek (naar Westeinder Plassen) en de realisatie van sloepennetwerk.
- *Volendam-Edam*: de riviercruisemarkt is een interessante groeimarkt voor Volendam-Edam. De gemeenten signaleert een toenemende vraag, maar een goede aanlegplaats is momenteel (nog) niet beschikbaar. In de (concept) economische visie is het ontwikkelen van een riviercruise- en touringcarterminal een belangrijke wens. Mede vanwege de vergrijzing wordt een toename van de doelgroep 'actieve gepensioneerde' varenden gesignaleerd. De haven is daardoor steeds beter bezet. In 2007 is een tweede haven ontwikkeld in combinatie met een bungalowpark.
- *Den Helder*: de gemeente Den Helder heeft in 2010 een recreatienota opgesteld. Hierin geven ze drie profielen aan, namelijk 1) Gezond Den Helder - gericht op badgasten en waterrecreanten, 2) Spannend Den Helder - gericht op cultuur historische waarde van Den Helder, 3) Maritiem Den Helder - gericht op watersport. Belangrijkste speerpunt van de gemeente is het verbeteren van de verbindingen over water met de rest van de regio zodat Den Helder goed bereikbaar is en blijft. Tevens is de gemeente bezig met de aanleg van een jachthaven waarin ook plaats is voor zeewaardige recreatievaart. De aanleg van deze jachthaven moet bijdragen aan de ontwikkeling van het nautische karakter en de nautische sfeer van Den Helder.

- *Wijdmeren*: in haar visiestuk 'De kern van Wijdmeren' zet de gemeente onder meer in op de verbetering van de vaarverbindingen (momenteel alleen een goede ontsluiting via de Vecht) en de zichtlocaties aan/bij het water. De ontwikkeling van de s' Gravelandsevaart is daarnaast een belangrijke lokale en regionale wens. Tevens wordt gewerkt aan de opstart van een regionaal bureau voor toerisme die ook de waterrecreatie en het toerisme in en rondom Loosdrecht moet promoten. Wijdmeren lanceerde verder in 2011 de watersportapplicatie 'Gooi/Vecht' die vanaf het water (toeristische) informatie biedt over de omgeving (bezienswaardigheden, horeca, verblijf etc.).
- *Medemblik*: de gemeente wil het profiel als 'watersportgemeente' behouden en verder uitbouwen (Masterplan 'Medemblik, watersportgemeente'). In dat verband is een programma ontwikkeld om met name de zeilersdoelgroep meer aan Medemblik te verbinden. Tevens wordt ingezet op een langere verblijfsduur en benutten van de binnenwateren (West-Friesland: voor toeristen gericht op kleine recreatievaart). Aandachtspunt is een kwaliteitsslag voor de verouderde havens (onderhoud, afmetingen).

ILG

Het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) is een bundeling van de verschillende rijksbudgetten bedoeld voor inrichting en beheer van landelijke gebieden. Hierdoor is een gezamenlijke beleidsinzet mogelijk en zijn er niet langer talrijke afzonderlijke subsidieregelingen. Het rijk heeft in 2007 met de provincies afzonderlijk afspraken gemaakt voor een periode van zeven jaar. Deze afspraken gaan over de vraag welk deel van de rijksdoelen de provincie, samen met gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties realiseert. Acht ILG-gebiedscommissies worden ingezet om deze doelen te realiseren. De ILG-gebiedscommissies beoordelen onder meer voor de kleine recreatievaart aanvragen voor het aanleggen of verbeteren van verbindingen en routes.

Rijkswaterstaat (RWS)

Voor Noord-Holland zijn Rijkswaterstaat Dienst Noord-Holland en Rijkswaterstaat Dienst IJsselmeergebied van belang. De Dienst Noord-Holland is onder meer verantwoordelijk voor onderhoud, beheer en aanleg van hoofdvaarwegen in de provincie Noord-Holland, waaronder het Noordzeekanaal, het Amsterdam-Rijnkanaal en de Noord-Hollandse kust. RWS IJsselmeergebied is de regionale dienst van de Rijkswaterstaat die onder meer actief is voor het IJsselmeer en het Markermeer. De taken omvatten onder meer het water- en scheepvaartbeheer op het hoofdvaarwegennet voor de genoemde wateren.

4.5 Recreatie

Recreatieschappen en Recreatie Noord-Holland

In Noord-Holland is de organisatie Recreatie Noord-Holland NV de beheerder en uitvoerende organisatie van zes Noord-Hollandse recreatieschappen. Recreatieschappen zijn een bestuur, waarin regiogemeenten en de provincie deelnemen. Onder Recreatie Noord-Holland NV vallen de volgende recreatieschappen: Geestmerambacht (bij Alkmaar), het Alkmaarder en Uitgeestermeer; Het Twiske, Spaarnwoude, Groengebied Amstelland en Landschap Waterland. Deze laatste besteedt in haar

Recreatieplan Waterland ook aandacht aan de kleine recreatievaart, waarvoor in dat gebied veel mogelijkheden zijn. In vrijwel al deze recreatiegebieden zijn kanoroutes uitgezet. Daarnaast is er nog het recreatieschap West-Friesland, dat zelfstandig voor de West-Friese gemeenten werkt. Zij heeft zich de afgelopen jaren veel met kleine recreatievaart beziggehouden. Tot slot is in Noord-Holland het recreatieschap Plassenschap Loosdrecht actief. Het werkgebied van Plassenschap Loosdrecht e.o. omvat alle wateren van de Loosdrechtse Plassen, de legakkergebieden, moeras- en rietlanden en aangrenzende weidegebieden. De deelnemers in het plassenschap zijn de gemeenten Breukelen, Loenen en Wijdmeren, alsmede de Provincies Utrecht en Noord-Holland. Het Plassenschap bedient onder meer sluizen voor recreatief vaarverkeer, verstrekt ontheffingen (snelvaren, woonschepen) en biedt onder meer ruim 200 aanlegplaatsen aan.

Stichting Recreatietoervaart Nederland (SRN)

Stichting Recreatietoervaart Nederland (SRN) is een samenwerkingsverband van de ANWB, Watersportverbond, HISWA Vereniging, VNG, Unie van Waterschappen, rijk en provincies. De stichting richt zich op de recreatioervaart. Dit houdt in dat het gaat om meerdaagse vaartochten.

4.6 Kennis

Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC)

Het NBTC is een destiniatiemarketingorganisatie die het (zakelijk) toerisme naar en binnen Nederland bevordert door middel van de merken 'Holland' (in het buitenland) en 'Lekker weg in eigen land' (binnen Nederland). Het NBTC is een organisatie die aanbieders van toerisme en congressen bij elkaar brengt en ondersteunt met kennis, netwerk- en marketingactiviteiten binnen Nederland en daarbuiten.

Adviesbureaus en informatiediensten

Op het gebied van de watersport is een aantal adviesbureaus actief waaronder Waterrecreatieadvies en Projectbureau Vrolijk. Daarnaast is er de informatiedienst 'Eileen op't Water' die telefonisch en via internet te benaderen is voor hulp, tips en praktische informatie voor op en rond het water. Daarnaast voert Eileen het Nationale Watersport Onderzoek uit.

4.7 Promotie toerisme & recreatie

Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC)

Het NBTC biedt, naast kennisactiviteiten, ook netwerk- en marketingactiviteiten (zie voorgaande paragraaf).

VV's

Bij veel lokale VV's in Noord-Holland is informatie beschikbaar over de routes en mogelijkheden voor de watersport.

Internationale watersportcampagne 'Holland. Waar het water je beweegt'

In april 2011 lanceerden HISWA, NBTC en watersportprovincies Fryslân, Zeeland, Noord-Holland en Zuid-Holland een internationale watersportcampagne om buitenlandse gasten (met name uit Duitsland en België) te bewegen tot een watersportvakantie in Nederland.

Recreatie Noord-Holland

Zie paragraaf 4.5.

Amsterdam Toerisme en Congres Bureau (ATCB)

Het Amsterdam Toerisme en Congres Bureau (ATCB) TCB is actief op het gebied van toerisme en congressen in de Metropool Amsterdam. Door promotie, informatie, onderzoek en dienstverlening stimuleert ATCB het toeristisch en zakelijk bezoek naar de Metropool Amsterdam.

Natuurwegwijzer Noord-Holland

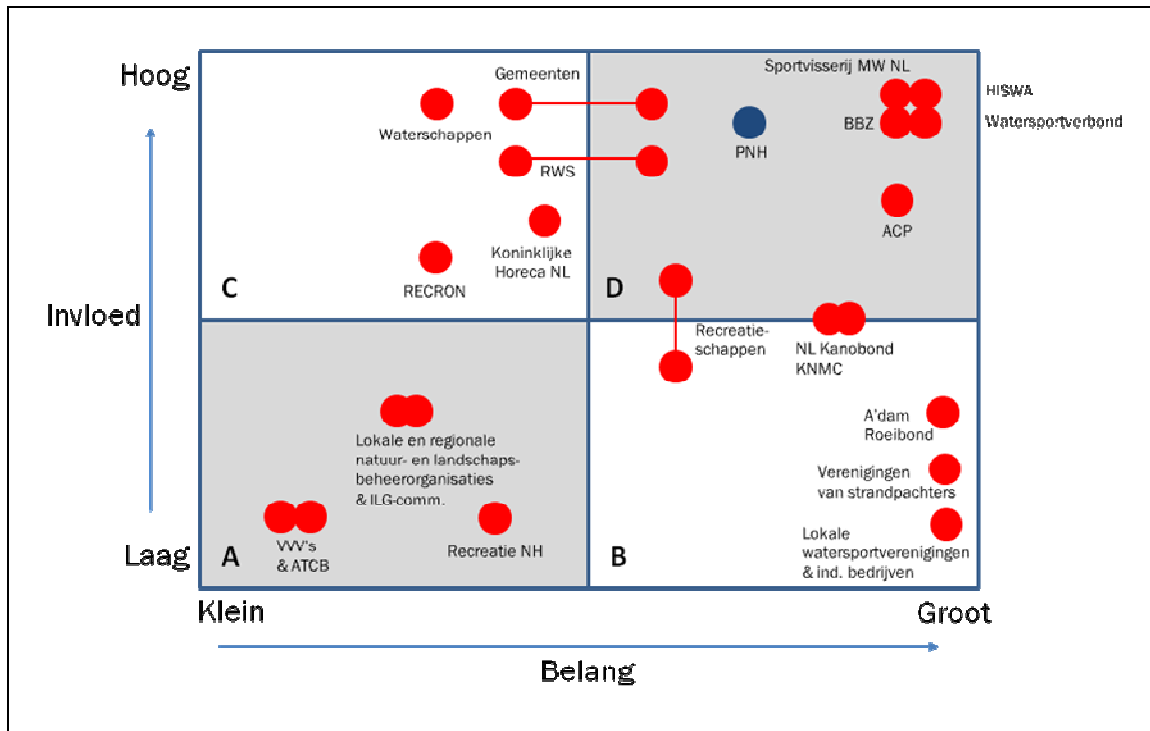
Natuurwegwijzer Noord-Holland is een website die uitgebreide informatie biedt over buitenactiviteiten in de provincie Noord-Holland, waaronder vaarroutes.

4.8 Stakeholdersanalyse

Naar aanleiding van het hiervoor gepresenteerde overzicht van stakeholders voor de watersport in Noord-Holland is een stakeholdersanalyse uit te voeren op basis van:

- *Mate van belang in de watersportsector:* hier gaat het vooral om de primaire belangen van de organisatie en de daarbij behorende activiteiten die de organisatie uitvoert in relatie tot de waterrecreatie en –toerisme in/nabij de provincie Noord-Holland.
- *Mate van invloed in de watersportsector:* hier gaat het vooral om de mate waarin de organisatie in staat is – op provinciale schaal – invloed uit te oefenen op (het beleid voor) de waterrecreatie en –toerisme in de provincie Noord-Holland.

Op grond van deze twee uitgangspunten voor de stakeholdersanalyse ontstaat het volgende beeld:



Door de indeling van stakeholders naar 'belang' en 'invloed' op provinciale schaal in/op de waterrecreatie en -toerisme in Noord-Holland ontstaan een viertal groepen die een op verschillende wijze benaderd en/of betrokken moeten worden bij toekomstige beleidsontwikkelingen en -acties vanuit de provinciale organisatie, namelijk:

- **Groep A, bestaande uit de lokale VV's, ATCB, Recreatie Noord-Holland, de lokale en regionale natuur- en landschapsbeheerorganisaties en de ILG-commissies:** deze organisaties hebben in de regel een veel breder aandachtsveld (dan alleen sec de waterrecreatie en -toerisme). Veel van deze organisaties hebben ook een sterk uitvoeringsgericht karakter, bijvoorbeeld waar het gaat om promotie, informatie maar ook op het vlak van beheer en onderhoud. Een passende strategie van de provinciale organisatie voor deze groep is vooral het (passief) op de hoogte blijven van de belangrijkste ontwikkelingen en activiteiten.
- **Groep B, betreft vooral de lokale watersportverenigingen, individuele watersportbedrijven, verenigingen van strandpachters, de Amsterdamsche Roeibond, de Nederlandse Kanobond, KNMC en een aantal recreatieschappen:** deze organisaties hebben een overwegend sterk belang in/met de waterrecreatie en -toerisme. De organisaties/bedrijven zijn namelijk primair in deze sector actief; echter vooral op lokaal en/of individueel niveau en/of binnen een sterk afgebakend deel van de watersportsector (bijvoorbeeld alleen kano, roeien, surfen, zeilen etc.). Hierdoor is hun invloed, zeker op provinciale schaal, relatief beperkt. Voor de recreatieschappen binnen deze groep is het beeld meer divers. Want, het belang van een schap is sterk afhankelijk van de mate waarin waterrecreatie en -toerisme in het gebied aanwezig is. Bijvoorbeeld, in het Plassenschap Loosdrecht ligt de focus primair op de watersport, terwijl dit in Groengebied Amstelland veel meer gericht is op landschap en natuur (dit laatst geldt bijvoorbeeld ook voor Recreatieschap Spaarnwoude). Voor de andere recreatieschappen is het meer een gemêleerd be-

lang: watersport/recreatievaart, maar ook niet-watergebonden recreatie. Het e strategie van de provincie Noord-Holland richting deze groep stakeholders moet vooral gericht zijn op het informeren en afstemmen (met name ook project/gebiedsgebonden) met deze stakeholders. Op project/gebiedsniveau kunnen deze stakeholders sleutelspeler namelijk worden/zijn (groep D) of de stakeholders in groep D (dé sleutelpartijen binnen de provincie) sterk beïnvloeden.

- *Groep C, bestaande uit de waterschappen, een aantal gemeenten, RECRON, Koninklijke Horeca Nederland en Rijkswaterstaat (RWS):* deze groep stakeholders bestaat overwegend uit overheden die lokaal dan wel regionaal actief zijn. Gelet op de kerntaken van de waterschappen is hun belang bij waterrecreatie en –toerisme relatief beperkt; dit geldt eveneens voor het vaarwegenbeheer door RWS. Het beeld voor gemeenten is meer divers: er is een groot verschil in het watersportbelang tussen gemeenten. Dit belang is logischerwijs groter bij de watersportgemeenten binnen de provincie (bijvoorbeeld Texel, de IJsselmeergemeenten, Muiden, Wijdmeren, Aalsmeer en de badplaatsen aan de Noordzeekust). De invloed van waterschappen en gemeenten is daarentegen relatief hoog door wettelijke bevoegdheden, bestemmingsplannen etc. maar wel beperkt tot de gebieden waar zij zeggenschap hebben. Het belang van RWS voor de watersportsector neemt toe wanneer er, naast het vaarwegenbeheer op de primaire wateren, sprake is van zandsuppleties langs de kust en het peilbeheer (bijvoorbeeld van het IJsselmeer). RECRON kent een brede achterban, maar die bestaat in Noord-Holland in mindere mate uit ondernemers die zich richten op waterrecreatie en –toerisme. Koninklijke Horeca Nederland kent weliswaar een brede achterban, maar die is voor waterrecreatie en –toerisme met name in de kustgebieden van belang waar zij de belangen behartigt van horecaondernemingen en verblijfsaccommodaties. De strategie van de provinciale organisatie moet bij deze groep vooral gericht zijn op samenwerking op project/gebiedsniveau (faciliterend, en waar gewenst ook regisserend). Daar waar tegengestelde belangen gelden, zullen deze stakeholders als sleutelspeler (groep D) een rol gaan vervullen en als zodanig ook actief door de provincie benaderd moeten worden.
- *Groep D, betreft vooral HISWA, Watersportverbond, BBZ, Sportvisserij MidWest Nederland, ACP, de watersportgemeenten en de sterk op water georiënteerde recreatieschappen:* deze stakeholders zijn – zeker op provinciale schaal – de belangrijkste sleutelpartijen binnen de watersportsector. Zij vertegenwoordigen allen een groot (vaak ook sterk economisch) belang in de sector. Soms wel alleen op belangrijke deelgebieden binnen de sector zoals voor horeca/verblijf aan de kust. Hun invloed is omvangrijk, met name door de omvang van de achterban die zij binnen de provincie vertegenwoordigen. Deze groep stakeholders vergt van de provincie structurele aandacht. Het gaat dan om actief informeren, afstemming, overleg, samenwerking etc.

4.9 Samenvatting

In dit vierde hoofdstuk hebben we het beeld geschetst van de stakeholders in de watersportsector in Noord-Holland. Tevens is een analyse van deze stakeholders uitgevoerd gelet op hun belang bij en invloed op de waterrecreatie en het –toerisme in de provincie.

Belangenverenigingen

In Noord-Holland zijn uiteenlopende belangenverenigingen actief op het vlak van waterrecreatie en –toerisme. Belangenbehartiging voor het *kusttoerisme en de strandrecreatie* vindt – vanuit het perspectief van de consumenten – niet plaats. Wel vanuit het perspectief vanuit ondernemers door diverse verenigingen van strandexploitanten en, meer een algemene zin, door Koninklijke Horeca Nederland gelet op horeca- en verblijfsaccommodatiesondernemers in de badplaatsen aan de Noord-Hollandse kust. Dit beeld is gelijk voor de *cruis- en chartervaart*: ACP behartigt hier de belangen van overheden en bedrijven die actief zijn de cruisevaart (en biedt ook diensten/services aan om cruises te faciliteren). In het de *pleziervaart (motor/zeil)* zijn het Watersportverbond en KNMC actief; het Watersportverbond vertegenwoordigt naar schatting 80% van alle pleziervaart gerelateerde verenigingen in Noord-Holland. Op lokale schaal zijn tientallen pleziervaartverenigingen actief met belangenbehartiging. In de *kleine recreatievaart* zijn eveneens vele verenigingen actief, naast de inzet van enkele bonden (voor bijvoorbeeld kanoën en roeien). Voor de *watersporten* is met name de Sportvisserij Midwest Nederland van belang; naast/namens de vele lokale hengelsportverenigingen. Verder zijn er in Noord-Holland vele lokale verenigingen voor bijvoorbeeld surfen, duiken of waterskiën te vinden.

Ondernemers

Binnen de waterrecreatie en –toerisme zijn verschillende typen bedrijven te onderscheiden zoals verhuurbedrijven, commerciële jachthavens, watersportbedrijven, strandpaviljoens, detailhandel, horeca en verblijfaccommodaties. Vele ondernemers laten zich vertegenwoordigen door HISWA, de RECRON/VeBON, Koninklijke Horeca Nederland, verenigingen van strandexploitanten/pachters, BBZ en/of ACP.

Natuur, landschap en beheer

Veel vaarroutes voor met name de kleine recreatievaart bevinden zich in natuurgebieden. In dat verband zijn Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland belangrijke spelers. Verder spelen op kleinere schaal enkele natuurverenigingen een rol. Daarnaast zijn uiteraard voor het waterbeheer de waterschappen van belang; zij hebben echter geen specifieke taak op het gebied van waterrecreatie en –toerisme.

Overheid

Gemeenten zijn in meer of minder mate actief met waterrecreatie en –toerisme. Dit hangt uiteraard sterk af van de mate waarin watersport sterk vertegenwoordigd is in de gemeente. Verder spelen vanuit de overheid de ILG-commissies een rol door de projecten die zij in gang zetten voor met name de kleine recreatievaart.

Recreatie

Recreatieschappen in Noord-Holland besteden in meer of minder mate aandacht aan waterrecreatie en –toerisme. Dit is, gelijk aan de gemeenten, sterk afhankelijk van de mate waarin deze activiteiten in hun werkgebieden vertegenwoordigd zijn.

Kennis en promotie toerisme & recreatie

Voor de kennis(ontwikkeling) van waterrecreatie en –toerisme zijn in Noord-Holland met name het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) en enkele adviesbureaus en informatie-diensten actief. NBTC en de lokale VVV's spelen daarnaast een rol in de promotie. Net als de internationale watersportcampagne 'Holland. Waar het water je beweegt' die is opgezet vanuit de sector en de watersportprovincies.

Stakeholdersanalyse

Vooraf HISWA, Watersportverbond, BBZ, Sportvisserij MidWest Nederland, ACP, de watersportgemeenten en de sterk op water georiënteerde recreatieschappen zijn – zeker op provinciale schaal – dé belangrijkste sleutelpartijen binnen de watersportsector. Zij vertegenwoordigen allen een groot (vaak ook sterk economisch) belang in de sector en hun invloed is omvangrijk. Deze groep stakeholders vergt van de provincie structurele aandacht. Het gaat dan om actief informeren, afstemming, overleg, samenwerking etc.

5 Wensbeelden voor de toekomst

Dit vijfde hoofdstuk biedt inzage in de belangrijkste wensbeelden bij stakeholders en experts in de watersportsector (waaronder exploitanten, gemeenten, waterschappen etc.) in Noord-Holland. Deze wensbeelden worden aan de hand van zeven kernthema's besproken:

1. Toegankelijkheid/bereikbaarheid
2. Aanbod faciliteiten/infrastructuur
3. Promotie
4. Coördinatie, regelgeving, handhaving en externe samenwerking
5. Natuur en duurzaamheid
6. Financiering
7. Marktkansen

Per thema wordt waar mogelijk ingegaan op de korte en lange termijn wensbeelden. De wensbeelden zijn geïnventariseerd op basis van de interviews (telefonisch en mondeling) en de expertsessie.

5.1 Toegankelijkheid/bereikbaarheid

De genoemde wensbeelden binnen het kernthema toegankelijkheid/bereikbaarheid van waterrecreatiegebieden hebben vooral betrekking op het verbeteren van de toegankelijkheid van vaarroutes, het verminderen en reguleren van drukte op en aan het water en het zoneren van de diverse waterrecreatieactiviteiten.

Toegankelijkheid vaarroutes

Stakeholders wensen dat de huidige vaarroutes in Noord-Holland bevaarbaar blijven, waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan:

- Langere bedieningstijden en een betere afstemming over sluiten van bruggen en sluisen.
- Duidelijke en eenduidige bebording op het water voor recreanten en toeristen met onderscheid per categorie (kano's, sloepen, jachten, etc.);
- Duidelijke en eenduidige routestructuren (met het fietsroutepuntensysteem als voorbeeld) onder regie van de provincie¹²⁸.
- Op de lange termijn wil men een zogenaamde 'Blauwe golf' creëren waardoor het mogelijk wordt om in vierentwintig uur van het IJsselmeer naar Zeeland te varen. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wensen van de waterrecreant om in korte tijd zoveel mogelijk te kunnen doen¹²⁹.

¹²⁸ Dit om te voorkomen dat de op dit moment veelal willekeurige en verschillende routestructuren en bebording zich verder uitbreidt en om verwarring te voorkomen onder de gebruikers. Het komt nu bijvoorbeeld voor dat twee verschillende routenetwerken voor twee verschillende doelgroepen in een gebied naast elkaar worden gerealiseerd.

¹²⁹ Dit omdat o.a. de gemiddelde verblijfsduur van waterrecreatieactiviteiten korter wordt.

Drukte op en aan het water

Door de groei van waterrecreatieactiviteiten, watertoerisme en bijvoorbeeld het vervoer over water neemt de ruimtelijke druk op de waterrecreatiegebieden steeds meer toe en ook de onderlinge irritaties (bijvoorbeeld roeiers versus motorboten). Enkele genoemde aandachtspunten en wensbeelden hierbij zijn:

- Overlast:
 - In diverse gebieden zoals het Streekbos (West-Friesland) wordt te hard gevaren, waardoor er geluidsoverlast ontstaat, afkalving van waterkanten en het ontstaan van gevaarlijke situaties.
 - De groei in het gebruik van sloepen en het gebruik ervan, leidt steeds vaker tot overlast (geluid en golfslag) voor andere (water)recreanten en mensen die aan het water wonen.
- Er bestaan een aantal drukke en gevaarlijke kruispunten voor recreatief verkeer op het Amsterdam-Rijnkanaal, bijvoorbeeld bij Driemond en bij Nieuwersluis. Deze kruispunten zijn gevaarlijk door de drukte en stuwing/waterverplaatsing van de steeds groter wordende duwbakken/vrachtschepen die golfslag creëren.
- De toename van het aantal windmolens in en aan het water, bijvoorbeeld bij Medemblik gaat niet alleen ten koste van de openheid van het gebied, maar ook van de doorvaarbaarheid (waterareaal) en bijvoorbeeld van beschikbare wedstrijdgebieden voor zeilers.
- Door de toename van het spoorverkeer ontstaan knelpunten voor het recreatief waterverkeer (en de beroepsvaart) doordat spoorbruggen niet of bijna niet meer open kunnen¹³⁰.
- Zonering (zie volgende subthema).

Zonering

Door de toenemende ruimtelijke druk op de waterrecreatiegebieden en door de aanwijzing van natuurgebieden in het kader van Natura 2000 (vb. IJsselmeer) wordt er steeds vaker gezoned. Enkele voorbeelden zijn de beperking van het gebruik van waterscooters en het zoneren van strandactiviteiten zoals kitesurfen op het strand. Relevante wensbeelden en aandachtspunten bij het zoneren van (water)recreatieactiviteiten zijn:

- Zowel overheden als ondernemers hebben behoefte aan zonering. Deze behoefte komt voornamelijk voort uit veiligheidsoverwegingen en het voorkomen van knelpunten tussen verschillende strandgebruikers (wandelaars, zwemmers en strandporters). Ondernemers zijn dus in het algemeen positief over zonering, maar achten dit wel afhankelijk van de lokale situatie¹³¹ en wensen ook een daadkrachtige handhaving van de zonering.

¹³⁰ Voorbeelden hiervan zijn de spoorbrug bij Weesp (die door OV SAAL alleen nog 's nachts gaat worden bediend) en de Nauernase Vaart (waar de spoorbrug en de verkeersbrug zich vlak naast elkaar bevinden). Aquaducten vormen hier een oplossingsmogelijkheid.

¹³¹ Tijdens de expertmeeting is aangegeven dat voor zonering de volgende vragen dienen te worden beantwoordt: 1) Hoe groot is je strand? 2) Wat wil je hierop faciliteren? en 3) Welke zonering past hierbij?

- Flexibel zoneren: Momenteel zijn enkele gemeenten aan het kijken naar de mogelijkheden om flexibel te zoneren op stranden, waarbij de zonering mede afhankelijk wordt gemaakt van weersomstandigheden en actuele strandbreedte.
- Het is wellicht mogelijk een centraal punt in te richten (digitaal en fysiek) waar alle informatie ten aanzien van watersport en waterrecreatie in Noord-Holland wordt verzameld en waar toeristen van te voren kunnen zien in welke zones zij hun activiteiten kunnen uitoefenen om zo de druk te spreiden over de verschillende gebieden.

5.2 Aanbod faciliteiten/infrastructuur

In het tweede kernthema gaan we in op de wensbeelden die zijn geuit met betrekking tot het verbeteren van het aanbod qua faciliteiten en infrastructuur. Voor de korte termijn bestaan deze wensbeelden vooral uit het investeren in vaarroutes, de verknoping van waterrecreatienetwerken en het investeren in ligplaatsen voor de pleziervaart en de cruise- en chartervaart. Op de lange termijn verwijst men naar de verschillende visies die reeds zijn gepubliceerd zoals:

- Visie Hollandse Meren
- Toekomstvisie Markermeer-IJmeer

Investerings in vaarroutes

Een van de frequentst gehoorde wensbeelden heeft betrekking op het investeren in bestaande en nieuwe vaarroutes. Hierbij wordt gewezen naar Friesland waar de investeringen van een andere orde zijn dan in Noord-Holland, bijvoorbeeld qua investeringen in aquaducten, overnachtingsmogelijkheden en oplaadpunten.

Nieuwe vaarroutes

De prioriteit ligt volgens enkele geraadpleegde stakeholders bij het realiseren van nieuwe vaarroutes, voor zowel de kleine recreatievaart als de pleziervaart. Naast een pleidooi voor nieuwe routes in het Groene Hart en in de Kop van Noord-Holland is ook gewezen op de afwezigheid van een gebiedsdekkend vaarrouthenetwerk in West-Friesland als gevolg van een te groot aantal fysieke knelpunten in dat netwerk¹³². Hetzelfde geldt min of meer voor de Vechtstreek waar watersportorganisaties de wens hebben geuit om verschillende vaarten bevaarbaar te maken¹³³.

Specifiek voor kano's bestaat het wensbeeld om meerdere kleine rondjes te realiseren die ideaal zijn voor bijvoorbeeld schooluitjes. Daarnaast is er een behoefte aan meer oversteekplaatsen en doorgaande routes voor kano's. In het algemeen wordt opgeroepen om de kleinere vaarwateren niet te vergeten.

¹³² De infrastructuur adviseurs van Unihorn onderzoeken deze problematiek in West-Friesland ten tijde van deze inventarisatie. Het onderzoek richt zich op de bestaande vaarroutes voor kanovaren, fluisterboten en grote recreatievaart.

¹³³ De ILG-commissie (Investeringsbudget Landelijk Gebied) is ten tijde van deze inventarisatie bezig met een haalbaarheidsstudie hiervoor.

Bestaande vaarroutes

Wat betreft de bestaande vaarroutes gaat het vooral om het oplossen van knelpunten zoals te lage duikers, ondiepten en begroeiing. In Waterland wordt hier bijvoorbeeld op dit moment aan gewerkt. Daarnaast wil men de bestaande routes beter benutbaar maken door bijvoorbeeld de realisering van watersportcampings (zodat langer verblijf mogelijk is), de aanleg van aanlegplaatsen (zodat o.a. ringvaarten beter benut kunnen worden) en ten slotte meer parkeerfaciliteiten bij trailerhellingen.

Duurzaam varen

Ten slotte is een regelmatig geuit wensbeeld dat er meer oplaadpunten komen voor elektrische boten en meer servicepunten voor huisvuil, afval en bilgewater¹³⁴.

Verknopen (water)recreatievormen

De wensbeelden qua aanbod betreffen niet alleen de vaarroutes *an sich*, maar ook de onderlinge verknoping van vaarrouthenetwerken en de mogelijke verknoping met andere vormen van (land-)recreatie. Zo wordt er op dit moment door de vertegenwoordiger van Holland Rijnland in Noord-Holland gepleit voor een uitbreiding van het vaarknooppuntnetwerk, gebaseerd op het fietsknooppuntennetwerk. Voor de stadsregio Amsterdam bijvoorbeeld zijn op dit vlak goede combinaties realiseerbaar voor vrijetijdsbeleving zowel op het water als op het land in de steden en dorpen. Watersporters willen tegenwoordig immers niet alleen genieten van rust en ruimte in het landelijk gebied, maar ook van de gezelligheid en reuring in steden en dorpen.

Ligplaatsen (pleziervaart)

In Noord-Holland is er op verschillende plaatsen behoefte aan extra ligplaatsen en dan met name aan passantenplaatsen, maar in sommige locaties ook aan vaste ligplaatsen. In Bergen dreigt bijvoorbeeld Passantenhaven Hargervaart te verdwijnen waardoor een belangrijke schakel in de route van Alkmaar naar Den Helder in gevaar komt. Een goed alternatief voor Hargervaart is wellicht een passantenhaven in de Geesterambacht¹³⁵ of in Opmeer. Tegelijkertijd zijn er signalen dat private jachthavens zoals in Den Helder last hebben van concurrentie van gesubsidieerde havens die lagere tarieven voor ligplaatsen kunnen vragen.

De essentie van het uitbreiden van jachthavens is dat dit goed gefaciliteerd wordt en dat alle stakeholders op tijd bij de uitbreidingsplannen worden betrokken, met name de gemeenten. Speciale aandachtspunten hierbij zijn de vergunningverlening en de ruimtelijke beperkingen (structuurvisie). Dit laatste geldt ook voor de cruisevaart die te maken heeft met een toenemend tekort aan ligplaatsen die geschikt zijn voor (de steeds langer wordende) riviercruiseschepen, met name in Amsterdam en omgeving en uiteindelijk voor heel Noord-Holland.

¹³⁴ Een mengsel van water en olie dat in de machinekamer van motorschepen ontstaat.

¹³⁵ Ondanks dat deze locatie als minder wordt beschouwd dan die in Hargervaart zijn er wel degelijk mogelijkheden voor deze locatie.

5.3 Promotie

De wensbeelden rondom de promotie van waterrecreatie en –toerisme in Noord-Holland hebben betrekking op de schaalgrootte/samenwerking, de focus op bepaalde doelgroepen en het gebruik van moderne technieken zoals applicaties.

Schaalgrootte/samenwerking

De gesproken stakeholders en experts zijn er in het algemeen over eens dat watersport in Noord-Holland beter moet worden gepromoot. Enkele aandachtspunten hierbij zijn:

- Betrek alle facetten van watersport en watertoerisme, inclusief de ondernemers en hun rol daarin¹³⁶.
- Maak bij de promotie van een regio gebruik van de ligging nabij Amsterdam en promoot tegelijkertijd de (unieke) regiospecifieke eigenschappen voor verschillende typen watersporters, inclusief wat er te doen is op het vasteland¹³⁷. Momenteel is er bij deze groep namelijk weinig bekend over wat er te doen is in de omgeving van jachthavens, et cetera.
- De provincie Friesland wordt regelmatig genoemd als voorbeeld voor de provincie Noord-Holland vanwege haar beleid op het gebied van waterrecreatie en –toerisme, zowel qua investeringen in infrastructuur (elektrisch varen), regelgeving (zonerings) als promotieactiviteiten.
- Promoot niet op te kleine schaal, maar werk juist samen, in ieder geval tussen regio's, maar bijvoorbeeld ook met andere provincies (Friesland, Zuid-Holland, Flevoland).

Doelgroepen focus

Aangegeven wordt dat het wellicht werkt om in promotiecampagnes te focussen op specifieke doelgroepen. Een van de genoemde specifieke doelgroepen is de jeugd: Een belangrijke trend in de watersport is namelijk de vergrijzing en aandacht voor vergroening is daarom van essentieel belang om de vraag naar watersport- en watertoerisme ook in de toekomst te laten groeien. Een genoemde benaderingswijze is het promoten van watersport op de scholen als eerste kennismaking voor de jeugd, bijvoorbeeld met behulp van een speciaal lesprogramma (kanoles, zeilschool, etc.).

Technieken

Social media, internetrecensies en applicaties spelen een steeds belangrijkere rol in het beslissingsproces van potentiële waterrecreanten en dragen bij aan een bredere beleving vanaf het water. Op dit terrein liggen dus kansen. Daarnaast is er een behoefte om het bestaand gebruik van waterrecreatie en –toerisme jaarlijks te monitoren zodat trends en ontwikkelingen kunnen worden geduid.

¹³⁶ Bij Recreatiehaven Schagen is er een toename van het aantal bezoekers waargenomen doordat het beheer van de haven is overgenomen van een watersportvereniging. De nieuwe organisatie heeft actief reclame gemaakt, een watersportfestival georganiseerd en zodoende 20% meer omzet gerealiseerd.

¹³⁷ Experts geven namelijk aan dat bezoekers van jachthavens op dit moment weinig bekend zijn met wat er in de omgeving te doen is en ook dat sommige Noord-Hollandse steden zich nog niet genoeg profileren en daardoor toerisme mislopen (denk aan riviercruises).

5.4 Coördinatie, regelgeving en handhaving

Het vierde kernthema bespreekt de wensbeelden rondom de coördinatie, regelgeving en handhaving met betrekking tot waterrecreatie en -toerisme in Noord-Holland en gaat daarbij ook in op externe samenwerkingsmogelijkheden met private en (semi)publieke instellingen binnen en buiten de grenzen.

Coördinatie

Wat betreft de coördinatie van beleid en regelgeving worden de volgende wensbeelden benoemd:

- Verbeter de afstemming van de bediening van bruggen en sluizen om de bereikbaarheid van de vaarroutes te verbeteren en om bijvoorbeeld een dekkend netwerk van elektrische oplaadpunten te creëren.
- Coördineer de verschillende tarieven/heffingen voor waterrecreanten in de provincie. De provincie zou hierbij een coördinerende rol op zich kunnen nemen ook al is dit de verantwoordelijkheid van gemeenten.
- Verbeter de sturing op de diverse kleine en versnipperde budgetten en promotieactiviteiten zoals ook Friesland dit doet (bijvoorbeeld in het Friese Meren Project). Door het integraal samenvoegen van budgetten worden immers synergie-effecten gegenereerd.

Regelgeving

De regelgeving geeft vaak onduidelijkheid en onoverzichtelijkheid voor organisaties. Dit moet verbeterd worden, bijvoorbeeld met betrekking tot het vergunningenbeleid¹³⁸. Verder dient de bestaande regelgeving tegen het licht te worden gehouden om te zien of deze nog relevant is, daadwerkelijk wordt gehandhaafd en om te zien tot welke consequenties de regelgeving leidt. Ten slotte kan worden gekeken of er in plaats van bijvoorbeeld verboden op toegang tot Natura2000 gebieden ook op andere wijze kan worden gereguleerd, bijvoorbeeld door middel van gedragscodes.

Handhaving

Handhaving is van belang voor het in goede banen leiden van de toenemende druk op de waterrecreatiegebieden (geluidsoverlast, e.d.), en voor zonerings op bijvoorbeeld de stranden en in natuurgebieden (zie onderstaand kader).

¹³⁸ Denk hierbij aan ondernemers die bijvoorbeeld willen uitbreiden.

Voorbeeld van handhaving in waterrecreatiegebied

Om een betere regulering van verbrandingsmotor aangedreven vaartuigen (met name jeugd in moerasvletjes) te kunnen afdwingen, is ordehandhaving nodig. De politie doet wat zij kan met de beperkte beschikbare middelen en ook de gemeenten doen wat ze kunnen binnen de werkgebieden. Waterland-Oost bijvoorbeeld, heeft het standpunt ingenomen om na het gereedkomen van de doorvaarbare duikers, eerst een jaar of twee aan te kijken hoe het gebruik en misbruik zich ontwikkeld, alvorens nadere beslissingen te nemen over het beschikbaar stellen van middelen voor uitbreiding van toezichtcapaciteit op het vlak van ordehandhaving.

Samenwerking, extern

Er is volgens de gesproken stakeholders niet alleen behoefte aan coördinatie en handhaving, maar ook aan een integraal beleid gericht op het coördineren van de vele verschillende belangen van diverse publieke en private partijen op het gebied van waterrecreatie en -toerisme. Een meerdere malen benoemd wensbeeld op dit terrein is samenwerking met andere provincies zoals Friesland, Flevoland en Zuid-Holland. Daarnaast is het van belang om in gesprek te blijven met private marktpartijen en watersportverenigingen en dan niet alleen op het terrein van marktkansen, maar ook wanneer er bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen op de agenda staan in de buurt van waterrecreatiegebieden om zo pragmatische oplossingen te vinden. Wat in ieder geval moet worden voorkomen, is dat de vele verschillende stakeholders (publiek en privaot) naar elkaar blijven wijzen als het gaat om verantwoording nemen en waardoor er geen oplossing voor de problematiek wordt gevonden.

5.5 Natuur & duurzaamheid

In het vijfde kernthema gaan we in op de wensbeelden die zijn geuit met betrekking tot natuur en duurzaamheid in de waterrecreatie en -toerisme in Noord-Holland. Hierbij gaat het om de kwaliteit van de natuur, de natuurwetgeving en duurzame waterrecreatie.

Natuurkwaliteit en -wetgeving

Recreatie en natuur raken steeds meer verbonden (denk aan de toenemende recreatieve functie van agrariërs in natuurgebieden). Uiteindelijk is iedereen gebaat bij een hoge kwaliteit van het water en de omliggende natuur. De toename van de waterkwaliteit heeft echter ook nadelige gevolgen zoals het dichtgroeien van vaarroutes en meren (bijvoorbeeld Markermeer) en waterkanten, wat een belemmering vormt voor de kleine recreatievaart, pleziervaarten en bijvoorbeeld de hengelsporten. Om dit soort problemen te voorkomen is overleg noodzakelijk met alle betrokken partijen vanaf een zo vroeg mogelijk stadium.

Natura 2000 vormt volgens de meeste waterrecreatieondernemers een toenemende bedreiging voor hun activiteiten, maar ze beschouwen de wet niet als per definitie iets negatiefs voor de sector. Hun wensbeeld met betrekking tot Natura 2000 is dat de provincie duidelijk informeert en dat niet per definitie alles verboden wordt. Hierbij kan geleerd worden van andere Europese landen in hun omgang met Natura 2000 gebieden.

Duurzame economie

Volgens de experts en gesproken stakeholders liggen er veel kansen op het gebied van duurzaamheid:

- Het bevorderen van elektrisch varen leidt niet alleen tot marktkansen, maar ook tot een verduurzaming van de waterrecreatie en –toerisme. Hiervoor moeten wel de voorzieningen op orde zijn en moeten bijvoorbeeld bootverhuurders worden gestimuleerd om te investeren in elektrische boten (zoals nu al in Friesland gebeurt).

Een voorbeeld van verduurzaming in Waterland:

Voor de natte veenweidegebieden streeft het Landschap Waterland naar een betere regulering van het varen met verbrandingsmotoraandrijving, ten gunste van het stille varen met aandrijving door handkracht of elektriciteit. De tactiek die daarbij gevolgd wordt, is om in eerste instantie te werken aan een goed alternatief aanbod voor verbrandingsmotor aangedreven vaartuigen. Dit zowel qua infrastructuur als arrangementaanbieders. Dit proces is nu een jaar of zeven gaande en er zijn al een stuk of zes nieuwe aanbieders van fluisterpunters bijgekomen in vergelijking tot 2005.

- Andere kansen op het gebied van duurzaamheid liggen er op het gebied van de ‘Blauwe Vlag’, een internationaal eco-label voor stranden en jachthavens en de ‘Green Key’, een internationaal duurzaamheidskeurmerk voor bedrijven in de toerisme- en recreatiebranche. Hiermee kan de provincie zich niet alleen als ‘Duurzame Waterprovincie’ profileren, maar ook de nu nog verschillende omgang met duurzaamheid van bijvoorbeeld commerciële en gemeentelijke jachthavens verminderen en adequate oplossingen afdwingen voor vuilwaterpompen in jachthavens.

5.6 Financiering

Wat betreft de financiering van de verschillende wensbeelden is men ervan bewust dat het beschikbare budget van de provincie beperkt is. Stakeholders en ook ondernemers staan daarom positief tegenover de faciliterende rol van de provincie. Een genoemde creatieve oplossing voor het beperkte financieringsbudget is:

- Het in Friesland gehanteerde financieringssysteem waarbij waterrecreanten een vlaggetje kunnen kopen waarmee ze recht hebben aan te meren bij door de provincie onderhouden recreantenplaatsen. Dit in samenwerking met ondernemers/beheerders.

Daar komt bij dat volgens de gesproken stakeholders subsidiëring niet altijd nodig is, bijvoorbeeld als het gaat om elektrisch varen. De markt is namelijk goed in staat om bijvoorbeeld zelf oplaadpunten te realiseren, maar dan moet dit wel gefaciliteerd worden en aandacht voor worden gecreëerd.

5.7 Marktkansen

Bij de bespreking van de wensbeelden zijn ook meerdere marktkansen (en enkele bedreigingen) benoemd. De belangrijkste worden hieronder thematisch behandeld:

Overnachtingplaatsen en arrangementen

- Langdurige tochten van meerdere dagen met een kano of sloep is een trend en er liggen dus kansen op het gebied van overnachtingplaatsen voor doorgaande waterrecreanten, bijvoorbeeld bij een boer aan het water.
- Daar staat tegenover dat er ook steeds meer behoefte is onder waterrecreanten aan arrangementen met aansluitende recreatiemogelijkheden aan de wal zoals wandel- en fietsroutes, musea-bezoek, et cetera. Dit geldt vooral voor de motorboten met een relatief ouder wordend publiek die ook gezellig willen genieten van de gezelligheid rond dorpen en steden.
- Verder zijn er in Noord-Holland diverse plannen voor uitbreiding van faciliteiten voor waterrecreatie. Binnen Hoorn bijvoorbeeld, is sprake geweest van een buitendijks natuur/recreatie ontwikkeling wat mogelijkheden biedt voor waterrecreatie en een toegevoegde waarde betekent voor de Grote Waal (een wijk aan de zuidoostkant van Hoorn). In Noord-Holland zijn nog veel meer mogelijkheden zoals deze.

Nieuwe vormen van waterrecreatie

- Opkomende watersporten op dit moment zijn: kitesurfen, kitebuggyen, strandzeilen/blowcarten, stand-up-paddling, flyboarden, vliegeren en golfsurfen. Blowcarten, flyboarden en vliegeren zijn niet expliciet aan het water gebonden, maar vinden wel vaak plaats op en aan het strand, bijvoorbeeld ook in West-Friesland¹³⁹.
- Het karpervissen is erg aantrekkelijk onder de Engelse toeristen en hier liggen dus marktkansen.
- Houseboats: bungalows/huisjes op het water is al een trend in Engeland en bestaat ook al in Gelderland (Maasbommel), maar is ook goed mogelijk in Noord-Holland.
- Elektrisch varen (is reeds besproken).

Watergebonden bedrijvigheid

- Seizoensverbreding biedt mogelijkheden voor strandrecreatie en ook de chartervaart. Watersportverenigingen en strandpaviljoens worden op deze manier minder afhankelijk van het aantal mooie stranddagen in Nederland en het biedt mogelijkheden voor evenementen, feesten en partijen aan het strand¹⁴⁰. Voor charterschepen biedt het de mogelijkheid om meer omzet te genereren en daarmee meer toekomstbestendig te worden. Dit kan bijvoorbeeld door de charterschepen buiten het seizoen als hotelschepen in te zetten. Voor jaarrond activiteiten is wel de faciliterende rol en medewerking vanuit de gemeenten van groot belang.
- Voor de watergebonden bedrijvigheid liggen er marktmogelijkheden op het gebied van 'refit' van oudere jachten en ook de behoefte aan luxere jachten biedt perspectief. Naar verwachting zal de vraag naar jachten op den duur weer bijtrekken.

¹³⁹ Er zijn in West-Friesland drie (kite)surfspots: de kom bij Medemblik, Enkhuizerzand en bij Schellinkhout. Een aantal IJsselmeerspots zijn als de (zee)wind ongunstig is, zeer populair. Kitters wijken dan uit naar de West-Friese spots.

¹⁴⁰ Daarnaast willen strandpaviljoens restaurants met sterrenkwaliteit realiseren zodat dit hun concurrentiepositie versterkt ten opzichte van reguliere restaurants.

- Gezien de groei van de huursector, liggen er mogelijkheden op het gebied van subsidiëring van de verhuursector en het stimuleren van samenwerking tussen de verhuurpunten.

Marktkennis

Zoals reeds vermeld, is het wellicht mogelijk een centraal punt in te richten (digitaal en fysiek) waar alle informatie ten aanzien van watersport en waterrecreatie in Noord-Holland wordt verzameld en waar toeristen van te voren kunnen zien in welke zones zij hun activiteiten kunnen uitoefenen. In het algemeen is er niet zo veel informatie beschikbaar over de waterrecreatie en -toerisme in Noord-Holland. Hier liggen dus verschillende mogelijkheden om beter in te spelen op trends en ontwikkelingen en tegelijkertijd om te weten te komen in welke mate investeringen ook daadwerkelijk iets opleveren.

Voorbeeld:

Amsterdam Cruise Port maakt op verzoek van de gemeenten die hebben geïnvesteerd in faciliteiten het economisch rendement in de riviercruisevaart inzichtelijk door middel van SMART-doelstellingen.

Daarnaast kunnen social media, internetrecensies en applicaties een rol spelen bij het inspelen op marktkansen (zie kopje promotie).

Marktbedreigingen

Ten slotte zijn er ook een aantal marktbedreigingen benoemd:

- Een concrete marktbedreiging voor de kleine recreatievaart en de pleziervaart is de brandstofprijs. Dit biedt echter tegelijkertijd mogelijkheden voor elektrisch varen en sporten als kanoën en roeien.
- Er is in de watergebonden bedrijvigheid (jachtbouwers, etc.) een groeiend tekort aan technisch personeel en op dit moment een snel toenemende concurrentie als gevolg van de financiële crisis.
- Het is nog niet altijd automatisch zo dat de lokale middenstand ook daadwerkelijk profiteert van een toename in watertoerisme in Noord-Holland.

5.8 Samenvatting

In dit vijfde hoofdstuk hebben we de belangrijkste wensbeelden bij Noord-Hollandse stakeholders en experts in de watersportsector op een rij gezet. Dit hebben we gedaan aan de hand van zeven kernthema's die hieronder per thema kort worden samengevat:

Toegankelijkheid/bereikbaarheid

De genoemde wensbeelden binnen het kernthema toegankelijkheid/bereikbaarheid van waterrecreatiegebieden hebben vooral betrekking op het verbeteren van de toegankelijkheid van vaarroutes, het verminderen en reguleren van drukte op en aan het water en het zoneren van de diverse waterrecreatieactiviteiten.

Aanbod faciliteiten/infrastructuur

De wensbeelden ten aanzien van het verbeteren van het aanbod qua faciliteiten en infrastructuur bestaan op de korte termijn vooral uit het investeren in vaarroutes, de verknoping van waterrecreatienetwerken en het investeren in ligplaatsen voor de pleziervaart en de cruise- en chartervaart. Op de lange termijn verwijst men hierbij naar de verschillende visies die reeds zijn gepubliceerd zoals de visie Hollandse Meren en de Toekomstvisie Markermeer-IJmeer.

Promotie

De wensbeelden rondom de promotie van waterrecreatie en -toerisme in Noord-Holland hebben betrekking op de schaalgrootte/samenwerking, de focus op bepaalde doelgroepen en het gebruik van moderne technieken zoals applicaties.

Coördinatie, regelgeving en handhaving

De wensbeelden rondom de coördinatie hebben betrekking op de afstemming van de bereikbaarheid van de verschillende vaarroutes, de coördinatie van tarieven en heffingen voor waterrecreanten en een (betere) sturing op de diverse beschikbare budgetten en promotieactiviteiten. Daarnaast wil men graag verbetering zien in de overzichtelijkheid van de regelgeving, bijvoorbeeld met betrekking tot het vergunningenbeleid. Wat betreft de handhaving, ten slotte, wil men meer aandacht voor het in goede banen leiden van de toenemende druk op de waterrecreatiegebieden.

Natuur & duurzaamheid

Wat betreft het thema natuur & duurzaamheid zijn wensbeelden geuit gericht op het belang van communicatie en (vroegtijdige) betrokkenheid van alle betrokken partijen bij het vaststellen van natuurbeleid om zo begrip en maatschappelijk draagvlak te creëren. Daarnaast willen ondernemers duidelijke communicatie rondom de natuurwetgeving en een beleid gebaseerd op gedeelde verantwoordelijkheid in plaats van geboden. Ten slotte worden enkele kansen op het gebied van duurzame waterrecreatie en -toerisme besproken zoals het elektrisch varen en internationale eco-labels (bijvoorbeeld 'de blauwe vlag').

Financiering

Wat betreft de financiering van de verschillende wensbeelden is men ervan bewust dat het beschikbare budget van de provincie beperkt is. Stakeholders en ook ondernemers staan daarom positief tegenover de faciliterende rol van de provincie en geven aan dat er verschillende creatieve mogelijkheden zijn om toch veel mogelijk te maken in Noord-Holland de komende jaren.

Marktkansen

De belangrijkste besproken marktkansen hebben betrekking op 1) overnachtingsplaatsen en arrangementen, 2) nieuwe vormen van waterrecreatie (zoals kitesurfen, blowcarten, elektrisch varen, karpervissen, etc.), 3) marktkansen voor watergebonden bedrijvigheid (zoals seizoensverbreding voor strandrecreatie, de refit van oudere jachten en een groei van de (ver)huursector) en, ten slotte,

4) het digitaal verzamelen en verspreiden van informatie ten aanzien van watersport en waterrecreatie in Noord-Holland (bijvoorbeeld door een kenniscentrum e/o via social media en applicaties).

6 SWOT-analyse

6.1 Sterkten (strengths)

Op grond van het inventariserend onderzoek naar de waterrecreatie en –toerismesector in Noord-Holland en de uitgevoerde analyses komen we tot het volgende overzicht van sterkten en zwakten, kansen en bedreigingen van/voor de sector.

Sterkten

De sterkten van de waterrecreatie en –toerismesector in Noord-Holland zijn:

- *Robuuste, fysieke waterinfrastructuur:* water is een belangrijk onderdeel van de geschiedenis van Noord-Holland. De provincie beschikt over veel verschillende (typen) wateren binnen de provincie en in de directe omgeving die volop voor waterrecreatie en –toerisme benut worden. Er liggen uitgebreide routenetwerken, kades en er zijn goede vaarverbindingen. Verder zijn er ruim 300 jachthavens in de provincie met circa 35.000 ligplaatsen.
- *Voldoende kritische massa:* waterrecreatie en –toerisme in Noord-Holland vertegenwoordigt honderden watersportondernemingen, verenigingen en vele betrokken actoren. Alle onderdelen van de sector, van kusttoerisme tot aan de kleine recreatievaart, kent een brede achterban. De jaarlijkse bestedingen in de gehele sector worden geschat op circa 2 miljard euro en het aantal hiermee samenhangende (directe) banen bedraagt naar schatting 21.000 tot 24.000 banen. De groei in de sector bedraagt structureel 1%; deze blijkt ‘crisis-proof’ te zijn.
- *Diversiteit van waterrecreatie en –toerisme in Noord-Holland:* sterk kenmerk van waterrecreatie en –toerisme in Noord-Holland is de diversiteit van het aanbod. Alle vormen van watersport (van kusttoerisme, cruise- en chartervaart tot ‘kleine’ recreatievaart) zijn volop vertegenwoordigd.
- *Provinciale, bestuurlijke prioriteit:* er bestaat bij de provincie Noord-Holland een sterke, bestuurlijke motivatie om het (economisch) belang van de watersportsector in de provincie te behouden en waar mogelijk deze te vergroten (wel met een beperkt budget). Dit komt onder meer tot uitdrukking in het programma ‘Water als Economische Drager’ (WED), het bestuursakkoord, onderhavig onderzoek en een aanstaand actieprogramma voor de sector (mede in relatie tot WED).

6.2 Zwakten (weaknesses)

Zwakten

De zwakten van de waterrecreatie en –toerismesector in Noord-Holland zijn:

- *Imago 'Noord-Holland, watersportprovincie'*: gelet op de omvang, (economische) kracht en diversiteit van de watersportsector is Noord-Holland een watersportprovincie bij uitstek. Het imago als 'watersportprovincie' is echter beperkt en ontbreekt soms grotendeels. Dit tegenstelling tot provincies zoals Fryslân en Zeeland die van oudsher een veel sterker imago als watersportprovincie hebben.
- *Gebrek aan ligplaatsen*: er is een omvangrijk tekort aan ligplaatsen in de Noord-Hollandse jachthavens. De meeste jachthavens hebben uitbreidingsplannen; maar deze worden maar moeizaam gerealiseerd om uiteenlopende redenen (financiering, ruimtelijke ordening, regelgeving). Tekort is niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief. Doordat boten qua afmetingen steeds groter worden, is er een extra groot gebrek aan ligplaatsen met ruimere afmeting waar grotere schepen gestald kunnen worden. Druk op het aantal ligplaatsen neemt verder ook toe doordat er minder vaardagen per boot plaatsvinden.
- *Focus op deelbelangen*: de sector kent een hoge organisatiegraad, maar belangen (gebiedsgericht, watersportgericht, ondernemers) zijn daardoor sterk gefragmenteerd. Naast de vele verschillende organisaties die zich specifiek op één onderdeel van de watersportsector richten, zijn er maar weinig tot geen partijen die het belang van de algehele watersportsector behartigen en nastreven.
- *Beperkte financieringskracht*: er zijn maar weinig kapitaalkrachtige actoren actief binnen de sector waardoor de eigen financieringskracht binnen de sector beperkt is. Ook de provincie Noord-Holland heeft een beperkt(er) budget voor de komende jaren om de sector te stimuleren.

6.3 Kansen (opportunities)

Kansen

De kansen voor de waterrecreatie en –toerismesector in Noord-Holland zijn:

- *Vrijtijdseconomie/belevingswaarde water neemt toe en een vraag aan recreatiemogelijkheden Randstad*: de maatschappelijke tendens van een groeiende welvaart, vrije tijd, mobiliteit en vergrijzing betekent een impuls voor de vrijetijdseconomie. Verder is er een groeiende bewustwording van de waarde van water voor de ruimtelijke kwaliteit van bijvoorbeeld woongebieden of binnensteden. Deze trend is in lijn met de beleveniseconomie: belevenis/emoties/lifestyle spelen in toenemende mate een rol bij het economisch handelen van consumenten. Bovendien geldt dat met name in de Randstad er een blijvende vraag is naar extra aanbod van recreatiemogelijkheden (bijvoorbeeld in relatie tot de Schaalsprong Almere).
- *Marktgroei*: de markt voor zee cruises, riviercruisevaart en chartervaart is de afgelopen jaren gegroeid. Ook voor de komende jaren wordt hier een marktgroei verwacht. Verder constateren we een groei van de markt voor het fluistervaren en is de verwachting dat het sloepvaren (gestaag) blijft groeien doordat met name ouderen een overstap maken van (actief) zeilen naar sloepvaren. Op het gebied van de hengelsport liggen marktkansen voor het karpervissen. Dit is erg aantrekkelijk onder met name de Engelse toeristen. Verder signaleren we dat de verhuurmarkt voor schepen niet lijkt te lijden onder de economische crisis. Deze markt is relatief stabiel en laat de laatste jaren een gestage groei zien. Gezien deze groei van de huursector, liggen er

mogelijkheden op het gebied van de verhuursector en het stimuleren van samenwerking tussen de verhuurpunten.

- *Opkomende watersporten*: op dit moment zijn kitesurfen, kitebuggyen, strandzeilen/blowcarten, stand-up-paddling, flyboarden, vliegeren en golfsurfen sterk in opkomst. Blokarten, flyboarden en vliegeren zijn niet expliciet aan het water gebonden, maar vinden wel vaak plaats op en aan het strand. Verder zien we een groeiende behoefte aan kabelskicentra en is er een groeiende belangstelling voor de onderwatersport (duiken). Andere kansen zijn: het creëren van overnachtingplaatsen voor langdurige tochten van meerdere dagen met een kano of sloep, arrangementen met aansluitende recreatiemogelijkheden aan de wal zoals wandel- en fietsroutes, musea-bezoek en ontwikkeling van bungalows/huisjes op het water (is al een trend in Engeland en bestaat ook al in Gelderland (Maasbommel), maar is ook goed mogelijk in Noord-Holland).
- *Omslag van jachthavens*: in de jachthavens is een toenemende trend zichtbaar dat de jachthavens van puur stallinggebieden omslag maken naar meer verblijfgebieden. Het aantal boten neemt toe; met name ook in omvang (en voorzieningen/luxe aan boord). Daarnaast wordt geconstateerd dat er steeds minder gevaren worden. Oftewel, het belang van de jachthavens als verblijfsgebied neemt toe. Dit biedt kansen voor horeca en verblijfsactiviteiten maar stelt ook extra eisen aan de voorzieningen in de jachthavens: wifi-verbindingen, beveiliging, ontvangst-, verblijf- en/of stallingmogelijkheden (caravan, camper, boot(je) op trailer) voor bezoekers/familie/kennissen.
- *Jaarrondexploitatie en functieverbreiding strandpaviljoens en toename groepsactiviteiten en evenementen aan/bij het strand*: gemeenten bieden in toenemende mate de mogelijkheid aan strandpaviljoens voor een jaarrondexploitatie. Hierdoor treedt een verlenging van het strandseizoen op. Daarnaast treedt er een functieverbreiding van strandpaviljoens op: dit betekent een toenemend aanbod, naast horeca, van bijvoorbeeld wellness, sport en kinderopvang. Verder is een belangrijke toename te signaleren van groepsactiviteiten en evenementen aan/bij het strand/water.
- *Beleidsmatige kansen deltaprogramma's IJsselmeergebied en Kust, TBES Markermeer-IJmeer en Waddenfonds*: de provincie Noord-Holland is intens betrokken bij deze beleidsprogramma's/visies voor de langere termijn die, mits er goede afstemming en afweging door de provinciale organisatie plaatsvindt, goede kansen bieden voor toekomstige ontwikkeling van de watersport in deze gebieden.

6.4 Bedreigingen (threats)

Bedreigingen

De bedreigingen voor de waterrecreatie en -toerismesector in Noord-Holland zijn:

- *Natura2000, EHS, Zwemwaterrichtlijn en Waterwet*: indien de provinciale organisatie geen goede regie en afstemming op deze beleidsdossiers verricht (met oog voor de belangen van waterrecreatie en -toerisme) dan kunnen deze beleidsprogramma's (wetten en regelgeving) een beperkte, negatieve impact hebben op de sector door met name beperkingen van het beschikbare waterareaal voor watersport en de toegankelijkheid en doorgankelijkheid van het recreatieve vaarwegennetwerk.

- *Drukke op het water*: door toenemende drukte op/aan het water nemen de risico's/gevaren op het water toe. Daarmee groeit het belang van (water)veiligheid. Ten eerste doordat meerdere functies aanspraak maken op het water (recreatie/toerisme, wonen, beroepsvaart, natuurontwikkeling): oftewel, het wordt drukker op het water. Ten tweede door (de groei van) activiteiten die op het vlak van waterrecreatie/toerisme ondernomen worden. Behoeftes aan snelvaren, vaargedrag, sportactiviteiten op/aan het strand, op de binnenwateren.
- *Stagnatie jachtbouw*: na een sterke groeiperiode in 2006-2008 is er nu sprake van sterke daling van het aantal verkochte (nieuwe) schepen. Daarnaast is het aanbod van tweedehands schepen sterk gestegen, terwijl deze markt (met name door de economische crisis) weinig tot geen dynamiek vertoont. Verder is er in de jachtbouw sprake van een toenemende, internationale concurrentie (met lagere prijzen tot gevolg).
- *Blauwalgbesmetting zwemwater en afname biomassa*: door klimaatveranderingen stijgende temperaturen neemt de besmetting met blauwalg van zwemwater toe. Dit leidt ertoe dat mensen minder gebruik gaan maken van de recreatieplassen. Waterkwaliteit van rivieren en uiterwaarden neemt juist toe waardoor recreatiezwemmers in toenemende mate deze wateren opzoeken voor buitenzwemactiviteiten. Nadeel van de verbeterde waterkwaliteit is dat de biomassa (voedsel) voor vissen daalt, waardoor de visstand afneemt (nadelig voor de hengelsport).
- *Vergrijzing watersportverenigingen*: verenigingen draaien op 'grijze koppen', of er een tekort aan vrijwilligers is hangt erg af van de organisatie van verenigingen en verschilt daardoor sterk.

6.5 Confrontatiematrix

Een confrontatie van de geïdentificeerde sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen van/voor waterrecreatie en -toerisme in Noord-Holland geeft een beeld van de mate waarin:

1. de *sterke* punten benut kunnen worden om de *kansen* te verzilveren. Oftewel, kunnen we op basis van onze eigen krachten positieve ontwikkelingen uitbuiten en groei realiseren? En, of de *sterke* punten benut kunnen worden om de belangrijkste *bedreigingen* af te weren/tegen te gaan.
2. de *zwakke* punten verhinderen om *kansen* niet te verzilveren. Waar moeten we verbeteren en/of kunnen we zwakten ombuigen tot sterke punten? En, of de *zwakke* punten verhinderen om de belangrijkste *bedreigingen* tegen te gaan.

Een dergelijke confrontatie is uitgevoerd door, vanuit de sterkten en zwakten geredeneerd, de mate van relatie te waarden. Op grond van deze benadering komen we tot de volgende beoordeling.

	Kansen						Bedreigingen				
	A. Vrijtijds-economie/beleving	B. Marktgroei	C. Opkomende watersporten	D. Omslag jachthavens	E. Jaarondexploitatie	F. Beleid delta	G. Natura2000, EHS etc.	H. Drukke op het water	I. Stagnatie jachtbouw	J. Blauwalg	K. Vergrijzing watersporter
Sterkten											
1. Fysieke infrastructuur	++	++	++	+	++	++	-	-	0	-	0
2. Kritische massa	++	++	++	+	+	+	+	0	0	0	+
3. Diversiteit	++	++	++	+	++	+	+	0	0	0	+
4. Bestuurlijke prioriteit	+	+	+	+	+	+(+)	++	+	0	+	0
Zwakten											
5. Imago	--	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0
6. Gebrek ligplaatsen	-	-	0	--	0	0	-	0	-	0	0
7. Focus op deelbelangen	-	-	-	-	0	-	-	-	0	-	0
8. Beperkte fin. kracht	-	--	--	--	-	0	0	0	-	0	0

Toelichting waardering: -- sterk negatieve relatie, 0 geen relatie en ++ sterk positieve relatie

De geïdentificeerde, sterkste relaties (++) en --) tussen sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen worden hierna nader toegelicht:

Verzilveren toenemend belang vrijetijdseconomie, marktgroei en opkomende watersporten

De in Noord-Holland aanwezige, sterke fysieke waterinfrastructuur, de kritische massa in de watersportsector (en haar onderliggende deelsectoren) en de breedte/diversiteit van het waterrecreatie/toerisme aanbod zijn de belangrijkste troeven om de kansen van de vrijetijdseconomie, de marktgroei en de opkomende watersporten te verzilveren. De reeds aanwezige fysieke infrastructuur biedt volop mogelijkheden om extra, nieuw aanbod (denk aan routes, verbindingen, kades etc.) te creëren, maar vergt naar verwachting wel forse overheidsinvesteringen in de uitbreiding van de basisinfrastructuur.

Dit geldt grotendeels ook voor het verder faciliteren van de potentiële marktgroei (van onder meer zee- en riviercruises, chartervaart, sloep- en fluitervaren); maar hierbij geldt ook dat eveneens andere partijen (ondernemers, bedrijven) investeringen voor hun rekening moeten nemen.

De verwachting is verder dat de opkomende watersporten met beperktere investeringen (van overheden en bedrijfsleven) binnen de bestaande fysieke infrastructuur ondersteund kunnen worden.

De omvang van de sector gelet op aantallen ondernemers, bedrijven en (belangen)verenigingen en de diversiteit van de sector in Noord-Holland zijn daarbij belangrijke aspecten om deze geïdentificeerde kansen in de toekomst te realiseren.

Belangrijke kanttekeningen bij het verzilveren van kansen vormen het zwakke watersportimago van de provincie en de beperkte financieringskracht binnen de sector (en bij lokale/regionale overheden).

Omslag jachthavens: van stalling naar (meer) verblijf

De omslag van de jachthavens van stallinggebied naar verblijfgebied is een belangrijke ontwikkeling die (economische) kansen biedt door langer verblijf van recreanten en een steviger verknoping/relatie (bestedingen) met bijvoorbeeld horeca-, verblijf- en vermaakactiviteiten 'aan de wal'. Echter, twee belangrijke zwakten staan deze ontwikkeling in de weg: het tekort aan kwalitatief goede ligplaatsen (voor grotere boten, meer service) en de beperkte financieringskracht binnen de sector voor investeringen om de gewenste omslag in jachthavens mogelijk te maken.

Jaarrondexploitatie op het strand

De aantrekkingskracht van de Noord-Hollandse kust, het aanbod van strandpaviljoens, de veelheid aan watersportactiviteiten aan zee en de uiteenlopende evenementenfaciliteiten ondersteunen een verdere jaarrondexploitatie op het strand; overwegend bij de strandpaviljoens. Het primaat hiervoor ligt bij de kustgemeenten om dit, binnen de bestaande kaders voor natuur, milieu, RO en de kustverdediging, gestalte te geven.

Beleidsmatige kansen deltaprogramma's IJsselmeergebied en Kust, TBES Markermeer-IJmeer en Waddenfonds

De potentiële kansen van de belangrijkste beleidskaders zoals de deltaprogramma's IJsselmeergebied en Kust, TBES Markermeer-IJmeer en Waddenfonds kunnen met name vanuit de robuuste, fysieke waterinfrastructuur van Noord-Holland benut gaan worden, alleen vergt dit wel een bestuurlijke prioriteit voor deze beleidsdossiers voor de lange termijn. Want, het relatief zwakke watersportimago van de provincie maakt dat deze kansen niet automatisch (en logischerwijs) verzilverd gaan worden.

Natura2000, EHS

Met name Natura2000 en EHS hebben een sterk negatieve invloed op de huidige, fysieke waterinfrastructuur in Noord-Holland. Het (gebruik van het) waterareaal wordt door deze natuurontwikkelingmaatregelen beperkt en aan banden gelegd. Echter, van belang hierbij is dat de provincie Noord-Holland in deze dossiers een belangrijke, uitvoerende taak heeft. Derhalve kan vanuit een sterke bestuurlijke betrokkenheid de uitvoerende taak van de provincie voor Natura2000 en EHS benut worden om tot een betere balans tussen de belangen van de watersport en natuurontwikkeling te komen.

6.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk zijn de sterkten en zwakten, kansen en bedreigingen van/voor de sector in beeld gebracht. Tevens is een confrontatie hiervan uitgevoerd om zicht te krijgen op de belangrijkste issues voor de watersport in Noord-Holland.

<p>Sterkten</p> <p>De sterkten van de waterrecreatie en –toerismesector in Noord-Holland zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fysieke infrastructuur ▪ Voldoende kritische massa ▪ Diversiteit binnen de sector ▪ Provinciale, bestuurlijke prioriteit 	<p>Zwakten</p> <p>De zwakten van de waterrecreatie en –toerismesector in Noord-Holland zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwak imago als watersportprovincie ▪ Gebrek aan ligplaatsen ▪ (te) veel deelbelangen ▪ Beperkte financieringskracht in sector
<p>Kansen</p> <p>De kansen voor de waterrecreatie en –toerismesector in Noord-Holland zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vrijtijdseconomie/belevingswaarde water en vraag naar recreatiemogelijkheden Ranstad neemt toe ▪ Marktgroei ▪ Opkomende watersporten ▪ Omslag van jachthavens ▪ Jaarrondexploitatie en functieverbreiding strandpaviljoens en toename groepsactiviteiten en evenementen aan/bij het strand ▪ Beleidsmatige kansen deltaprogramma's IJsselmeergebied en Kust, TBES Markermeer-IJmeer en Waddenfonds 	<p>Bedreigingen</p> <p>De bedreigingen voor de waterrecreatie en –toerismesector in Noord-Holland zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Natura2000, EHS, Zwemwaterrichtlijn en Waterwet ▪ Drukke op het water ▪ Stagnatie jachtbouw ▪ Blauwalgbesmetting zwemwater en afname biomassa ▪ Vergrijzing watersportverenigingen

Aan de hand van een confrontatiematrix zijn de belangrijkste sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen geïdentificeerd. Deze zijn richtinggevend voor de kansen en knelpunten die de provincie Noord-Holland in de toekomst kan aangrijpen om de ontwikkeling van de sector op positieve wijze te ondersteunen.